

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá

Isâ í dúgyá nə kálaad Misóólúgú yí

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá, jisə cilyá ábeé mə Lúkas Kálaad Zembî dî. A ηgə jaaw váál búúd ɔ lwámá ɔ Yésus bwá á bwiing Jɔjɔ Kéel yí.

Mətédúlé mə kálaad mə lwágulə sə nə Yésus nyə á bwənde fəg shú Dɔ dé, nyə á ka jaaw bwo fəg nyɔɔngú nə sán sán (1.8): «bi mə bá ləg ηkúl í bá zhu wə ηkəηkə Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wām, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wósɔs íjumə í shí byêsh dî.»

Kálaad Misóólúgú ji ka bə nə məma məηkəw məbá:

(1) **Ja Yésus** mə shîn kə gwów yí, a mə nti búúd bé ηkəηkə Shíshim nyúúlúd jwôw lú Pantekôt. *Dɔ mə Zembî í mú tééd Oyúden dî (1.1–12.25), í mú ka ηgə bwaag.

(2) **Jɔjɔ Kéel** nyə á kə námə nə ndeé kə kumə Róma, shug lú lɔɔmud (13.1–28.31). Tééd lúu 13, Pwól wə ηgə bul nyîn: í bul bə mínjɔɔnd milóɔl nyə a sá myá.

Kyeyúla Jɔjɔ Lán í á ηgə kyey ntúni kú bish məkwowula ni í cúgə nji sáal búúd ɔ lwámá bənđη oshwə bán; í bul bə nə ηkəηkə Shíshim wə nyə á ηgə sá nə Dɔ mə Zembî í ηgəg nə bwaag.

Zembî nyə á kaag buud ηkəηkə Shíshim

¹ Tyofíl, mə a tééd cilə kálaad ashúshwóógú nə mə bwiing sá jêsh Yésus nyə a sá yí, nə jɔɔng jêsh nyə á jíguli yí tééd mətédúlé ² kə wósɔs jwôw nyə á bân kə gwów yí. Jwôw dɔɔngú, nə ηkul á ηkəηkə Shíshim, nyə á fwo shîn

lwágulə *buud ɔ lwámá bé nyə á féésh wá sá bwə jéllá nə bá sá yí. ³Búúd ɔ lwámá bé bəɔŋg dí wə nyə á lwóya nyúul mpúsə micúnj nə shwiý dé yí. Nyə a lwágulə bwo iyuug mimbií mimbií nə a jisə kuwó, bwə ŋgə dúg nyə tãŋ mwôw məwûm mənɔ̄, a ŋgə bwiŋg bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí.

⁴ Í á ka zə bə, dñni jwówúd íí, bənonj bwə ŋgə də, a mú báásulə bwo ná: «Bí kú bá tí mákuú Yurúsəlem, bí ɔ bá fwo bwánd sâ Dâ nyə á kaag yí, sâ bí á gwág nə mə yí.» ⁵ Nyə nə bwo ná: «Yuánes nye nyə á duu buud nə məjúwó, bí bãŋ bi mə zə bá duwan nə ŋkɛŋkɛ Shíshim námə mwôw mégaád.» ⁶ Bêsh bwə mú ka jî nyə cúnj ŋgwúd ná: «Cwámba e, ye ja gaád wə wó zə kwo tál íjwûga yâ *Izəryél yí?» ⁷ A mú ci nə bwo ná: «Bi dí bí nə bi mpúg məfwála nə ija Dâ nyəməfwó nyə á təl yí. ⁸ Nji, bi mə bá lég ŋkúl í bá zhu wə ŋkɛŋkɛ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiŋg lãŋ wãm, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wós íjumə í shí byêsh dî.»

Yésus mə kə gwôw

(Luk 24.50-53)

⁹ Ja nyə á shîn lás nə bwo ntáni yí, bwə ŋgə dúg nyə, a mú ŋkãŋ kə gwôw, ŋkúdu mú shweel nyə, mísh máŋ mə kú ná dúg nyə. ¹⁰ Bwə ŋgə ná dúg ŋgɛɛ jɔŋ dí wú nyə á kə wá, seegya nə buud obá bwə mə wós bwo na koogá, bwə njúl nə mimbwéédí mí áfufumə. ¹¹ Buud óni bwə mú ci nə bwo ná: «Yé búúd ó Galilê, jí bí mə ká bwên na də dúg jɔŋ dí yí? Yésus mə bún kə jɔŋ dí béegya nə bi éne, nyə é bá námə kwo zə mbií ŋgwúd bi ámə dúg a ŋgə kə jɔŋ dí ni.»

1:4 Luk 3.16; 24.49; Yuá 14.16 1:6 Luk 24.21 1:7 Mak 13.32 1:8
Luk 24.47-48 bi músə bá bwiŋg lãŋ wãm: 1.21-22; 2.32; 3.15;
5.32; 10.39; Yuá 15.27 1:9 Luk 24.51; Yuá 6.62; 1Pr 3.22 1:10 Luk
24.4 1:11 Luk 21.27; Mbú 1.7

¹² Ntó, bwé mú tí njɔɔnd wúlə mbúbmbún á wəolivyê, kələ Yurúsəlem, cínɔɔngú jisə cé zhíí múúd mə kyéy jwôw lú sábaad yí*. ¹³ Ja bwé mə wóós Yurúsəlem yí, bwé mú bád fúm á njów dí gwôw, kúl bwé á də sɛɛngya yí, nə Pyêr, nə Yuánes, nə Zhâk bá Andrê, nə Fílíp bá Tómas, nə Batəlumi bá Matiyô, nə Zhâk á mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə gwoonɔŋ á məcey mə lɔɔm dí yé, nə Yúda mwân mə Zhâk. ¹⁴ Bêsh bwé á də sá zény məjəgula lâm ηgwúid, bənhɔŋ bóól búdá, nə Maríya nyɔɔngú mə Yésus, nə omínyɔŋú ó Yésus.

Bwé féesh jilá mə Yúdas

¹⁵ Dúl jwówúid ntáni, obúgula bwé mə sɛɛngya je bə tân buud təd nə məwúm məbá, Pyêr nyə á tôw shí, a mú ci nə bwo ná: ¹⁶ «Bwááŋg ó, ηkɛŋkɛ Shíshim nyə a lás mpu mə *Dávid dí, sâ jɔɔng jisə cilyá shú mə Yúdas. Nyə wé nyə á ηgə kə nə buud bwé á kə bii Yésus wá. Í á jhi nə sâ jisə mícilyá mí Kálaad Zembî dî yí í bwəmag. ¹⁷ Yúdas nyə á bə námə gwoonɔŋ jisúd, Zembî nyə a yə námə nyə ηkəw sáal gaád. ¹⁸ Nji, *mwaanê bwé á jəna nə nyə nə a sáág olíŋgî nyə á sâ wá, nyə á kusə shí nə mwaanê wɔɔng. Nyə á ka kə kaduwa shí cínɔɔng mbúbmbudî, a mú kɔɔd tâm kug, iség nə incuwa cîm shí nə shí†. ¹⁹ Buud ɔ Yurúsəlem bêsh bwé á shí mpu sâ jɔɔng, nə ndeé bwé á gwiid shí nyɔɔng nə Akéludama, ntó mə kə ná “Shí məcîí”. ²⁰ Mpugá nə jisə cilyá kálaad osôm dî ná: “Dənd dé í lúgúg wuul, muud kú ná bá ji cínɔɔng”. Í njúl námə kwo bə cilyá ná: “ηgwól múúd ηwág jiya jé”.

1:12 Luk 24.52 * 1:12 cɛɛ mə Moyîz í á də ci nə ηkí muud mə cɛɛl sá njɔɔnd jwôw lú Sábaad í, a kú ntɔ kílomáda ηgwúid.

1:13 Luk 6.14-16 1:14 Luk 23.49 1:16 Sôm 41.10 1:18 Mat 27.3-8

† 1:18 Bwɔɔdagí lâŋ ga nə wɔɔng wúsé Mat. 27.5 yí. 1:20 Sôm 69.26; 109.8

²¹ «Ntó, sá búsa nà bóól búúd wa, buud sánôh bwo sá á ða ngə jaand ja sánôh Cwámba Yésus sá á bæ gwoonh yí, ²² tééd nduwán má Yuánes Nduu-buud kə kumə ja nyə á bân kə jon dı yí. Í jii ná ngwól múúd á cínəhng zəg seəhgya nə sá, sənónh zə ngə bwiihng gwúmúlə Cwámba nyə a gwúm yí.» ²³ Bwə mú lwágulə búúd obá, nə Yóseb nyə á bæ nə dúl jínə ná Barsábas, bwə dógə nəmá nyiŋgə jôw ná Yustos yé, nə Matíyas. ²⁴ Nə ndeé, buud bwə mú jəgəla nə Zembî ná: «Cwámba e, wo muud mə mpú mílám mí búúd bēsh yé, lwóg sá nyəəhng wó má féésh wa búúd obá óga dı yé, ²⁵ a zəg hwa jiya wa sáal *búúd ə lwámád, nəcə Yúdas nywáá nyə á myaas jiya jəəhngə, a kə hwa jəəhng í á jəla nə nyə yí.» ²⁶ Bwə mú jwə bya shú búúd obá bəəhng, mpaambá í mú féésh Matíyas, bwə músə seəhng nyə nə buud ə lwámá wúm nə ngwúd.

2

ŋkəŋkə Shíshim má shulə jwôw lú Pantekôt

¹ Ja jwôw lú Pantekôt í á wóós yí, bēsh bwə á bæ bwə njúl kukəl ngwúd. ² Seegya ná nyúl ncíndə mú zhu gwôw nəmə nda ja məma ŋkwə mə ða kuŋh yí. Ncíndə nyəəhng í mú lwánd njôw bwə á bæ yí wēsh ná cwóó. ³ Nə ndeé bwə mú dóg bíl ísâ í ngə wóós nda məjùm má kuda. Isâ byəəhng í mú ngə bóóg ngə kə badəwo muud yēsh nyúúlúd. ⁴ Bēsh bwə mú lwánd nə ŋkəŋkə Shíshim ná cwóó, bwə mú tééd ngələ lás móól mákəl nda Shíshim í á ngə sá ná bwə lásúg ná.

1:21 Luk 1.2; 3.21; 24.51 1:24 Yuá 2.24-25 1:26 Mík 16.33 2:1 Ləv 23.15-21; Mbá 16.9-11 2:3 Luk 3.16 2:4 bwə mú lwánd nə ŋkəŋkə Shíshim ná cwóó: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6 lás móól mákəl: 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kr 12.10; 14.2-12

⁵ Í á bæ *Oyúden bwé njúl Yurúsælem, Oyúden bwé má wá lâm wé Zembî wá, bwé á zhu ílwoŋ i búúd byêsh bísé joŋ dí shí yí. ⁶ Ja sâ ni má gwíig lœom nə lœom yí, búúd bwé mú zə seŋgya bwé kú mpu sâ bwé cíg yí nəcé muud yêsh ŋgálə gwág obúgula bwé ŋgá lás kál lú byélé dé. ⁷ Fug í á jímb bwo mílúúd, bwé ŋgá jág bul káam, bwé mú ŋgə ci ná: «Ŋgaá nə búúd bwé ŋgá lás óga bēsh búsə buud wā Galilē? ⁸ Ká ntədəlé í mpú zə bæ nə sé ŋgág nə gwág bwé ŋgá lás məkál măsú, muud yêsh yag kál lú byélé dé yé? ⁹ Nə Oparət, nə buud ó Medî nə bœŋg wā Elam, nə bœŋg bwé də ji Məzhuputamî nə Yudéa, nə bœŋg wā Kapados námá, nə Pđŋ nə Azî, ¹⁰ nə Frizhî, nə Pamufilî námá, nə Igípten, nə məfaan má Libî mâ ŋgeé ŋgwála Sirên, nə buud bwé ámə zhu Róma wá, ¹¹ fwámé Oyúden, nə ojóŋ bwé á zə nyíi mísœon Oyúden dí wá, nə buud ó Kurêt nə Arabî. Ntədəlé sé ŋgá gwág buud óga bwé ŋgá bwiing məma misóólúgú mí Zembî sádí məkál má byélé dí yé?» ¹² Bēsh fug í á jímb mílúúd, bwé kú ná mpu sâ bwé cíg yí. Bwé mú ka ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Jáyé í má bæ ga?» ¹³ Bóólúgá bāŋ bwé mú ŋgə cágulə obúgula, bwé ná: «Bwé má lwánd nə məlwəg.»

Pyêr mə lás kaand

¹⁴ Pyêr bənôŋ *buud ɔ lwámá wûm nə ŋgwúd bwé mú ka zə tōw tām buud. Pyêr mú bûn kál gwów-gwôw, lás nə bwo ná: «Yé *Oyúden nə bi bēsh buud bí ŋgá ji Yurúsælem wá, bi ɔ mpú ntí málwə kága mádí, bi má jəlá nə mpu sâ ga. ¹⁵ Buud óga bwé aŋgê nə fudə nə məlwəg nda bí ŋgə ci ná. Ŋgaá nə jwôw dúsə ná nji məwəla ibuu mâ mpúmán mpúmán. ¹⁶ Í yidá bæ nə sâ Zhuwêl *muud micúndə nyə á jaaw yí, gwé wé í má bwámá ga, nyə á ci ná:

¹⁷ Í bá bæ ná, mwôw mâ məzhúgúlá,

mə bá shwu múúd yêsh Shíshim wâm.

Zembî mé ci ntó.

Bwân bán wâ budûm nə wâ budá bwé bá cúndə micúndá myâm,

məncwámá mún mé dúg *məntamé mé á mísh né bagé*,
icwúcwúúl bín dúg məntamé.

¹⁸ Jí ntó. Mə bá shwu ósóol ɔ məsáal bâm Shíshim wâm
mwôw məɔŋgúđ,

tɔɔ ósóol ɔ məsáal wá budûm, tɔɔ wâ budá,
bêsh bwé mú bə búúd ɔ micúndá.

¹⁹ Mə bá wéeshuli *ísâ í mímbúgú gwów jɔŋud,
mə sá *ísâ í ntɔ́ búúd ŋkwónɔ yí shí mishwun.

Í bá bə, nə məcií nə kuda, nə ŋgúdá yíle,

²⁰ shúshwóógú nə mwásé mé Cwám̄ba í zég wóós,

məma mwásé áŋkɔŋkəŋwâ wəɔŋg,

jwôw í bá shwɔ́ɔla bə yídúgú, mbyôl bə məcií.

²¹ Nə ndéé, múúd yêsh mə bá k̄m̄ jôw jínó mé Cwám̄ba yé,
a bá cɔgə.

²² «Bag ó *Izurəyêl, gwágúlgá sâ mé ŋgə ci yí. Zembî
nyə a wéeshuli bí *məshimbá nə isâ í mímbúgú nə isâ í
ntɔ́ búúd ŋkwónɔ yí. Nyə a wéeshuli byo məbwə́ mə Yésus
á Nazarêt dí nda bí mé bwéy mpu ná. Ntó jì ná Zembî
nyə á mpu lwóya né nyə wé nyə á nti bí Yésus á Nazarêt
wəɔŋgú, ²³ Zembî mú sá né bí bíg muud wəɔŋgú námá
nda nyéméfwo Zembî nyə á ŋwa cígúlá ná, nda nyə á bwey
mpu ná. Bí á kusha nyə nə buud búśá kú bísh máççɛ wá,
bí sá né bwé gwúg nyə, bwé músə bwambulə nyə kwólós
dí. ²⁴ Njì, Zembî nyə a gwûmushi nyə, a fɛemushi nyə nə

* ^{2:17} ntamé á mísh né bagé: Wəŋ mbií ntamé í də bə wo kú
kə gwád. ^{2:21} ^{22:16}; Rom 10.13 ^{2:22} Luk 24.19; Yuá 3.2; Mis 2.43;
4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rom 15.19; Heb 2.4 ^{2:23} 3.15; 4.28;
7.52; Luk 23.33; 1Te 2.15 ^{2:24} 3.15; Luk 24.5

shwiy nəcə shwiy í á shígé nywá bæ nə ɲkul máánd nyə kandugə. ²⁵ Dávid nyə á wámbulə ci shú déd né:

Mə á du dúg Cwámba mádí shwóg ja jêsh,
nəcə a jisə mádí mbwê məncwûm shú né sâ kú bwelə
fwágusə mə.

²⁶ Ntó, lâm wâm wúsə nə məshusug, jûm dâm í ɲgə kəəs
nə jámbá.

Ka nyɲgə bul bæ né ifúndə byâm í bá ɲgə woga nə búgə,

²⁷ nəcə wo abúlé sá né mə kág myeesh banj mínjîm,
wo abúlé bíd né jɔjɔ sóol məsáal wô kág bwo shwónɲud.

²⁸ Wo a sá né mə mpúg məzhií mé cug,
wo bá lwándulə mə nə məshusug ja mə bá dúg wó yí.

²⁹ «Bwááɲg, maguləgá né mə jááwug bí nə kpwóó né,
mpáámbə íshé *Dávid nyə a shí yə, nyə á dɔw, shwoɲ nyé
nyísə ná wa sɔdí zə wóós múús. ³⁰ Nji, nda nyə á bæ muud
micúndə né, nyə á bwey mpu né Zembî nyə á kaag nyə,
a kɛɛn búbálé né a bá jil ɲgwól mwân yé, məbyá mé mâ
nyəméfwo, a bá jil nyə nyédí jiya íci dí. ³¹ Nyə á bwey dúg
né Yésus mə bá gwûm, gwûmúlə wəɲg wə nyə á ɲgə ci ja
nyə á lás ná: “Bwá á shígé myaas nyə banj mínjîm, nyúúl
nyé í á shígé bwo shwónɲud”.

³² «Yésus wəɲgû, Zembî nyə á gwûmushi nyə, sə bêsh
sə búsə owúshined wâ lâɲ wəɲg. ³³ Mbwê məncwûm mə
Zembî í á bân nyə gwôw. ɲkɛɲkɛ Shíshim Zembî nyə á
kaag yé, a mə lág nyə wə Dâ, a mə shwu sə nyə, gwé wə
bí ɲgə gwág bí ɲgə dúg nə sə ga. ³⁴⁻³⁵ Dávid nyəméfwo nyə
a shígé kə gwôw, ɲji nyə á ci ná:

2:25 Sôm 16.8-11 2:27 13.35 2:29 10j 2.10; Mis 13.36 2:30 2Sa
7.12-13, 16 2:31 Sôm 16.10 2:32 1.8 2:33 Mbwê məncwûm mə
Zembî: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mak 16.19; Luk 20.42;
22.69; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1; Heb 8.1; 1Pr 3.22 ɲkɛɲkɛ
Shíshim Zembî nyə á kaag yé: 1.4; Yuá 14.16-17; 15.26
2:34-35 Sôm 110.1; Luk 20.42-43; Heb 1.13

Yawé nyə á ci nə Cwámba wâm ná:
 “Jig shí wa módí mbwê mæncwûm
 kə wóós ja mə é culushi mízhízhíhí myô,
 wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁶ Yé bag ɔ Izurəyêl bêsh, bí mə jəlá nə ka mpu kú nə məshwán ná Yésus bí á bwambələ kwolós dí yé, Zembî mə sá ná a bég Cwámba, a bə *Krîst.»

Obúgula ɔ Yésus ɔ ashúshwóógú

³⁷ Kaand ni nyə á kwi y buud milâm, bwə mú jî Pyêr bəndê *buud ɔ lwámá ná: «Bwááŋg e, sə sáág ntudélê?»

³⁸ Pyêr mú bəsa nə bwo ná: «Céndúgá mitédúgá, muud yêsh dúwanɣí jínə mə Yésus-Krîst dí, Zembî jwúg bí nə *misəm mín. Ntó, bi mú lóg yána mə Zembî, yána dɔɔŋg wə ɲkɛŋkɛ Shíshim. ³⁹ Nəcé ŋkaagə mə Zembî í dúgyá nə bî, nə bwân bún, nə bóól búúd bêsh básə óshwóg-óshwóg wá, bímbí dêsh Zembî mə bá jôw yí.»

⁴⁰ Pyêr mú námə kwo ŋgə lás nə bwo bíl zhwog iciyá na, ŋgə cwîny bwo, nyə nə bwo ná: «Túbúgá wú na kala búúd á lílŋgî níid.»

⁴¹ Buud bwə á magulə kaand yé wá, bwə á duwan. Jwôw dɔɔŋgú, buud bwə á kwídali *Dɔ lú óbúgula dí kúnə-kúnə buud otóóshin olóol. ⁴² Obúgula bêsh bwə á də sá zény bɛɛlə mínjígúlá mí búúd ɔ lwámá, zény cɛg sɛɛŋgí á omínyɔŋú, zény dúlə féya buléd, nə zény dúlə ji ísɛɛŋgyá í mǎjəgulad. ⁴³ Buud bêsh bwə á bə nə gwóóŋgə, buud ɔ lwámá bwə ŋgə bul sá *ísâ í mímbúgú nə *ísâ í ntɔ búúd ŋkwóŋ yí. ⁴⁴ Buud bêsh bwə á *búgula wá bwə á də bə kúl ŋgwúd, bwə sɛɛŋg isâ byáŋ də bíí byo sɛɛŋgí. ⁴⁵ Bwə á ŋgə kusha məbii máŋ nə isâ byáŋ, bwə ka də kawula *mwaanê

2:36 3.15 2:37 16.30; Luk 3.10, 12, 14 2:38 3.19; Luk 3.3 2:39 Iza 57.18-19; Ifz 2.17 2:41 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Te 3.1 2:44 4.32-35

wəɔŋgû nəmá nda múúd yêsh nyə á bə nə məyáŋgan ná.
⁴⁶ Bêsh bwá á dɛ sá zény kǎlə *Luŋ mə Zembî jwôw dêsh
 mbií ŋgwúd; bwá dɛ féya bələéd mínjów minjów, bwá dɛ
 də ídâw byáŋ nə məshusug, kú nə muud mə ŋkêny nyúul.
⁴⁷ Bwá dɛ ságusə Zembî, bóól búúd bêsh dɛ ŋwa bwo nə
 məjilə. Cwámba nyə á dɛ cug buud jwôw dêsh, a dɛ
 kwádulə bwo *Dɔ dí.

3

Pyêr bá Yuánes bwá lwaɔ mbúmbwúgú

¹ Pyêr bá Yuánes bwá á ka zə kə *Luŋ mə Zembî wəla
 lú məjəgula dí, məwəla məlóol mâ mpwó-kugú. ² ŋgwól
 múúd nyə á byél mbúmbwúgú. Buud bwá á ka dɛ ŋkêny
 nyə jwôw dêsh dɛ kə jil nyə mpumbé Luŋ bwá dɛ jôw
 ná: «Jɔ Mbê» yí, a ka dɛ gwáámb búúd bwá ké Luŋ wá
 kwíindyá. ³ Múúd éne nyə á ka dúg Pyêr bá Yuánes bwá
 ŋgə bə ná bwá zə nyí Luŋ, a mú gwáámb bwo kwíindyá.
⁴ Pyêr bá Yuánes bwá mú dúg nyə ná figə-figə, bwá nə né
 ná: «Ntiig mísh kága.» ⁵ Muud éne mú kənd mísh bwádí
 a ŋgə táduga ná a zə lóg gúl sá. ⁶ Pyêr músə cɪ nə nyə ná:
 «Mə cugé nə *mwaanê, mə kú nə or. Sá mə jí nə ndí yí,
 gwə wə mə yə wo yí. Jínə mə Yésus-Kríst á Nazarêt dí,
 tówúg tútəlí wo kyéyug!» ⁷ Ná ndéé a mú bií nyə mbwə
 məncwúmúd, bân. Nəmá cé nə cé, məkuú nə məcugulu
 mə músə lal múúd éne. ⁸ A mú sáanz tów tútəlí né cədek.
 A mú tééd ŋgələ kyey. A mú kə, bəndŋ bwo bwá mú kə nyí
 Luŋ mə Zembî, a ŋgə kyey, a ŋgə kôw, a ŋgə ságusə Zembî.
⁹ Buud bêsh bwá mú dúg nyə a ŋgə kyey, a ŋgə kôw, a ŋgə
 ságusə Zembî, ¹⁰ bwá ŋgə mpu yag nyə ná muud nyə á dɛ jí
 mpumbé Luŋ bwá dɛ jôw ná Jɔ Mbê, a dúgə gwáámb búúd
 mikwíindyá yé, nyə wə éne. Bwá mú ŋgə jág bul káam sá í

2:46 Luk 24.53

2:47 2.41

3:1 10.3, 9, 30

3:2 14.8

3:8 14.10;

Yuá 5.14

má s̄y yí, ikukwende bií bwo. ¹¹ Muud éne nyə á shígé ná kwo béégya nə Pyêr bá Yuánes. Buud bêsh bwo mú zə nə mikúlá kú ná mpu s̄a bwá cíg yí, zə lyɛ bwo na wú bwá á bæ kúl bwá á gwiid ná Nyíngúlé* má Sálamun yí.

Pyêr mə lás kaand

¹² Nda Pyêr nyə á dúg ntúni ná, nyə á ka lás nə buud, nyə ná: «Yé bag ɔ *Izəryél, nəcé jí bí ηgá bul káam s̄a í má s̄y ni yí? Jí bí ηgá dúg sá nə ηkaamə námə nda ηkul nyísú wá í má sá nə muud éga kyéyug tútəlí yí, ηkí ntág nə sá bulúlə wá milám wá Zembî wá í má sá yí? ¹³ Zembî má *Aburaham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab, Zembî odâ má sá nə s̄ɔl məsáal yé Yésus bág nə gúmə. Yésus bí b̄aη bí á kɛenzh yé, bí á ban mísh má Pilát dí yé, í njúl ná Pilát nywáá nyə á ηgə cɛel bíd nyə. ¹⁴ Bì á ban muud Zembî nyə á féésh yé, tútəlí muud, bí yidá jî ná Pilát gwágúg ηgwûl buud ηkúnkwónúlə, a bíd nyə. ¹⁵ Muud nyə a té cug yé, bi b̄aη bi a gwú nyə, Zembî nywáá mú gwûmashi nyə. Sá búə owúshined wá lâη wəɔηg. ¹⁶ Nəcə búgúlálə Jínə má Yésus í, Jínə dəɔηg í má ləlushi múúd bí má dúg, bí má bwey mpu éga. Búgúlálə Yésus wá í má sá nə a yálúg fwámé yâl nda bí bêsh má dúg éga. ¹⁷ Ná ndéé, bwaəηg, mə mpú nə s̄óólúgú wêsh bín̄d̄η otówe ɔ shwóg bún bí á sá yí, í á bæ nəcé ijág. ¹⁸ Nji, Zembî nyə á bwey jaaw mímpu mi *búúd ɔ micúndá bé bēsh dí ná *Kříst yé má bá bwəma nə micún̄η ná ndéé a yə, s̄a jəɔηg wá í má bwəma ntúni ni. ¹⁹ Kagá cénd mítédúgá, bí cénd

3:11 5.12; Yuá 10.23 * 3:11 Nyíngúlé: Sá sá ηgá j̄ow ná nyíngúlé ni í cúgé zhizhe mpumbé; jísə milwoη mí mámp̄iη mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bég. 3:13 2.33; 7.32; MmN 3.6, 15; Luk 23.13-23 3:15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 3:16 Mat 9.22 3:17 Luk 23.34; 1Tm 1.13 3:18 5.42; Luk 24.27, 44-46 3:19 2.38

kuú njæond, ja jæŋgû Zembî mú jímbal *misém mín; ²⁰ bí má ká sá ntó Cwám̄ba mæ bá sá né bi bæg ná bud-bud, a nti bí Yésus nyə á féésh ná a bæg Kríst wún yé. ²¹ Í jii ná Yésus wæŋgû fwóg ji jor dí kə wóós ja ísà byêsh í bá kwo sîy ógúgwáán yí. Zembî nyə á ŋgə jaaw ntó mímpu mí búúd ɔ micúndá bé nyə á féésh yág wá. ²² Nəcé Moyîz nyə a shí ci ná: “Cwám̄ba Zembî mæ bá nti bí ŋgwól múúd micúndá nda mæ, a njúl mbyágá á kúl búúd jín. Bi ɔ bá gwágulə nyə sâ jêsh nyə é bá ci bí yí. ²³ Muud yêsh mæ bá bæ kú gwágulə múúd micúndá wæŋg yé, nyə abúle ná bæ málánj mâ kúl búúd jíshéd, a bá gwúyɔw.” ²⁴ Buud ɔ micúndá bêsh, tééd wá Samyêl kala nə bæŋg bêsh bwé á zə nyédí mpúsə wá bwé á shí bwey dɔ bwiing lân á mwôw móga. ²⁵ Bi búəsə bwân ɔ búúd ɔ micúndá, bí á ŋgə námə byêl Zembî njúl nə sɔ nə impáambə bín. Nyə a sá sɔ jæŋgû ja nyə á ci nə Aburaham ná: “Minjów mí búúd myâ shí ga myêsh mí bá dɔ lág ibwádán mpwoŋ buud nywô dî.” ²⁶ Shú dún wá Zembî nyə á tééd wéeshuli sɔɔl mäsáal yé yé, a ntí nyə ná a zág bwádan nə bí, a sá ná muud yêsh yówug bów-bôw fúlú.»

4

Bwé zé bii Pyêr bá Yuánes

¹ Pyêr bá Yuánes bwé ŋgə ná lésha nə buud ntáni, nə ofada, nə njwû á buud bwé á dɔ baagulə *Luj má Zembî wá, nə *Osadwisyêŋ bwé mú zə wóós, ² bwé ŋgə bul gwág bôw nə Pyêr bá Yuánes ŋgələ yə buud minjígúla ŋgə jaaw ná buud bwé bá gwûm nda Yésus nyə a gwûm ná. ³ Buud óni bwé mú bii Pyêr bá Yuánes kə fad bwo mímbwug dí

3:22 Mbá 18.15, 19; Mis 7.37 3:24 3.18 3:25 Mæt 12.3; Gal 3.8, 16 3:26 13.46; 18.6; Rom 1.16 4:1 Osadwisyêŋ: 5.17; 23.8; Luk 20.27 4:1 Luk 22.4, 52 4:2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 4:3 5.18

nə bwə bá lás lésú wán mpwó-mwásá. Nəcə í á bə kugú má bii shí. ⁴ Nji, bóólúgá ncúlyá buud bwə á gwág kéel wá, bwə á *búgula. Tāŋ obúgula í mú bád kə kumə kúná-kúnə ótósóshin otóon.*

Pyêr bá Yuánes bwə zə tōw kəodə

⁵ Mán mæləm, otówe ɔ shwóg, nə ocúmbá buud, nə *Oyíngya ó məcɛɛ bwə á bə Yurúsəlem wá bwə mú zə seɛŋgya. ⁶ Ajəláci á ofada bwə á du jōw nə Hána yé nyə á bə cínɔŋg, nə Kayíf, nə Yuánes, nə Aləguzándrə, nə mimbyêl myêsh myâ wájəláci wá ofada. ⁷ Bwə mú zə nə Pyêr bá Yuánes zə təl bwo cwánúd na búúd óni dí. Bwə mú ŋgə jî bwo mishílí. Bwə nə bwo nə: «Bí ámə sá sóólúgú wún ni nə nyáyé ŋkul? Bí ámə cwééd jíná má zə?» ⁸ Ntó, Pyêr njúl lwándúlá nə ŋkɛŋkɛ Shíshim mú ka zə bɛsa nə bwo nə: «Yé ótówe ɔ shwóg wá kúl búúd, yé ócúmbá buud, ⁹ sá təl kəod dí múús nəcé sə sálə mbəl múúd mənɔwə. Bí ŋgə jî sə sá sá ámə sá shú nə a bəg mpwogé yí. ¹⁰ Bí bēsh nə bag ɔ *Izəryêl bēsh, mpugá nə muud bí ŋgə dúg éga má bə mpwogé jíná má Yésus-Kríst á Nazarèt dî, Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé. Nyə wə Zembî nyə a gwúmashi yé, nyə wə má sá nə muud éga bəg mpwogé nda a təl éga. ¹¹ Nəcə Yésus jisə “kwóógú bí olwɔye bí á myaas yí, dwó wá í má shúgula kwóógú lú lúmuga† yí”. ¹² Kú nə ŋgwól múúd jí nə ŋkul yíl búúd məbôw dí yə bwo cug yé, nji nyə. Nəcə kú nə dúl jíná lú múúd sə má jəlá nə *dúg cug nə ndí wa shí mishwun yí.» ¹³ Buud óni bwə mú bul káám dúgúlə

4:4 2.41 * 4:4 Tāŋ ni nyísə lɔlə nji budŋm nə budŋm. 4:7
Luk 20.2 4:8 2.4 4:10 3.6; 3.15 4:11 Sóm 118.22; Luk 20.17; 1Pr
2.4-7 † 4:11 kwóógú lú lúmuga: Kwóógú bwə á du tééd jil
mánɔdəlúd yí, dwó wə bwə á du bɛ ja bwə lúm mənɔyŋg
mə njów yí. Bwə á du lwɔ mbíí sə ŋgə dúg məlwɔga má
shiméd múús yí. (Sá ga jisə námə Mat 21.42.) 4:12 Mat
1.21; 1Kr 3.11

ná Pyêr bá Yuánes bwé ngə lás ná kpwoó-kpwoó. Bwé á bul káam nəcə mpülə ná Pyêr bá Yuánes búşə ozhizhe ɔ búúd kú mpu kwas, nji í ngə yida mpûy ná búşə buud ɔ gwoonŋ mə Yésus. ¹⁴ Nda bwé á ngə námá dúg muud nyə á yâl éne tál na bwé dí koogú ná, bwé á shígé ná kwo bæ nə sâ bwé cî. ¹⁵ Bwé mú ci nə Pyêr bá Yuánes ná bwé wúg na *mpáánzə mílészú á Zembî dí, bwé cúwóg tóón. Osémbye ɔ mílészú bwé mú ka ngə sɔ sâ bwé cíg nə bwo yí. ¹⁶ Bwé ná: «Sə sáág buud ɔga ntudɛl? Jísə mpu bæ ná bwé má sá *shimbá. Í cugé ná kwo bæ shwoó, buud ɔ Yurúsəlem bēsh bwé má mpu ntó, sə cugé nə ŋkul sá máshwán. ¹⁷ Nji, í á jáláyé nə lâŋ ni í kwágagí nə muud yēsh. Ntó, sə mpúg yáásulə bwo məlwə ná ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jínə má Yésus.»

¹⁸ Bwé mú jôw bwo, zə mpu yáásulə bwo məlwə ná ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jínə má Yésus, ŋkí ná bwé kwo jíŋguli búúd gúl sâ jínə dɔɔŋgúd. ¹⁹ Pyêr bá Yuánes bwé mú bɛsa nə bwo ná: «Biméfwó faasugá. Ye í jəla mísh má Zembî dí ná sə yídag gwág nə bí, kú gwág nə Zembî? ²⁰ Sə bāŋ sə cugé nə ŋkul yɔw bwiŋgúlə sâ sə á dúg nə gwág yí.» ²¹ Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílészú bwé mú kwo mpu báásulə bwo ci nə ndéé, bwé músə bíd bwo kú sá bwo sâ. Bwé dúg ná ŋkí bwé yə bwo intúgúlí, í bôw, nəcə buud bēsh bwé á ngə bul ságusə Zembî nə sâ í á sîy yí. ²² Muud nyə á yâl shimbád yé wɔɔŋg nyə á bæ kala múúd í mə cɔ mimbû məwûm mánɔ yí.

Obúgula bwé jəgula nə Zembî

²³ Pyêr bá Yuánes, ja buud ɔni bwé á bíd bwo yí, bwé á kə búúd bāŋ dí, kə jaaw bwo lészú wēsh mílúlúú myá ofada nə ocúmbá buud bwé á lás nə bwo yí. ²⁴ Nda bwé á gwág

lású wəŋg ná, bēsh bwá á bûn mákêl jəgula nə Zembî lâm
 ŋgwúd bwá ná: «Mása, wo wé wo a sá gwôw nə shí nə mâŋ
 nə isâ byêsh bí cínŋg yí. ²⁵ Wo wé wo á balan nə ŋkɛŋkɛ
 Shíshim lás mpu mé sóol mäsáal woó mpáámbo jísú *Dávid
 dí, ci ná:

Nəcə jí ilwŋ í búl cugula ntúga yí?

Nəcə jí ikúl í búl wá mílúú mítédúgá mí kú nə wúmbálé dí
 yí?

²⁶ Ojwû ɔ shí bwá mé sɛŋgɔ,

otówe ɔ shwóg bwá báduga ná

bēsh bwá zə lúmbuli nə Cwám̄ba á shí nyēsh bá Kríst yé.

²⁷ Nəcə Herod bá Pons Pilât bwá mé bále zə sɛŋgɔ nə

ikúl í cúgɛ *Oyúden yí nə Dɔ mé *Izɛrəyêl. Bwá mé zə

sɛŋgɔ wa ŋgwála gaád ná bwá zə lúmbuli nə Yésus, jɔjɔ

sóol mäsáal wô wó á gwágulə məwúdé yé. ²⁸ Bwá sá ná isâ

byêsh í bwəmag nda wó á bwey ŋwa cígúlá nə ŋkul nywô

nə tédúgá woó ná í bəg bə ná. ²⁹ Cwám̄ba e, ntiig mísh ja

gaád wo dúgúg nda bwá ŋgə cɛɛl juwal sá ná. Ság ná osóol

ɔ mäsáal bwô bwá bwíŋgug kéɛl dwô ná kpwoó-kpwoó.

³⁰ Shéembúg mbwê wô, mimbêl mí ŋgəg nə yâl, *isâ í ntɔ

búúd ŋkwón yí nə *isâ í mímbúgú í ŋgəg nə s̄y Jínə mé

Jɔjɔ Sóol mäsáal woó Yésus dí.»

³¹ Ja bwá á shîn jəgula yí, kúkúl bwá á bə yí í mú ntaŋusa,

bēsh bwá mú lwánd nə ŋkɛŋkɛ Shíshim ná cwóó, bwá mú

ŋgə bwiing Milású mí Zembî ná kpwoó-kpwoó.

Obúgula bwá cugə nə isâ byán sɛŋgí

³² Ncúlyá buud bwá á *búgula wá bwá á ŋgə cugə lâm

ŋgwúd, nə tédúgá ŋgwúd. Kú nə muud nyə á ŋkwandəwa

nə mé məbii yé. Bēsh bwá á du balan nə məbii máŋ

sɛŋgí. ³³ *Buud ɔ lwámá bwá á ŋgə bwiing lân gwúmúə

4:25 Sòm 2.1-2 4:27 Herod: Luk 23.7-11 Pons Pilât: Luk 23.1 4:28
 2.23 4:29 Ifz 6.19 4:30 2.22 4:31 2.4 4:32 2.44-45; 6.1; Luk
 14.33; 18.22

Cwám̄ba Yésus nyə a gwôm̄ nə məma ŋkûl yí, Zembî ŋgə bul lwágulə bēsh məma mpáam nyé. ³⁴ Kú ná nə muud á *Dɔ́ lú óbúgula nyə á kwo bə nə məyánŋan. Bəɔŋg bēsh bwá á bə nə məshí ŋkí minjów wá, bwá á ŋgə kusha myo, d̄u zə nə *mwaanê wəɔŋg ³⁵ d̄u zə bwíŋg búúd ó lwámá shí məkuú. Bwá ka d̄u kaaw búúd nda məyánŋan mə á d̄u bə ná. ³⁶ Ntó, ŋgwól múúd á Shíprə ná jínə ná Yóseb, nyə á bə mwâ *Levít, búúd ɔ lwámá bwá á kwo gwiid né Barnábas. Jínə dəɔŋg í kə ná «Muud mə d̄ú bándulə búúd yé». ³⁷ Nyə á bə nə fambá. Nyə á ka kusha gwo. A mú zə nə mwaanê wəɔŋg zə bwíŋg búúd ó lwámá shí məkuú.

5

Lâŋ mə Ananíyas bá mudá yé Safira

¹ Nji, ŋgwól múúd nə jínə ná Ananíyas bá mudá yé Safira bwá á zə t̄w c̄ŋ. Muud éne mú námə zə kusha dúl bii dé. ² Né ndéé bá mudá yé bwá mú t̄w c̄ŋ, a mú béég ŋgwól *mwaanê, a bwíŋg shú dé. A músə kə nə ŋgwól kə bwíŋg *búúd ɔ lwámá shí məkuú. ³ Pyêr mú ka jî nyə ná: «Ananíyas, jí í sá ná *Sátan jwúg nə lâm wô wēsh wó mú shweel ŋgwól mwaanê wo ámə kusha shí yé, wo zə shiig ŋkəŋkə Shíshim? ⁴ ŋgaá né shí í ámə bə shí nywô? Ja wó ámə ka ntâg kusha nywo yí, ŋgaá né mwaanê wəɔŋg nyə ámə bə mwaanê woó? Nt̄délé wó ámə mpu wá w̄n̄i téduga lámúd yé? Ká, buud dí wó ámə shiig wá, Zembî wó wó ámə shiig yé.» ⁵ Nji Ananíyas nyə a gwág icyá íni yí, nyə á shwal kad̄wa shí a mú fudə. Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh bwá á ŋgə gwág lâŋ ni wá. ⁶ Məncwəmə mə á t̄w shí, fúlə nyə ná ndéé bwá mú kə d̄ul.

⁷ Fwámé fwála í mú c̄ɔ, je bə məwəla məlól nt̄áni. Mudá mə Ananíyas mú nyí njów, a kú mpu s̄á í ámə s̄y yí. ⁸ Pyêr mú jî nyə ná: «Jaawúg s̄ə. Ye bímbí ga wə bí ámə kusha

shí nyín yí?» Nyə ná: «Haaw. Bímbí dɔɔŋg wə ní.»⁹ Pyêr mú ka ci nə nyə ná: «Nəcé jí bí ámə mpu tɔw cúnj nə bi mə zə shweenzh Shíshim mə Cwám̄ba yí? Dugí, búúd bwə ámə kə ðul ŋgwúm woó wá, bwə mú na mpumbéd máni. Bwə é kə námə nə wo.»¹⁰ Námə cé jɔɔŋgú, a mú kadɔwə na Pyêr dí shí məkuú, a mú fudə. Məncwəmə má mə ŋgə námə nyíi njɔw, mə mú kwey nyə mbimbə. Bwə mú kə nə nyə kə ðul ŋgwúm dí koogú.¹¹ Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh, tɔɔ bɔɔŋg wə *Dɔ lú óbúgula, tɔɔ bɔɔŋg bwə á ŋgə gwág nji lânj wá.

Buud ɔ lwámá bwə sá zhwog məshimbá

¹² *Buud ɔ lwámá bwə á ŋgə sá zhwog *isá í ntɔ búúd ŋkwónj yí, nə *isá í mímbúgú məŋkúmbə mə búúd ðí. Bēsh bwə á bə cúnj ŋgwúd, bwə njúl kúl bwə á gwiid nə Nyíngúlé* mə Səlɔmun yí. ¹³ Muud nyə a shígé ná kwo kə sɛɛŋgə nə bwo. Nji, zhwog buud bwə á ŋgə bul ságusə bwo. ¹⁴ Buud ŋkí bul bulya bwə á ŋgə *búgula Cwám̄ba, nə budúm nə budá, bwə mú zə ŋgə kwíduli gwoonj ðí, ¹⁵ mbií í á wóós nə buud bwə á ŋgə zə nə mimbəl itáádə nə itanjú, ŋgə zə bwíg koogú lə njwónj. Bwə á ŋgə sá nə ja Pyêr nyə e cɔ yí, ka shishím jé í é kúnja nə wúl mbəl cínɔŋg. ¹⁶ Buud bwə á kə cíg wú mílɔɔm myá kúná-kúnə nə Yurúsəlem, bwə ŋgə zə nə mimbəl nə bɔɔŋg buud májamb mə á təl cwúnd dí wá, bēsh bwə mú ŋgə zə yál.

Buud ɔ lwámá bwə zə bwəma nə zhírj

¹⁷ Ajəláci á ofada, nə bóól búúd wə ŋkɔɔmú *Osadwisýêŋ bənnónj bwə á bə cúnj wá bwə á ka zə mpíi *buud ɔ lwámá

5:9 1Kr 10.9 5:12 2.22; 3.11 * 5:12 Nyíngúlé: Sá sə ŋgə jɔw nə nyíngúlé ní í cúgə zhizhe mpumbé; jísə milwonj mí mámpinj mimbá, bwə ka wá kwáminú gwów nə gúgúwá bég. 5:14 2.41 5:15 19.11-12; Luk 4.40 5:17 4.1-2

váál áuwaguwê. ¹⁸ Bwé mú bíí bwo, kə wá bwo njów mímbwug íjwú dî. ¹⁹ Ŋgwól *éŋgales mə Yawé músə zə mpwó-bulú, zə juw mímpumbé myâ njów mímbwug, wéeshuli búúd ɔ lwámá tóón, nyə nə bwo ná: ²⁰ «Kəgá nyíi *Luŋ mə Zembî, bi kəg bwiing búúd sâ jêsh í dúgyá nə cug ágúgwáan ga yí.» ²¹ Nji bwé á gwág ntúni yí, bwé á kə nyíi Luŋ mə Zembî ná námə mpámán mpámán, bwé mú ŋgə yə buud minjígúlá.

Ajəláci á ofada nə buud bə́nŋə bwé á bə cún wá bwé mú sɛɛŋg *Gwoonŋ ósémbye ó mílósú wá Zembî nə sɛɛŋgyá milúlúú mí bag ó Izurəyêl. Bwé mú kənd búúd njów mímbwug nə bwé kəg ŋwa búúd ɔ lwámá. ²² Ifulish í mə kə wóós wu, bwé kú kwey búúd ɔ lwámá njów mímbwug. Bwé músə nyiŋgə, zə jaaw bwo ná ²³ «Sə ámə kə kwey njów mímbwug í njúl fwámé feedyá, isándələ í təl ŋgə baagulə. Nji ja sə ámə juw yí sə shígé kwey múúd cwû.» ²⁴ Ja njwú á buud bwé á də baagulə Luŋ mə Zembî wá bə́nŋə milúlúú myâ ofada bwé mə gwág ntúni yí, fəg í mú jímb bwo mílúúd. Bwé mú ŋgə jí nə ntó nyə wə ntudəl?

²⁵ Ŋgwól múúd mú zə jaaw bwo ná: «Nááá, buud bí ámə wá mímbwug dí wá bwé təl kúga Luŋ mə Zembî, bwé ŋgə yə buud minjígúlá». ²⁶ Né ndeé, njwú á Luŋ mə Zembî bə́nŋə ifulish bwé mú kə ŋwa bwo. Nji, bwé á ŋgə zə nə bwo nə shɛ kú cúg bwo, bwé ŋgə fúndə nə buud bwé á bá gwú bwo nə məkwóógú. ²⁷ Bwé mú zə nə bwo zə təl mpwoombá gúfúgá ósémbye ó mílósúd. Ajəláci á ofada mú tééd jíla bwo mishíli. ²⁸ Nyə ná: «Ŋgaá sə á shí bwey təl bí ci nə bi kú ná ŋgə jíguli buud jíne níid. Nji, ja ga, bi mə lwándələ njígúlá wán Yurúsəlem yêsh. Bi ŋgə námə cɛel yə sə mpwɛɛ shwiy mə múúd éne.» ²⁹ Pyêr bə́nŋə buud ɔ lwámá bwé mú bɛsa ná: «Sə mə jəlá nə sá mágwág nə

Zembî, kú bæ búúd. ³⁰ Zembî odâ nyə a gwûmushi Yésus bí á gwú nə məbwê mún bwambulələ nyə kwolós dí yé. ³¹ Nji, Zembî nywáá nyə a má bân nyə nə mbwê mənchwúm yé, a təl nyə amódfí á sâ jêsh, təl námé nyə Cugye buud shú né buud ɔ *Izurəyêl bwé céndúg mítádúgá, Zembî mú juu bwo nə *misəm myán. ³² Sə búse owúshined wâ isâ byəwəngû, nə sá, nə ŋkəŋkê Shishim Zembî nyə á yə buud bwé ŋgə sá nyə məgwág wá.» ³³ Buud ɔ gúfúgá ósembye ɔ mílósú bwé mú jág nyada nə mbií lósú ni. Bwé ná bwé zə gwú búúd ɔ lwámá.

³⁴ Nji, ŋgwól *Farizyêŋ á *Gwoŋg ósembye ó mílósú wâ Zembî, nyəwəng bwé á də jôw ná Gamalyel yé, nyə á bæ yíguli məcə, buud bēsh bwé dúgá bul gwəwə nyə. A mú zə tôw, nyə né bwé fwóg wéeshuli búúd óni tóón fúfwála. ³⁵ A mú ka zə ci nə buud bé ná: «Bag ó Izurəyêl, bi ó káálúgə nə sâ bí má céél sá búúd óga ni. ³⁶ Nəcə, í afwóyé námé bwey, Tədas nyə á wóós wa, zə jaaw nyúúl ná ndéé buud je bæ mitəd minə zə bə nyə. Nji, a mú gwúyow, buud bwé á bə nyə wá bēsh bwé mú ciima, jâŋ í mú shîn. ³⁷ Mprésə wəwəngû, Yúdas á Galilê mú námé zə wóós mwôw ílâŋ í á ŋgə sîy yí. A mú námé zə julə ncúlyá buud. Nji, ja nyə á yə yí, buud bēsh bwé á bə nyə wá bwé mú námé shîn ciima. ³⁸ Gwé wá má cí nə bí ná, fwogá yíl mílâm búúd óga dí, bí bíd bwo ná shee. Nəcə, ŋkí mítádúgá myán nə sóólúgú wáŋ í ŋgə zhu búúd dí, mí é shîn jimb míméfwó. ³⁹ Í ká yida bæ ná í ŋgə zhu wé Zembî, bí cugé nə ŋkul caam bwo. Bi ó bey ná bi bəg lúmbuli nə Zembî.» Bwé mú gwág nyə, ⁴⁰ bwé mú jôw búúd ɔ lwámá, zə fyáməsə bwo mílwón ná ndéé bwé mú tál bwo ci nə bwé kú ná lésha nə buud jíná má Yésus dí. Bwé mú ntəg bíd bwo.

5:30 3.15 5:32 1.8; Yuá 15.26-27 5:34 Gamalyel: 22.3 5:36 21.38
5:37 Luk 2.2; 13.1-2 5:40 4.18; 5.28

⁴¹ Buud ɔ lwámá bwé mú wú mpwóómbú Gwoong ósémye ó mílású wá Zembî dî. Bwé mú ngə kə bwé ngə bul gwág nywa né bwé má mpíya nə cúgá jíná má Yésus dî. ⁴² Bwé á shígé yow bwiingúlə Jɔjɔ Kéél má Kríst Yésus. Bwé á də bwiing dwo jwôw dêsh, tɔw Luŋ má Zembî, tɔw mínjów minjów.

6

Bwé zə tâl ójaákwon

¹ Ja *ómpwíín bwé á zə ngə bul bulya yí, milíígya mí á zə bə. *Oyúden bwé á janəwo nə cug Ogurêk wá bwé á ngə tədəwa nə Wəheburê. Nəcə mikúsé myán mí á ngə bwəma nə mpyón məŋkəw má ídúw mâ jwôw dêsh dî. ² *Buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwé mú seeng ómpwíín bēsh, zə ci nə bwo né: «Í ajáláyé né sé dúg tâl bwiingúlə Milású mí Zembî, fwo də zə kaaw ídúw. ³ Gwé wé jí ná, bwaang, sɔgá buud zangbá na mpédúgá nyínúđ, bɔong búúd bwé ngə bwiing lân wán né búse ijɔɔ i búúd wá, bwé njúl lwándúlá nə Shíshim nə fug wá, sé tálúg bwo íséy í kaawúlə mábiid. ⁴ Sé bəŋ sé é ka wá mílúú nji májəgula dí nə bwiingúlə kéel dî.» ⁵ Buud bēsh bwé mú magulə tádúgá wəong. Bwé mú féésh Itiyen a njúl lwándúlá nə búgə nə ŋkəŋkə Shíshim né cwóó. Bwé féésh námá Fílíp, nə Prokor, nə Nikanor, nə Timon nə Parəmenas, zə bəd Níkwalâ muud Antyósh nyə á nyíi mísəon Oyúden dí yé. ⁶ Bwé mú kə nə bwo búúd ɔ lwámá dí, buud ɔ lwámá bwé mú jəgula nə Zembî, bwé mú bəd bwo məbwê. ⁷ Milású mí Zembî mí mú ngə kə shwóg nə shwóg, tâŋ ompwíín í ngə kwídəli Yurúsəlem, ncúlyá ofada bwé mú magulə búgúlálə Yésus.

5:41 Luk 6.22-23; 1Pr 4.13 5:42 *Kríst Yésus: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Luk 24.25-27 6:1 2.45; 4.35 6:3 1Tm 3.7-13 6:6 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6 6:7 2.41

Bwé zé bii Itiyen

⁸ Itiyen nyə a bə lwándúlá nə mpaam má Zembî nə ŋkul ná cwóó. A mú ŋgə sá *isâ í mímbúgú nə məma *isâ í ntɔ́ búúd ŋkwón yí, buud bēsh bwé ŋgə dúg. ⁹ Bóól búúd bənôŋ Itiyen bwé mú zə sɛŋusa məkâł. Í á bə bóól búúd wâ *mpáánzə mínjígúlá á buud bwé á wú málwaa dí wá, bwé njúl buud ó Sirên nə Aləguzandrî, zə keel *Oyúden bwé á zhu Silisî nə Azî wá. ¹⁰ Nji, bwé á shígé bə nə ŋkul mə kwag Itiyen nəcé nyə á ŋgə lás nə fəg ŋkɛŋkɛ Shíshim á ŋgə yə nyə yí. ¹¹ Bwé mú kusə búúd ná bwé zég máalə Itiyen ná: «Sə ámə gwág múúd éga ŋgə *lás nə Moyîz bá Zembî bwaasúlə mpu.» ¹² Bwé mú shwambələ búúd bēsh, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwé mú zə bii Itiyen, kə nə nyə mpáánzə mílósú á Zembî dî. ¹³ Bwé mú kwəmsa bóól ówúshinəd wâ məshígá ná bwé kég máalə ná: «Muud éga má du jág lás nə kúl í búl bə ci yí, nə Məcɛɛ má Moyîz ja jêsh. ¹⁴ Səmfwó sə ámə gwág a ŋgə ci ná Yésus á Nazarêt mə bá caam *Mpáánzə Zembî, a cénd íjâm nə ijag yâ odá Moyîz nyə a lúgə yí.» ¹⁵ Buud bēsh bwé á bə *Gwoŋg ósəmbye ó mílósú wâ Zembî dí wá bwé mú ŋgə dúg Itiyen ná figó-figó, bwé mú dúg ná mpwoombú nyé nyísə nda mpwoombú *éŋgəles.

7

Itiyen mə lás kaand

¹ Ajəláci á ofada mú jí nyə ná: «Ye sâ bwé ŋgə ci wǒ ní jísə bándá bə ntó?» ² Itiyen mú bɛsa ná: «Yé bwááŋg, yé ódá, gwágúlógá. Mpáámbə íshé *Aburaham njúl ná shí á Məzhuputamí, a kú fwó kə ji Sharəŋ, Zembî á mílwané nyə a lwóya nyúúl nyádí, ³ zə ci nə nyə ná: “Wúg wódí shíd,

6:8 2.22 6:10 6.3; Luk 21.15 6:11 Mat 26.59-61 6:13 18.13; 21.28;
Zhe 26.11 7:2 22.1 7:3 Mət 12.1; Heb 11.8-10

wo béégya nə njów búúd wô, wo kág shí mə bá lwágulə wo yííd.”⁴ Ntó, Aburaham mú wú shí Okaludyê dî, a mú kə ji Karaŋ. Mpúsə shwiy mə sóóŋgú, Zembî mú yíl nyə wu, ntí nyə wa shí bí njúl múús ga.⁵ Nji nyə a shígé yə nyə ŋkəw wa shí gaád, kú námə bə tóo bímbí múúd ji nə ŋkul tâl kuú yí. Nyə á yida kaag nə í é bá bə shí nyé, mpwoŋ buud nyé ka bá shúgula nə nywo. Í á bə cínəŋgú Aburaham njúl kú fwo bə nə mwân.⁶ Zembî mú ci nə nyə ná: “Mpwoŋ buud nywô í bá kə ji ízhaá shíd. Buud ó wu bwé bá sá bwo məlwaá bwé cúg bwo tâŋ mimbû mitəd minô.⁷ Nji, lwoŋ búúd í bá wá bwo məlwaa dî ni, mə bá yə gwo intúgúlí, bag dwô í mú bá shwub, í mú zə wa shí gaád, zə də yə mə gúmá.”⁸ Zembî músə sá bá sɔ. Sɔjəŋgú mé məyiigyé wá ábiwáág. Ntó Aburaham mú byá *Izaag a sá nyə ábiwáág jwôw lú mwəomb mpúsə byélé. Izaag byá *Yákwab, sá námə nyə ntó. Yákwab byá námə impáámbá í á fwə ibeend wúm nə íbá íshé yí, a sá námə byo ábiwáág.⁹ Impáámbá bíshé íni í á ka zə shíŋ Yóseb. Bwé mú kusha nə nyə ná a kág Igípten. Nji, Zembî nyə á bə nə nyə.¹⁰ A mú ŋgə sey yíl nyə *íncwaw í ntug byəŋg byêsh dí ná ndéé a kə yə nyə fəg mísh mə Farawôŋ njwú-buud á Igípten dî, a sá ná Farawôŋ gwágúg nyə nywa lámúd. Farawôŋ mú tál nyə ŋgwámuna á Igípten yêsh, tɛem bə nyéméfwó Farawôŋ dí njów.¹¹ Məma zha músə zə bə Igípten yêsh dî, kumə Kanaan, incwaw í ntug bul yáág, impáámbá í íshé kú ná nə sá bwé dág.¹² Nda Yákwab nyə a gwáduga nə idəw bíse Igípten né nyə á ka kənd impáámbá í íshé wu ja ashúshwóógú.¹³ Ja bwé á kwo kə ja ábêé yí, Yóseb músə kə bágulə bwo nyúul, Farawôŋ músə zə mpu mpwoŋ buud

7:4 Mət 11.31; 12.4 7:5 Mət 12.7 7:6 Mət 15.13-14 7:8
Mət 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31-30.24; 35.16-18 7:9 Mət
37.11, 28; 39.2, 21 7:10 Mət 41.37-44 7:11 Mət 41.54;
42.1-2, 5 7:13 Mət 45.1, 3, 16

nyə á zhu yí. ¹⁴ Yóseb músə ka zə sá ná bwé kég ηwa sóóηgú Yákwab nə njów buud yé wêsh tâη buud məwûm zanjgbá nə ótóon. ¹⁵ Yákwab músə zə shulə kə Igîpten, nyə á kə yə wu, bənôη impáámbe bíshé. ¹⁶ Bwé á nyiηgə nə bwo, kə ðul Síkem, shwoη Aburaham nyə á kusə bwân ó Imor dí nə *mwaanê yí.

¹⁷ «Ŋkaagə Zembî nyə á kaag Aburaham yí í á ηgə bə ná í zə bwəma. Nda wəla dəoηg í á ηgə shísh ná, kúl búúd jé í á ηgə zə bulya, í ηgə bul mpyáanz nûη Igîpten. ¹⁸ Kúl mə Aburaham í á ηgə mpyáanz ntó nə ndeé kə wóós ja wúl njwú-buud í á ηwa ijwûga yí, wəoηg njwú-buud í á shígé mpu Yóseb yí. ¹⁹ Njwú-buud wəoηg í á ka zə cəgə nə mpwoη buud íshé məshiiġá ðí. A mú cúg ódá nə bów-bôw lám nyə á bə nə ndí yí nə ndeé a sá ná bwé ηgəg nə myaas ikúkény byáη í ηgəg nə fudə. ²⁰ Fwálá dəoηg wé Moyíz nyə a byêl yí. Zembî nyə á ka gwág nyə nywa lámúð, obyðl bé bwé mú wífl nyə bwéðí njów tâη oηkwoond olóol, ²¹ nə ndeé, ja bwé á ka námə kə myaas nyə yí, sás mə Farawôη mú cwéég nyə, zə baagulə nyə tâη nda yé mwân. ²² Moyíz mú nyíηgula mpúyá á Igîpten wêsh dí ná ndeé á mú zə bə ηkácíd íciyá nə misóólúgúð.

²³ «Ja nyə á zə bə nə mimbû məwûm mənô yí, tédúgá í mú wóós nyə lámúð ná a kég dúg ómínyoηû bé Bag ó *Izurəyêl. ²⁴ A mú dúg ηgwól mwân Igîpten ηgə sá ηgwól mwân Izurəyêl. Moyíz mú kem mwân Izurəyêl, a cú mwân Igîpten. ²⁵ Nyə á ηgə téduga ná kúl jé Izurəyêl bwé é mpu nə Zembî mə zə balan nə nyə, zə cəg bwo. Nji, bwé á shígé mpu ntó. ²⁶ Jwôw í á bə yí, a mú kə kwey bwân ó Izurəyêl óbá bwé ηgə shuya. A mú ka cəel béég bwo ná

7:14 Mət 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 7:16 Mət 23.3-16; 49.29-30;
50.13; Zho 24.32; Heb 11.9, 13 7:17 MmN 1.7-8 7:19 MmN
1.10-11, 22 7:20 MmN 2.2-10; Heb 11.23 7:23 MmN 2.11-15; Heb
11.24-27

bwá jíg ná shεε, nyə nə bwo ná: “Bi búsa omínyəŋû, nəcé jí bí ηgə síya yí?” ²⁷ Nji, nyəŋg nyə á ηgə sá ηgwól yé mú lámusa nə nyə, nyə ná: “Zə nyə á təl wo cí ná wo dúg sámb sé milésú? ²⁸ Wó cεel zə gwú mə nda wó ámə gwú mwân Igípten nə kugú ná?” ²⁹ Nji Moyîz nyə a gwág ntáni yí, nyə a túb, a mú kə ji shí á Madyan. Wu wé nyə á byá bwábudûm óbá yé.

³⁰ «Nyə á ji wu mimbû məwûm mənê, ηgwól *éŋgəles mə Cwámba mú zə lwóya nyə nyúúl míngwiiled, míngwiile mí ηgə maŋ kwasa dí nûŋ shí a shwéeshá á mbúmbúŋ Sinayî. ³¹ Moyîz mú káam sâ nyə á ηgə dúg jəŋgû. A mú ka shísh ná a ké mpu dúg. Kəl mə Cwámba í mú gwíig í ηgə cí ná ³² “Mə óni, mə Zembî impáámbe byô, Zembî mə Aburraham, Zembî mə Izaag, Zembî mə Yákwab.” Moyîz mú tééd lilyálə, a kú ná kwo sɔ́ ná a mpúg dúg. ³³ Nə ndéé, Cwámba mú cí nə nyə ná: “Yílúg məŋgwub məkuúd nəcé kúl shí wó təl ni í músə nda mə. ³⁴ Mə mə nti mísh, mə mə dúg bôw dēsh bwə ηgə sá kúl jâm Igípten yí. Mə mə gwág nda bwə ηgə leegya ná. Mə mə shulə nə mə zə cug bwo. Kagú kə ja gaád, mə mə kənd wo Igípten.”

³⁵ «Ŋgəles nyə á lwóya nyúúl kwasa dí yé, Zembî nyə á kənd nyə, a kə təl Moyîz cí, təl nyə cugye. Í njúl ná bwə á ban Moyîz wəŋg, bwə jí nyə ná: “Zə nyə á təl wo cí ná wo zəg du sámb sé milésú?” ³⁶ Moyîz wəŋg wé nyə á kə yíl bwo málwaá dí Igípten yé, a ηgə sá *isâ í mímbúgú nə *isâ í ntɔ́ búúd ηkwón yí wu, tεem bæ ja bwə á líina mən mə atítî yí, tεem bæ ja bwə á ηgə kyey shí a shwéeshá dí tən mimbû məwûm mənê yí. ³⁷ Nyə wé nyə á cí nə Bag ó Izurəyêl ná: “Zembî mə bá nti bí ηgwól *múúd micúndə nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín.” ³⁸ Moyîz wəŋg wé nyə á bæ

7:29 MmN 2.15, 21-22; 18.3-4 7:30 MmN 3.1-10 7:35 MmN 2.14;
3.2 7:36 MmN 7.3; 14.21-29; 16.1-17.16; 1lŋ 14.33; 20.1-11 7:37 3.22-23
7:38 MmN 19.1-20.17; Mis 7.53; Gal 3.19

mpédúgá éngales nyə á ngə lésha nə nyə yé bəndhə odā, ja kúl búúd jíshe í á sá gúfúgá mbúŋ Sinayî shí a shwéeshád yí. Nyə wə a lóg milésú myā cug wə éngales, a kalá yə shé.
³⁹ Nji, odá bwə á shígé cēel sá nyə mægwág. Bwə lámusa nə nyə, milâm du nyiŋgə kə nji Igîpten. ⁴⁰ Bwə mú ci nə Arəon ná: “Ság ozembî bwə é du tōw sá shwóg wá. Sá bāŋ sá ampúyé ná sá í má bə nə Moyíz muud á kə yîl sá Igîpten yé.” ⁴¹ Bwə mú lúlə mwā nteny tāŋ zembî áyadúg, bwə sá nyə *mätúnuga nda Zembî, bwə sá məshusug gúmálólə sá bwə ámə sá nə məbwə máŋ yí. ⁴² Zembî nyə á ka ntāg yid bwo kwəŋ, a mú sá nə bwə nyíŋgúlág ngələ yə wəacén-cénî wā jəŋ gúmə. Sá jəŋg wə jísá cilyá kálaad búúd ə mícúndəd ná:

Bag ó Izurəyêl,

ye bi á cigə mə ocúdí

ŋkí ná bi á sá mə *mätúnuga

mím̄bū məwūm mán̄ŋ bi á bə shí a shwéeshá dí myá?

⁴³ ŋgaá ná bi á yida du ŋkēny banda mə Molok*,

nə yuug ácén-cénî bí á sá shú mə Zembî wán Refan yí?

ŋgaá ná bi á yida du kúd məmpwoombú méndəlúd

du yə mbéé íyuug í zembî bí á sá yí gúmə?

Sá jəŋg wə í sá nə mə bāg kənd bí míkwám dí

shwóg-shwóg c̄ *Babilon.

⁴⁴ «Nji, ja odá bwə á bə shí a shwéeshá dí yí, bwə á shí bə nə banda í á du lwágulə ná Zembî jisə bwədí yí. Muud nyə á du lésha nə Moyíz yé nyə á ci nə né ná a kóg sá banda dəŋgú, a bə yuug nyə á dúg yí. ⁴⁵ Odá bwə á shí ngə kala banda dəŋgú íkala i búúd byêsh í á ngə byêl yíid. Bəŋg

7:39 Ilj 14.3 7:40 MmN 32.1-8 7:42 Amo 5.25-27 Molok: LəV 18.11

* ^{7:43} Máŋ məbanda mə a du bə, bwə laad káándə mbií á nə bwə ká wəef í bə banda. ^{7:44} banda í á du lwágulə ná Zembî jisə bwədí yí: MmN 25.9, 40 ^{7:45} Zho 3.14-17; 18.1; 2Sa 6

bénôh Yeshuwa bwá á ntɔ shí Zembî nyə a wíhng wəamádí yí, bwá á kə nómé nə dwo wu, í mú ji wu kə wóos fwála má *Dávid.

⁴⁶ «Zembî nyə á bul cɛel Dávid wəhngú. Ntɔ Dávid mú jî Zembî nó a sáág nyə mpaam nó a lwɔg bag ɔ Yákwab njów Zembî. ⁴⁷ Sálumun wə nyə á yida lwɔ nyə njów. ⁴⁸ Nji, Zembî a gwów-gwôw nyə ádé ji mínjów məbwə mə búúd má ámə lwɔ myá, nómé nda múúd micúndé nyə á ci ná. ⁴⁹ Nyə á ci nó:

Jon dúsa jiya ícî jâm.

Shí nyísə kúl má də təl mákuú yí.

Wáyé njów bí bí nə hkul lwɔ mə yí?

Cwámba mə shílá ntɔ.

Hgow má ji nə hkul kə woga yé?

⁵⁰ Hgaá nó mə wə mə a sá isâ íni byêsh?

⁵¹ «Bí búsa nə nūh. Bí hga sá Zembî məlwə. Bí búsa nji bí ó də sá hgaádé nə Hkɛhkhé Shíshim, nómé nda impáámbe bín í a də sá nó. ⁵² Nyáyé múúd micúndé impáámbe bín í á shígé lwágulə cúwúlí yé? Bwá á də gwú bəhng bwá á də bwey zə jaaw nə Tútəlí Muud mə bá zə wá. Tútəlí muud wəhngú wə bí á kɛenzh, bí mú gwú yé. ⁵³ Bí buud bí á ləg *mbwoomb məcɛɛ wéhngəles bwá á yə bí má, nə məmpəndí mēsh mâ cínəhng wá, bí abéyé mwo.»

Bwá gwú Itiyen

⁵⁴ Nji búúd ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílósú bwá á gwág iciyá íni yí, bwá á shwal gwág Itiyen yáág-yáág mpimbə, bwá hngé fúgal məjə. ⁵⁵ Itiyen nyɛ, lwándúlá nə Hkɛhkhé Shíshim nə cwóó, mú kənd mísh jon dí, a mú dúg məhkhəwə má

7:46 Sôm 132.1-5 7:47 2Sa 7.5-7; 10j 6.1-38 7:48 17.24-25 7:49 Iza 66.1-2 7:51 MmN 32.9; 33.5; Zhe 4.4; Rom 2.28-29 bí ó də sá hgaádé nə Hkɛhkhé Shíshim: Iza 63.10; Eze 2.3-5 7:52 Luk 11.47-48

7:53 7.38; Heb 2.2 7:54 Sôm 37.12; 112.10 7:55 Mat 26.64; Mis 2.33

Zembî, Yésus tâl Zembî mbwê mæncwûm. ⁵⁶ A mú ci ná: «Dugá, mæ ñgə dúg jon í mé bân. *Mwân mæ Múúd təl Zembî mbwê mæncwûm.» ⁵⁷ Bwé mú bwú mæma ójkwimbyê, bwé ñgə fad mælwê mán; bêsh nə lâm ñgwúdu, bwé shwal kə shwi y nə nyúúléd. ⁵⁸ Bwé julə wú nə nyə ñgwála, kə lúmə nyə məkwoógú. Buud bwé á ñgə sá sóólúgú wəñg wá bwé á yíl iwáma byán kə bwíng gúl ncúncwémá shí makuú. Ncúncwémá jəñg wá Sól. ⁵⁹ Bwé ñgə lúmə Itiyen məkwoógú ntúni, Itiyen mú jôw Zembî, nyə ná: «Cwámba Yésus, lógúg *jîm jâm.» ⁶⁰ Nə ndeé, a mú kúd mábwoñ shí, a kîm nə ñkulú ná: «Cwámba, wo kú lə bwo *sém bwé ñgə sá ga.» Nji nyə á shîn ci ntúni yí, a mú yə.

8

Sól mæ zə jugushi Də lú óbúgula

¹ Sól nyə á bə cún nə buud bwé á gwú Itiyen wá. *Də lú óbúgula í á bə Yurúsəlem yí í á zə bul bwəma nə cúwálí mwôw məñgú. Óbúgula bēsh bwé mú shîn nyuñgula wú Yurúsəlem, kə məshí mâ Yudéa nə Samariya; í lúg cínəñgú nji *buud ə lwámá. ² Bóól búúd bwé á wá milâm wá Zembî wá bwé á kə dəl Itiyen, bwé sá námə nyə shwi y mbií áyíyáág. ³ Sól nyə nyə á ñgə yáág nə á jañgulə Də lú óbúgula. Nyə á də ñgə nyíi mínjów minjów, də ñgə bii óbúgula, budá nə budúm, də kə wá bwo mímbwugud.

Jəjə Kéel í zə kə Samariya

⁴ Buud bwé á ciima Yurúsəlem wá bēsh bwé á ñgə kə mázhií məzhií, bwé ñgə bwíñg Jəjə Kéel á lâné mé Yésus.

7:56 10.11; Luk 3.21; Yuá 1.51 7:58 22.20 7:59 Sôm 31.6; Luk 23.46
 7:60 Luk 23.34 8:1 8.4; 11.19 8:3 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kr 15.9;
 Gal 1.13 8:4 2.41

⁵ Ntó, Fílíp nyə á shulə kə wúl ηgwəla á Samariya, a mú kə bwiing buud ó wu lân mə *Kříst.

⁶ Buud ó wu bēsh bwə mú kənd mílām ísā Fílíp nyə á ηgə ci yííd, muud ηgwúd nə ηgwúd kú sá núη nəcé bwə á ηgə gwáduga *məshimbá nyə á ηgə sâ má, bwə ηgə námá dǔg mwo. ⁷ Nəcə zhwoη buud bwə á bə nə məjamb wá, məjamb mə á dū wū mə ηgə kīm məma óηkwiimbyē, mimbúmbwúgú nə bəηηg bwə á dū nyēsh wá bwə ηgə yál. ⁸ ηgwəla wəηηg wēsh í mú bə nə məma məshusug.

⁹ Í njúl nə ηgwól múúd nyə á dū bə ηgwəla wəηηgúd nə jínə nə Shímun. Muud wəηηgú nyə á dū sá májig, buud bēsh wā Samariya bwə mú dū bul káám nyə, nye mú námá dū jaaw nyúul nə á bul bə. ¹⁰ Buud bēsh, tééd ozhizhe kə kumə məma fwámé búúd, bēsh bwə á dū ηwa Shímun nə gwǔǔgǔ, bwə ná: «Muud éne jisə ηkul mə Zembî, nyəηηg bwə dū ci nə í búl ntǔ yí.» ¹¹ Bwə á kənd mílām nyédí nəcé nyə á bwey bul sá nə bwə káámúg nyə nə misóólúgú mí jamb myé. ¹² Njî, ja bwə á *magula Jǔjǔ Kéél Fílíp nyə á ηgə bwiing bwo shú Faan mə Zembî nə shú jínə mə Yésus-Kříst yí, bwə á ηgə duwan, nə budûm nə budá námá. ¹³ Shímun wəηηgú nyəmfwó nyə a *búgula námá, a mú duwan. A mú zə nada nə Fílíp kú ná béégya nə nyə, a ηgə dǔg məma ísā í ntǔ búúd ηkul yí nə məshimbá mə á ηgə sîy má, a ηgə bul káam.

Pyêr bá Yuánes bwə kə Samariya

¹⁴ *Buud ó lwámá bwə á bə Yurúsəlem wá bwə á ka gwág nə buud ó Samariya bwə mə lóg Milású mí Zembî. Bwə mú kənd Pyêr bá Yuánes wu. ¹⁵ Bâη, ja bwə á shulə kə Samariya yí, bwə á jəgula nə Zembî shú nə obúgula wā wu bwə ləgúg ηkəηkə Shíshim. ¹⁶ Nəcə, í á bə cínəηgú, ηkəηkə Shíshim kú fwo shulə təw múúd ηgwúd dǔ. Bwə á

yida shîn ngə duwan jínə má Cwám̄ba Yésus dî. ¹⁷ Nə ndeé, Pyêr bá Yuánes bwə mú ngə bəd bwo məbwə, bwə mú ngə lóg ŋkɛŋkɛ Shíshim.

¹⁸ Shím̄mun nyə á ka dúg nə buud bwə ngə lóg ŋkɛŋkɛ Shíshim ja buud ɔ lwám̄a bwə bəd bwo məbwə yí, a mú ka zə nə *mwaanê nə a zə yə Pyêr bá Yuánes, ¹⁹ nyə nə bwo ná: «Yógá námə mə ŋkul ni, muud yêsh má é bəd məbwə yé lógúg ŋkɛŋkɛ Shíshim.» ²⁰ Nji, Pyêr mú yidá ci nə nyə ná: «Biná mwaanê woó bêsh nə mpaá, nəcé wó ámə táduga nə bwə d̄u kusə yána má Zembî nə mwaanê. ²¹ Wo cugé nə ŋkɔw wa sâ gaád, kú nə tɔɔ sâ, nəcé lâm wô í cugé tátəlí nə Zembî. ²² Céndúg bów-bôw tédúgá wô ni, wo jəgɔlag nə Zembî, ka nyə é juu wo nə yuug í ámə wóós wo lámád ni. ²³ Mə dúg nə byó íwímbúg í má bul yáág. Olíŋgî bwə má bíí wo kwám.» ²⁴ Shím̄mun mú bɛsa ná: «Biméfwó jəgɔlagá nə Zembî shú dâm nə tɔɔ sâ ngwúd bí má ci na ni í kú bə nə mə.»

²⁵ Pyêr bá Yuánes bwə mú shîn lwóya búgə jáŋ, bwiing kéel mə Cwám̄ba nə ndeé bwə mú nyingə kə Yurúsəlem. Bwə mú ngə bwiing Jɔjɔ Kéél zhíí nə zhíí zhwog milɔom myâ Samariya dî.

Muud Ityopí má zə lóg Jɔjɔ Kéél

²⁶ ŋgwól *éŋgəles mə Yawé mú zə lás ci nə Fílíp ná: «Kyeyúg kə ŋgeɛ *məkóól má jwôw, zhíí í d̄u shulə wú Yurúsəlem kə Gaza, zhíí nyísá kú jwɔɔla búúd yí.» ²⁷ Fílíp mú námə tí njɔond kú fadulə. Ndug nə ŋgwól múúd Ityopí, a njúl myáágə, a njúl lúlúú ósól ɔ məsáal ɔ cî mudá á Ityopí bwə á d̄u jôw nə Kandás yé, muud wɔɔŋgə njúl kulág mábii mə cî mêsh dî, nyə á kə Yurúsəlem kələ yə Zembî gúmá; ²⁸ nyə á ngə nyingə a njúl nyédí mátúwa dí, a ngə lɔ kálaad má *múúd micúndá Izayí. ²⁹ Shíshim mú ci nə

Fílíp ná: «Shíshúg kə kumə mətúwa éñd.» ³⁰ Fílíp mú læl kə, a mú gwág múúd éne ηgə lə kálaad mə múúd micúnda Izayí. Fílíp mú jî nyə ná: «Ye wo ηgə mpu gwág sâ wó ηgə lə ní?» ³¹ Muud éne mú bəsa ná: «Mə é ka mpu gwág na ntədəlé muud nda fwo lwáguələ mə?» A mú j̄w Fílíp ná a kəwag mətúwa dí kə jî nyədí koogú. ³² Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî nyə á ηgə lə wə ga:

Nyə á bæ nda taw bwə ηgə kə nə ndî ná bwə ká cígə yí, námə nda mwā ncwəmbə bwə ηgə sám̄b mimyɔɔ yí.

Nyə a shígé bēny mpu ná a lás.

³³ Bwə á séémbuli nyə, bwə nyaal nyə ηkaam nyé nə məkuú.

Zə jí nə ηkul bá bwiing lân̄ á mpwoη buud nyé yé? Kú nə muud!

Bwə á sám̄b nyə jé cug shí gaád.

³⁴ Myáágə mú jî Fílíp ná: «Mə jəgula nə wo, féélúg mə, zə múúd micúnda ηgə ci yé? Ye nyəmfwó, yə muud shús?»

³⁵ Fílíp mú ka zə tééd lásúlə. A mú zə bwiing nyə Jɔjɔ Kéél mə Yésus téédúlə na kúkúl mícilyá nífd. ³⁶ Bá bwə mú ηgə kə ná ndéé bwə mú kə wós júwó. Myáágə mú ci nə Fílíp ná: «Dugí, məjúwó wə mága. Jí í ntágúlə ná mə kú duwan yí?» ³⁷ * [Fílíp mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo *búguələ nə lâm wô wêsh, wo je duwan.» Nyə ná: «Mə mə *magulə ná Yésus-Krîst jisə *Mwân mə Zembî.»] ³⁸ A mú ci ná bwə tálúg mətúwa. Bêsh obá bwə mú shulə məjúwód, nə Fílíp, nə myáágə. Fílíp mú duu nyə. ³⁹ Ja bwə á ηgə sow wú məjúwód yí, Shíshim mə Yawé í a ηkēny Fílíp kyey nə nyə, myáágə kú ná nyingə dúg nyə. Njî, a mú kə nə njəond yé shwóg nə məshusəg. ⁴⁰ Fílíp mú kə bæ njî Azot. A mú ηgə bwiing Jɔjɔ Kéél mänd nə mänd ná ndéé kə wós Sezarê.

8:32 Iza 53.7-8 8:35 Luk 24.27

8:36 Mat 28.19

* 8:37 Míl mícilyá

mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

8:39 10j 18.12

8:40 21.8

9

Sòl mæ zə bə mbúgula mæ Yésus

¹ Na í á bə Sòl, nye ηgə ná cwambulə *ompwíin ó Cwám̄ba, a ηgə gwú bwo. Nyə á ka kə wə Ajəláci á ofada, ² ná Ajəláci yég nyə kálaad mæ yə nyə ηkul ná a kég Damás, a kég ηgə dóg *məmpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden m̄a n̄uη. A ká kwey búúd bwə ηgə bɛ zhií mæ Cwám̄ba, a bii bēsh təɔ budúm təɔ budá, a wólə bwo məηkəda, a kə nə bwo Yurúsəlem. ³ Nyə á ka kə ná ndeé ηgələ shísh kúná-kúnə nə Damás, a mú seegya nji məηkenya mə mə zhu jorη dí zə kwan kúl nyə á bə yí. ⁴ A mú kadəwa shí, a mú gwág kəl í ηgə ci nə nyə ná: «Sòl, Sòl, nəcə jí wó búl lwágulə mə cúwúlí ntúni yí?» ⁵ Nyə ntəg ná: «Wo zə e, Cwám̄ba?» Cwám̄ba nə né ná: «Mə Yésus, mə wə wó ηgə lwágulə cúwúlí yé. ⁶ S̄a ηgwúd, wəɔlúg, wo kúməg ηgwəla, bwə é jaaw wo s̄a wó jálá nə sá yí.» ⁷ Buud ó gwoonη bə bwə á shigula, bwə shwal ji ókúl-ókúl, fəg jimb bwo mílúúd. Bwə á ηgə gwág nji kəl í ηgə lás, bwə kú dóg múúd nyə á ηgə lás yé. ⁸ Sòl músə wəɔl shí, mísh mə njúl nyə ná bagə nji a kú ηgə dóg. Bwə mú bií nyə mbwəd kə nə nyə kə kumə Damás. ⁹ Nyə á já mwəw málól, mísh kú dúgya nyə, a kú də, a kú ηgul.

¹⁰ ηgwól múúd nyə á bə Damás nə jínə ná Ananíyas, a njúl *mpwíin mæ Yésus. Muud wəonηg mú dóg *ntamə á mísh ná bagə, Cwám̄ba ηgə jəw nyə ná: «Ananíyas!» Nyə ná: «Cwám̄ba, mə wə éga.» ¹¹ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Tówúg, wo kég ηjwónη bwə də jəw ná “ηjwónη á tútəlí” yí, kə s̄ə Sòl muud á Tárus n̄uη njów mə Yúdas. A ηgə jəgula nómə nda mə ηgə lás éga. ¹² Nyə ámə dóg ntamə á mísh ná bagə, muud bwə jów ná Ananíyas yé mə nyíi njów zə

9:1 8.3 9:2 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 9:3 Aba 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kr 4.4, 6 9:5 1Kr 15.8 9:8 13.11 9:11 21.39; 22.3 9:12 Mak 8.23-25

bæd nyə məbwê né mísh má dúgyág nyə.» ¹³ Ananíyas mú bɛsa ná: «Cwám̄ba, mə mé bul gwáduga múúd éne, bímbí lú məbôw á má sá buud bwô Yurúsəlem yí. ¹⁴ Tεem bæ wa nyəməfwó, milúlúú myâ ofada mí á yə nyə ηkul ná a zóg bíí búúd bēsh bwá ηgá k̄m jôw jíná dwô wá.» ¹⁵ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Kaág, nəcé mə mé féesh múúd éne ná a bég mə sâ ísəy shú ná ikúl í cúgé Oyúden yí nə ojwú-buud bán̄ nə Bag ó *Izəryēl bwá mpúg jíná dām. ¹⁶ Məməfwó mə é lwágulə nyə bímbí lú minjugú á bá jug shú dām myá.»

¹⁷ Ananíyas mú kə, kə nyíi njów, bæd nyə məbwê, ci nə nyə ná: «Sôl mwaηg, Cwám̄ba Yésus wo á bwəma nə nyə zhíid ηgólə zə wa yé, nyə ámə ntí mə shú ná mísh mwô má nyiηgəg dúgya, wo lwándúg nə ηkəηkə Shíshim.» ¹⁸ Bíl ísâ í mú shugula wú nyə míshúd í njúl nda ifafá. Mísh má mú nyiηgə dúgya nyə nə ndéé a mú shwal duwan. ¹⁹ Nə ndéé, a mú də ídūw, ηkul í mú kwo wóos nyə nyúúlud. Bəndəη ompwíin wā Damás bwá á ji baalé mwôw. ²⁰ Kú námá kwo ləηg fwála, Sôl mú shwal ηgə kə məmpáánzə má mínjígúlá má Oyúden dī, kə ηgə cúndə ná Yésus jisə *Mwân má Zembí. ²¹ Buud bēsh bwá á ηgə gwág nyə wá bwá á ηgə káam mbií á nə fəg də jímb lúúd, bwá ηgə ci ná: «ηgaá ná buud bēsh bwá á də k̄m jôw jíná ga Yurúsəlem wá muud éga wə nyə á lwágulə bwo njugú yé? ηgaá ná nyə á zə wa ná a zə bíí bəəηg wā wa, a wóolə bwo məηkəda kə nə bwo milúlúú myâ ofada dī?»

²² Nji Sôl nywáá nyə á ηgə yáág nə jaawúlə Jəjə Kéel yáág yáágúg, a də fad Oyúden wā Damás mimpu nə dūlə mpu lwágulə bwo ná Yésus wə jísə *Kríst. ²³ Ja fwámé baalé mwôw má á cə yí, Oyúden bwá á cwə yuug ná bwə gwú nyə. ²⁴ Sôl mú mpu shwushwaga jəəηg. Bwá á bæ bwá mú ηgə

9:15 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rom 1.5 9:16 20.23; Luk 21.12; 2Kr
11.23-28 9:17 19.6 9:20 17.2; Luk 22.70 9:21 8.1; 9.13-14 9:22
5.42 9:23 23.12 9:23 2Kr 11.32-33

baagusə mimpumbé mí ηgwéla* mwásə nə bulú ná bwə gwú nyə. ²⁵ Nda ómpwíín bé bwə a mpu ntó ná, bwə á ηwa nyə gúl búlúd, wá kúdád, bwə mú nteηguli nyə nyuηg dí gwôw kə shul tóón.

²⁶ Kə wós Yurúsəlem, Sôl nyə á cəel kə sēηgya nə bóól ómpwíín. Nji, bēsh bwə á ηgə fúndə nyə, bwə kú fwo *magulə né a músə mpwíín. ²⁷ Barnábas músə ηwa nyə, kə nə nyə *búúd ɔ lwámá dí. A kə bwiηg bwo nda Sôl nyə á dúg Cwámba zhííd ná, nə nda Cwámba nyə á lás nə nyə ná, nə nda nyə á bwiηg kéel Damás jínə má Yésus dí kú fúndə muud ná. ²⁸ Tééd ja jəηgú, Sôl bánôη buud ɔ lwámá bwə mú báduga gwoηg, bánôη bwə mú ηgə kyey ηgwéla nə ηgwéla, a ηgə bwiηg kéel á jínə má Cwámba, kú fúndə mísh má búúd. ²⁹ Nyə á də námə lésə nə Oyúden bwə á janəwo nə cug Ogurék wá, bánóη də námə séηusa makál. Nji, bāη bwə mú sɔ ná bwə gwú nyə. ³⁰ Nda ómínyəηú wā búgə bwə á mpu ntó ná, bwə á kə nə nyə Sezaré, bwə mú kənd nyə Tárus. ³¹ *Dɔ lú óbúgula í á ka ηgə cugə ná shee Yudéa yēsh, nə Galilé, nə Samariya, gwoηg í ηgə lal búgəd, óbúgula bwə ηgə gwɔɔ Cwámba. ηkékéké Shíshim ηgə sá nə buud ηkí bul bulya bwə zóg ηgə nyíi gwoηgud.

Pyêr má lwag Ene, gwúmushi Tabita

³² Í á ka zə bə, Pyêr ηgə kyey kálə ηgə dúg óbúgula, nyə á ka námə shulə kə dúg bəηg wā Lida. ³³ A mú kə kwey ηgwól múúd nūη ná Ene. Muud wəηg nyə á bə mbúmbwúgú, a má já shí tāη mimbū mwəəmb. ³⁴ Pyêr mú ci nə nyə né: «Ene, Yésus-Kríst má lwag wo. Wəolúg wo

* ^{9:24} mimpumbé mí ηgwéla: Bwə á də lwə mingwéla, bwə sá məma nyuηg lyɛ ηgwéla wēsh, bwə ka lúgə mímpumbé búúd ɔ jálá nə də nyíi ηgwéla myá. ^{9:26} 9.3-6, 20; Gal 1.18

^{9:27} Barnábas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kr 9.6; Gal 2.1, 9, 13 ^{9:30} 11.25; Gal 1.21

báágúg tarjú gwô.» Némá cé nà cé, Ene mú wəəl. ³⁵ Buud bēsh bwá á bə Lida nə mbwaanəzələ shí á Sarona wá bwá mú dág nyə, bwá mú cénd kuú njəənd, yid wé Cwám̄ba.

³⁶ ŋgwól *mpwíin á mudá nyə á bə Zhwópe nə jínə ná Tabita. Jínə dəəng í ké ná Dórúkas.† Mudá wəəngú nyə á bul də sá jəjə misóólúgú, a də bul yə mímbúbúwá isâ. ³⁷ Í á ka zə bə mən̄i mwôw dí ná Tabita nyə á bwás ná ndeé a mú yə. Bwá mú gusa nyə ná ndeé kə bwíng fúm á njów dí gwôw. ³⁸ Ompwíin bwá á ka gwág ná Pyêr ji Lida, Lida njúl kúnə-kúnə nə Zhwópe. Bwá mú kənd búúd obá kə téég nyə məbwê ná: «Oshwoŋ! Ləeləgú zə kúga, kú neela.» ³⁹ Pyêr mú námə tôw shí, bənnəŋ buud óni bwá mú kə. Ja nyə á kə wóós yí, bwá á kə nə nyə fúm á gwówúd. Mikúsə myēsh mí mú zə nə məyê nyádí, zə ngə lwáguələ nyə ijud nə ikúúd Dórúkas nyə á də laad bwo ja bənnəŋ bwá á bə yí. ⁴⁰ Pyêr mú wéeshəli búúd bēsh tóón, a mú kúd məbwóŋ shí, a jəgula nə Zembî ná ndeé a mú yid kóómb gwonú mbimbəd, a ci ná: «Tabita, wəəlúg.» Tabita mú bēny mísh, a mú dág Pyêr, a músə wəəl ji njínjilí. ⁴¹ Pyêr músə bíi nyə məbwəd, təl nyə tətəlí. A músə jôw óbúgula nə mikúsə, a yə bwo nyə kuwó. ⁴² Sâ jəəng í mú mpúy Zhwópe yēsh, zhwoŋ buud bwá mú *búgula Cwám̄ba. ⁴³ Pyêr nyə á ji cínəng Zhwópe fwámé zhwoŋ mwôw, a njul njów má Shím̄un nyə á də sá ísəy í íkúúdí í cúdí yé.

10

Iséy nə misóólúgú mí Kərunēy

¹ ŋgwól múúd nyə á bə Sezarē nə jínə ná Kərunēy. Nyə á bə lúúú ózimbi təd, kında ózimbi ánúní dí, kında bwá á də jôw ná «kında Italí» yí. ² Muud wəəngú nyə á kənd lâm wé

† 9:36 Dórúkas: Ciyá Dórúkas í ké ná mpindú. 9:40 Mak 5.40-41 9:43 10.6, 32 10:1 10.30-33 10:1 27.1, 3; Luk 7.2, 5

Zembî, bânóŋ njów yé wêsh ðu bul gwôz Zembî. Ntó, nyə á ðu bul sá buud wâ kúl *Oyúden mikwíndyá, a ðu jəgəla nə Zembî ja jêsh. ³ Dúl jwôw, ŋgeɛ məwəla məlólól mâ mpwókugú, nyə a dúg *ntamá á mísh ná bagá, a dúg *éŋgəles má Zembî má zə nyíi nyə njów, zə jôw nyə ná: «Kərənêy». ⁴ Kərənêy mú dúg nyə ná figá-figá ná ndeé nda ífwaas í á bii nyə ná, a mú ci ná: «Ná jí e, Cwámba?» Ǝŋgəles nə né ná: «Məjəgəla mwô nə mikwíndyá wó ŋgá kwíind buud myá mí má wóós wə Zembî, Zembî nyə awúsáyé myo. ⁵ Ntó, kəndúg búúd Zhwópe ja gaád, bwə kág jôw ŋgwól múúd jí nûŋ ná Shímun bwə ðu jôw nə dúl jínə ná Pyêr yé, ⁶ a njul wə ŋgwól múúd má ðu sá ísəy í íkúúdu í cúdu yé, bwə ðu námə jôw muud wəŋŋ ná Shímun. Njów yé wúsə ncindye mâŋ.»

⁷ Ja éŋgəles nyə á zə lésha nə nyə ní nyə á kyey yí, Kərənêy nyə á jôw olwaábulə óbá, nə ŋgwól zimbí á bəŋŋ bwə á bul sêy nə nyə wá, a njúl ná nyə a má wá lâm wə Zembî. ⁸ A mú shín bwiŋŋ bwo sâ jêsh nə ndeé a mú kənd bwo Zhwópe.

Pyêr mə ké wə Kərənêy

⁹ Mán mələm, buud óní bwə ŋkág bwə mú kúnə-kúnə nə Zhwópe, Pyêr mú bád kwáminú* ná a ké sá məjəgəla. Í á bə ŋgeɛ tólóg ðí. ¹⁰ A mú gwág zha nə yéesh ná á ðə. Í á bə bwə ŋgá ná jáám b idûw, seegya a músə nda *shíshim yé má wú nyódí nyúúlúd. ¹¹ A mú dúg jəŋ í má bāŋ, gúl sâ nda *sanda í kəl məlwə mənə ðí, í ŋgá shulə wú jəŋ ðí ŋgə zə shí. ¹² Sá jəŋŋ í á bə nə mímbíí mí ócúdu myêsh: nə bəŋŋ wá məkuú mənə, nə bəŋŋ bwə ðu julə mímwə

* ^{10:9} kwáminú: Ja bwə á ðu lwə minjów yí, bwə ðu mə kwáminú námə nda mənyuŋŋ. Kwáminú í á ðu bə ŋkí lal, buud kə ðu ŋgə kyey wu gwôw, muud jee námə kə woga wu. ^{10:11} 7.56 ^{10:12} Ləv 11.1-47; Eze 4.14

shí wá, nə inunú yâ gwôw cínəŋg cwû. ¹³ A mú gwág kál í ŋgə ci nə nyə ná: «Pyêr, tówúg wo gwúg isâ íní wo dág!» ¹⁴ Pyêr mú bəsa ná: «Mbô, Cwám̄ba. Nəcə mə abwélé də sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ŋkí sâ íci.» ¹⁵ Kál í mú nyiŋgə kwo lás ci nə nyə ná: «Sâ Zembî má fúb yí, wεε kú bæeg nyiŋgə ci né jisə sâ abúbôw.» ¹⁶ Í á sá ntáni ija ilóol, sâ jəŋg í mú ŋkâŋ kə gwôw. ¹⁷ Pyêr fəg má jímb lúúd nə sâ nyə ámə dúg ni nda í kə ná, ndug buud Kərunêy nyə ámə lwâm wá, bwə mə sə njów má Shímun nə sə sə, bwo má kwey, bwə təl mpumbéd. ¹⁸ Bwə mú jôw búúd ə njów, jí bwo Shímun bwə də jôw nə dúl jínə ná Pyêr yé ŋkí cínəŋg wá á də ji yé. ¹⁹ Pyêr ŋgə ná ca téduga nda sâ nyə ámə dúg yí í kə ná, ŋkəŋkə Shíshim mú ci nə nyə ná: «Dugí, buud olóol bwə ŋgə sə wo. ²⁰ Tówúg wo shúləg, binónŋ bi kág. Wo kú zhízhigə nəcə mə wə mə ámə ntí bwo.»

²¹ Pyêr músə shulə kə bwəma nə buud bəŋŋ, nyə nə bwo ná: «Mə wə éga, mə muud bí ŋgə sə yé. Jí bí ámə zə sá yí?» ²² Bwə nə né ná: «Kərunêy wə nyə ámə nti sə, Kərunêy á lúlúú ózimbi təd, a jí tútəlí muud, a gwəzə Zembî, lwəŋ buud *Oyúden jêsh í ŋgə jaaw lân yé ŋkí nywa. ŋgwól Ŋgəles má Zembî nyə á zə ci nə nyə ná a jówúg wo, wo kág nyədí njów, a kág gwágulə sâ wó é bwiiŋg nyə yí.»

²³ Pyêr mú nyiŋgal bwo njów, bənonŋ bwə mú jâ. Mán məlêm, a mú wəol, bənonŋ bwə mú kə. Ból ómínyəŋŋ wə Zhwópe bwə mú kə lúgal nyə.

²⁴ Jwôw í á kwo bə yí, bwə mú kumə Sezarê. Kərunêy nyə á ŋgə bwánd bwo, a mə shîn sεεŋg mímbýêl myé nə bé óshwə ó abúgúlág. ²⁵ Ja Pyêr nyə á bə nə a zə nyii njów yí, Kərunêy nyə á lælú kə səl nyáméfwó shí, kúdəw Pyêr

10:15 Mak 7.15, 19

10:19 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11

10:23 10.45; 11.12

10:25 14.13-15; Mbú 19.10

shí mækuú nyə yə gúmá. ²⁶Pyêr mú bân nyə, nyə nə né ná: «Bánúg, mə ji námé múúd nda wo.»

²⁷Bá bwə mú ηgə lésha ná ndéé kə nyíi njów. A mú kə kwey ná zhwog buud bwə ámə sɛɛŋgɔ. ²⁸Pyêr mú ci nə bwo ná: «Bi mə mpú ná mwâ Yúden ji ci kú sɛɛŋgɔ nə mwân ilwon, kú námé shísh nyə kúnə-kúnə. Nji, Zembî má lwágulə mə ná mə ajóláyé nə dág ηgwól múúd nda sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ηkí sâ íci. ²⁹Gwá wá í ámə sá ná, nji má ámə gwág njúwúlú yí, mə ámə zə kú nə oŋkwafad. Ná ndéé, mə ηgə ka cɛel mpu sâ bí ámə jôw mə nə ndí yí.» ³⁰Korunêy mú bɛsa ná: «Í mé sá mwôw mánô múús, mə á ηgə sá məjəgula ηgeɛ mǎwəla məlól mã mpwó-kugú mǎdí njów, mə mú dág nji ηgwól muud tál mə mpwóombúđ nə mikáándé mí áŋkəŋkəŋwâ, ³¹a ηgə ci nə mə ná: “Korunêy, Zembî má magulə məjəgula mwô, nyə awúsáyé míkwíindyá wó ηgə kwíind buud nə ndí myá. ³²Kəndág búúd Zhwópe bwə kág jôw wo Shímun jí nə dúl jíná ná Pyêr yé. A njul njów má Shímun mə dɛ sá ísɛy í íkúúdí í cúdí yé, ncindye mǎŋ.” ³³Ntó námé má á ka lɛlú kənd buud kə jôw wo yé. Wo mə mpu sá nə zələ. Ná ndéé, sá bēsh sá təl mísh má Zembî dí ja gaád nə sá mə gwágúlə sâ jēsh Zembî nyə ámə lwâm wo nə wo jááwug sá yí.»

Pyêr mə lás kaand

³⁴Pyêr mú ka zə lás, nyə ná: «Búbálé, mə mə mpu ná Zembî nyə a dé dág búúd məmpwoombú. ³⁵Jísə nji nə muud yēsh mə gwǎq Zembî a sá tútəlí yé, tɔɔ a ji jáyé lwon búúd dí, Zembî mə gwág nyə nywa tɛɛm bə nə a ji jáyé kúl búúd dí, tɔɔ jáyé dí. ³⁶Nyə á kənd bag ɔ *Izəryél məkál. A bwiŋg bwo Jǎjǎ Kéél nə buud bwə mú nə ηkul jee cəgə

10:28 10.15; Gal 2.12 10:30 10.1-8 10:30 1.10; Luk 24.4 10:32 9.43
 10:34 Rom 2.11; Zhk 2.1 10:35 Yuá 9.31 10:36 Iza 52.7; Rom 3.25-26;
 5.1; 2Kr 5.18; Kol 1.20; Mbú 19.16

nə Zembî né shɛɛ nəcə Yésus-Krîst, nyə wá jí Cwám̄ba á buud bêsh. ³⁷ Bi mə mpú məma sâ í á ngə sîy tééd Galilê kə wóós Yudéa mpúsə nduwán Yuánes nyə á ngə cúndə yí. ³⁸ Bi mə mpú ná Zembî nyə a gwáágulə Yésus á Nazarêt Shíshim, yə nyə məma ñkúl. Yésus wəɔɔŋgú nyə á ka ngə kə íkəl ikəl, ngə sâ buud mənywa, ngə lwag bəɔɔŋg bêsh Njwú məjamb nyə á ngə lwágulə cúɔ̄ wá, nəcə Zembî nyə á bə nyədí. ³⁹ Sá b̄n̄ sá á shí dúg sâ jêsh nyə á sá shí *Oyúden nə Yurúsəlem yí, nyə muud bwə á bwambulə kwolós dí bwə gwú yé. ⁴⁰ Zembî nyə a gwúmushi nyə jwôw álél, a sá ná a lwóyág nyúul. ⁴¹ Nji, nyə a shígé lwóya nyúul kúl búúd jêsh dí, í á bə nji sə owúshined Zembî nyə á bwey féesh wá. Mpúsə gwúmúlə nyə á gwúm yí, sənón̄ sá á də, sə ñgul. ⁴² Nyə a lwâm sə ná sə cúndág kéel, sə bwaagulə nə nyə wə Zembî nyə a t̄l nə a b̄g s̄amb míkuwó nə mimbimbə milésú yé. ⁴³ *Buud ɔ́ mícúndá bêsh bwə ngə bwiing l̄n̄ yé nə muud yêsh mə *búgúlá nyə yé a bə nə ijuugá í *mísəm nəcə jíná dé.»

⁴⁴ Pyêr ngə ná lás ntúni, ñkəñkê Shíshim mú shulə wá buud bêsh bwə á ngə gwáagulə lésú yé wá. ⁴⁵ Obúgula bwə á bə misíyá mí ábiwáág wá, bəɔɔŋg bêsh bən̄n̄ Pyêr bwə á bə gwoon̄g wá, bwə mú káam mbií á ná f̄ug də jimb lúúd. Bwə á jág bul káam nə Zembî mə bəle yə búúd bwə cúgé Oyúden wá ñkəñkê Shíshim. ⁴⁶ Nəcə bwə á gwág buud bəɔɔŋg bwə ngə lás məkélúd, bwə ngə ságusə Zembî. Ntó wə Pyêr nyə á ka ci ná: ⁴⁷ «Ye sə nyíngəg ban nə buud óga nə bwə kú duwan, í njúl nə bwə mə lóg námə ñkəñkê Shíshim nda sá?» ⁴⁸ A mú lwâm nə bwə dúwanugí jíná mə Yésus-Krîst dí. Bwə mú ci nə nyə ná bənón̄ bwə kwóg ná

10:38 Luk 4.18; 13.16; Yuá 3.2 10:39 3.15 10:41 1.4; Luk 24.30-31,
41-43; Yuá 21.12-13 10:42 17.31; Rom 14.9; 2Tm 4.1; 1Pr 4.5 10:43
13.38; Zhe 31.34 10:44 2.4 10:47 8.36 10:48 19.5

já baalé mwôw.

11

Pyêr ηgə bwiηg sâ Zembî nyə á sâ yí

¹ Nə *buud ɔ lwámá nə obúgula wâ Yudéa bwə á ka gwág nə ikúl í cúgé *Oyúden yí bwə mə námá lág Milósú mí Zembî. ² Ja Pyêr nyə á ka bád kə Yurúsəlem yí, buud ó ábiwáág bwə á ka kə lámusa nə nyə. ³ Bwə nə né ná: «Wo mə kə nyíi búúd wá kú ábiwáág dí, binónη də ídêw səη ηgwúd». ⁴ Pyêr mú ka zə tééd jaawúlə bwo sâ í á cɔ yí nə oféél-féélí bēsh, nyə nə ⁵ «Μεε mə á bə Zhwópe. Mə ηgə jəgula nə Zembî, mə mú seegya nji mə músə nda *shíshim wām mə wú mádí nyúúlúd. Mə mú dúg *ntamə á mísh nə bagə, gúl sâ nda *sanda í njúl ηgwóólúlá məlwə ménŋ í ηgə shulə wú gwôw ηgə zə mádí. ⁶ Mə á ka kənd mísh, mə mpu dúg sâ jəŋg, mə mú dúg nə cínəŋg cwú í á bə, nə ocúdí wā məkuú ménŋ nə bəŋg wā jugú, nə bəŋg bwə də julə mímwɔ shí wá, nə inunú yā gwôw. ⁷ Mə mú námə gwág kəl í ηgə ci nə mə ná: “Pyêr, tówúg, wo gwúg isā íni wo dág!” ⁸ Mə ná: “Mbô, Cwám̄ba. Nəcə sâ jí nə nyéé mísh mə Zembî dí yí, nə sâ íci í abwélé kə mádí mpud.” ⁹ Kál í mú nyiŋgə lās nə mə ja ábēé í ηgə wú gwôw nə: “Sâ Zembî mə fúb yí, kú bεεg nyiŋgə ci nə jísə sâ abúbôw.” ¹⁰ Í á sá ntó ija ilóol, sâ jəŋg jēsh mú ηkân kə gwôw. ¹¹ Ka seegya nə, námə wəla dəŋgú dí, buud olóol bwə mú wóos njów sá á bə yí, bwə ηgə zhu Sezarē, nə bwə ámə ntí bwo mádí. ¹² Shíshim mú ci nə mə nə sənŋη kág, mə nda zhízhigə. Bóól obúgula ósaman bwə mú zə, sənŋη mú bε búúd bəŋg nə ndéé bwə mú kə nə sé njów mə múúd bí ηgə ci éne. ¹³ A mú jaaw sé nda nyə á dúg *éŋgəles tál nyə njów ηgə ci nə nyə ná: “Kəndug búúd Zhwópe bwə kág jôw Shím̄un bwə də jôw

nə dúl jínə ná Pyêr yé, ¹⁴ nyə é zə bwiing wo kéel í é yə wo cug nə njów wô wêsh yí”. ¹⁵ Mə á ka námé tééd nə má bwiing bwo kéel, seegya nji Ɔkɛ̃ɲkɛ̃ Shíshim má shwiy bwo nyúúlúđ námə nda í á bə nə sə mətéédúlé* dí ná. ¹⁶ Mə mú táduga ciyá Cwám̄ba nyə á ci yí ná: “Yuánes nyə á ɲgə duu buud nə məjúwó, bi b̄ɲ bi é duwan nə Ɔkɛ̃ɲkɛ̃ Shíshim”. ¹⁷ Ntó, ɲkí Zembî má yə búúd yána dé nda nyə a yə námə sə ja sə á *búgula Yésus yí, mə wə zə nə mə sáág ɲgáádə nə Zembî?” ¹⁸ Ja bwə á gwág ntúní yí, bwə á saləwo, bwə mú ságusə Zembî, bwə ná: «Ntó ji ná Zembî má yə ikúl í cúgé Oyúden yí zhií ná bwə céndúg mítádúgá bwə ɲwa cug.»

Jɔjɔ Kéel í zə kə íkúl ishúsúđ

¹⁹ Ja bwə á gwú Itiyen yí, məma lúmbáíl í á zə bɛ obúgula, bwə mú shîn ciima, ɲgə kə íkəl ikəl kə kumə Fenisî, nə Shíprə nə Antyósh. Bwə á ɲgə bwiing nji *Oyúden kéel. ²⁰ Nji, bóól búúd bwə á bə cínəɲg bwə njúl buud ó Shíprə nə buud ó Sirên. B̄ɲ bwə á kə kumə Antyósh, bwə mú bwiing Ogurêk Jɔjɔ Kéel mə Cwám̄ba Yésus. ²¹ Cwám̄ba nyə á ɲgə kwíínd bwo nə ɲkul nyé, zhwoɲ buud bwə mú *búgula, bwə cénd kuú njəond, yid wə Cwám̄ba. ²² *Dɔ lú óbúgula á Yurúsələm í á ka gwáduga l̄ɲ wəɲɲg. Bwə mú kənd Barnábas wu Antyósh. ²³ Barnábas wəɲɲg, ja nyə á jé Antyósh a dúg nda Zembî nyə a lwóya mpaam nyé ná, nyə á bul bə nə məshusug, a mú cwîny óbúgula bēsh ná bwə jíig gwoɲɲg mə Cwám̄ba dí nə milâm myáɲ myêsh. ²⁴ Nyə á bə jɔ múúd, a njúl lwándúlá nə jɔjɔ Shíshim nə búgé ná cwóó. Bóólúgá ncúlyá buud bwə mú kwíđuli Dɔ lú óbúgula dí.

11:14 16.31 11:15 2.4 * 11:15 Jwôw lú Pantekôt. (Dúgúg Mis 2.4.) 11:16 1.5 11:18 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 11:19 8.1-4 11:20 Yuá 7.35 11:21 2.41 11:23 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31

²⁵ Barnábas nyə á ka kə Tárus né a ké ŋwa Sól. ²⁶ Nda nyə á kwey nyə ná, nyə á zə nə nyə Antyósh. Bá bwé mú já cínəŋgú mbû ncindî, bwé ŋgə sɛɛŋgya nə Dɔ lú óbúgula, bwé ŋgə yə ncúlyá buud minjígúlá. Nûŋ Antyósh wə *ompwíin bwé á tééd gwiidəw nə okrîsten yé.

²⁷ Í á ka zə bə na dúl baan dí ná, bóól *búúd ɔ mícúndá bwé á shulə wú Yurúsəlem kə Antyósh. ²⁸ ŋgwól á bwo, nə jínə né Agabus, músə zə lás nda Shíshim nyə a lwágulə nyə ná. A mú jaaw nə məma yáág-yáág zha í bá bə shí nyêsh dî. Zha nyəŋg í á shí námə bə fwála Klóod nyə á bə Káázel yí. ²⁹ Ntó, ompwíin bwé mú ŋwa cígúlá né bwé zə sɛɛŋg míkwiindyá, muud yêsh wá bímbí á jí nə ŋkul wá yí, bwé kənd bəŋg óbúgula wə Yudéa. ³⁰ Bwé á sá námə ntó, bwé mú kənd Barnábas bá Sól nə mikwiindyá, bwé kə yə ócúmbá buud wə Yudéa.

12

Engəles mə ké yîl Pyêr mím bwugud

¹ Baan dəŋgú Njwú-buud Herod nyə a tééd né a zə ŋgə jugushi bóól búúd ɔ *Dɔ lú óbúgula. ² A mú gwú Zhâk mínyəŋh mə Yuánes nə kafwele. ³ Nda nyə á dúg né *Oyúden bwé á ŋgə gwág nywa sâ jəŋg nə, nyə á ka námə bii Pyêr, í njúl fwála lú zaŋ bwé də də íbuléd yâ kú nə *ləvur yí. ⁴ Nyə á bii nyə ntáni, a mú kə wá nyə mím bwug dí, a təl íkínda í ízimbi inɔ né í bááguləg nyə, kínda ízimbi jêsh nə ozimbi onɔ. Nyə a ŋgə téduga né a bá ka zə təl nyə kəod dí tām buud ja zâŋ *Páska í bá cɔ yí. ⁵ Pyêr nyə á ka bə mím bwugud. Dɔ lú óbúgula dâŋ, ŋgə báásulə məjəgula ŋgələ jəgula nə Zembî shú déd kú yəw.

11:25 9.30 11:27 13.1; 15.32 11:28 21.10 11:29 12.12, 25; Rom
15.26; 1Kr 16.1; 2Kr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10 12:4 4.3 12:5 Zhk 5.16

⁶ Búlú í á bæ ná Herod mə bá tâl Pyêr kəod dí nda mán yí, Pyêr nyə á bæ a mbwúg gwəd ηgwóólálá məηkəda nə mikwoolú mí ηηkwánz mímbá. Nyə a bæ a mbwúg mpəđúgá ózimbi obá, isándálé í tál mpumbéd. ⁷ Ka seegya ná ηgwól *əηgəles mə Yawé mə jé, kúl fúm jəəηg mə shwal bæ nə məηkenya ná ηgəη. Əηgəles mú yíd Pyêr bugúlu dí, juumushi nyə, nyə nə né ná: «Nə câ! Wəolúg!» Mikwoolú mí ηηkwánz mí mú shugula wú Pyêr məbwəd. ⁸ Əηgəles mú kwo ci nə nyə ná: «Cəξləgú kanda wo bwáád məηgwub.» A mú námə sá ntó. Əηgəles ná: «Bwáádúg kúúd gwô, wo bəg mə.» ⁹ Pyêr mú cúwo tóón ηgə bə əηgəles, a kú fwo mpu magulə ná sâ əηgəles ηgə sá yí jísə búbálé. Nyə á ηgə ηwa nda *ntamə á mísh ná bagə. ¹⁰ Ja bwə mə cə cé isándálé ashúshwóógú, bwə cə ábeé yí, bwə mú jé ηjuwug ηηkwánz á ηgeə ηgwəla. Njuwug wəəηg mú juw bwo wəməfwó. Nji bwə á wós tóón kə njwónη dí yí, əηgəles mú kyey, béegya nə Pyêr. ¹¹ Fug mú zə Pyêr lúúd, a mú ci ná: «Mə mə ka mpu já gaád búbálé ná Cwamba nyə amə nti əηgəles yé, zə tí yíl mə məbwə mə Herod dí ná mə fáámug nə sâ Oyúden bwə ηgə jii sá mə yí.» ¹² Nda nyə á shín mpu ntó ná, nyə á ka kə njów mə Maríya nyəəηgú mə Yuánes bwə á kwo də jəw ná Márkus yé. Cínəηg wə zhwoog buud bwə á bæ bwə mə seəηgya, bwə ηgə jəgula nə Zembí yé. ¹³ Nyə á ka kudə mbê. ηgwól sóol məsáal mudá nə jínə ná Rôd mú shísh mbéd kə gwágulə. ¹⁴ A mú yag Pyêr kəl ná ndéé, a kú fwo juw mbê, a mú yida nyiηgə nə kúlá nə məshusug kə jaaw búúd ná Pyêr təl na mbéd tóón. ¹⁵ Bwə mú ci nə né ná: «Wo ji lad». Nyəé mú námə bwaagulə ná a ηgə jaaw búbálé. Bwə ná: «Əηgəles yé wə éne.» ¹⁶ Pyêr mú nyiηgə bul kudə mbê. Bwə mú juw, bwə mú dóg nyə, fug mú jimb bwo mílúúd. ¹⁷ Nyəé mú fufə bwo məbwə nə bwə jíg kúl-

12:7 5.19 12:12 Yuánes bwə á kwo də jəw ná Márkus yé: 12.25; 13.13; 15.37; Kol 4.10

kâl. A mú bwiing bwo nda Cwám̄ba nyə ámə yîl nyə njów mímbwug wéeshuli nyə tóón ná. A mú ci nə bwo ná: «Kəgá jaaw Zhâk bənôñ bóól bwááŋg bēsh». A músə kyey kə kâl shúsúđ.

¹⁸ Ja mán í á lâm yí, ózimbi məkuú mé á tēw shí nə á Pyêr, bwé kú mpu sâ í ámə sîy yí. ¹⁹ Herod mú kənd búúd məsǝǝgúđ, nji bwé kú kwey Pyêr. A mú tâl ísándálé kəodud nə ndéé a mú lwám buud nə bwé gwúg byo. Herod músə shulə wú Yudéa kə Sezarê, kə ji wu.

Engəles mə zə sá nə Herod yəg

²⁰ Herod nyə á ka zə bə nə mbíya zhwunú nə buud ɔ Tir nə bəəŋg wâ Sidon. Nda búúd bəəŋg bwé á mpu nə məbii máŋ mə á dū bul zhu ləəm mə Herod ná, bwé á ka tōw cūŋ nə bwé jəlá nə kə dúg nyə, a sáág nə bənónŋ bwé jíig nə shee. Bwé mú kə kwambulə nə mwâ mpáánzə* yé Blastos nə a sáág nə bənôñ Herod bwé bwəmag. ²¹ Jwōw lú mpwəmə dəəŋgú, Herod mú bwáád míkáándé mí ícî myé nə ndéé a mú kə ji jiya ícî dî. A mú ka zə lás nə buud óni kaand. ²² Buud óni bwé mú shwal wá yáŋgá ná: «Dúni kál dúsə nji kál lú Zembî, kú bə kál lú múúđ.» ²³ Ka seegya nə ŋgwól *éŋgəles mə Yawé mə yíd nyə nəcé a bələ kú yə Zembî gúmə jé. A mú yə, mishwóómbú dələ nyə.

²⁴ Milésú mí Zembî myáá mí mú námə ŋgə kə nji shwóg nə shwóg. ²⁵ Barnábas bá bəñ Sól bwé mú shîn sá lwámá bwé á kə Yurúsəlem yí nə ndéé bwé mú nyiŋgə. Ja bwé nyiŋgə ni, bwé mú kə nə Yuánes bwé á kwo dū jōw ná Márkus yé.

^{12:18} 5.22-24 * ^{12:20} mwâ mpáánzə: Mwân wəəŋgú nyə á bə kágé mílwámá á fúm mə Herod. ^{12:22} Eze 28.2 ^{12:24} 2.41
^{12:25} 11.29-30

Shíshim né cwóó músə ka dúg Elimas né figə-figə, ¹⁰ a mú lás nə nyə ná: «Yíf! yé mása makəŋ nə məshīgā éga, yé mwân mə Njwú məjamb, yé múúd jí kú cəel ótətəlí égal! Wo ayówé ηgələ cəel ntáma jəjə íyuuɡ i Cwámba? ¹¹ Wo zə dúg ja gaád. Mbwê mə Zembî í mə bii wo. Wo zə fwo bə áncím-ncím, kú ná dúg məŋkenya mə jwôw. Wo é ji ntó fwámé fwála.» Pwôl ká námə shîn lás ntúni, gúndə nə yídúgú í mú shulə Elimas míshúd, a mú ηgə lyəda kəkúl ηgwúd ηgə sɔ muud bíg nyə mbwád yé. ¹² Nji ηgwəməna nyə á dúg sâ í á s̄y ni yí, nyə shwal bə mbúgula, njíggúlá nyə á gwág shú mə Cwámba yí í mə bíi nyə.

Pwôl Antyósh á Písidî

¹³ Pwôl bənəŋ buud ó gwoonɡ bə bwə mú kəwa byóólúd Pafos, kə Pərzhe kóómb shí á Pamúfilí. Yuánes mú kə béégya nə bwo nūŋ, nyə mú nyinɡə kə Yurúsəlem. ¹⁴ Bāŋ bwə mú tí Pərzhe, ηgə kə né ndéé kə wóos Antyósh á Písidî. Bwə mú kə nyíi *mpáánzə minjíggúlá dí jwôw lú Sábaad, kə ji shí. ¹⁵ Ja lólə *mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí búúd ɔ mícúndá í á shîn yí, otówe ɔ shwóg wə mpáánzə minjíggúlá bwə mú ci nə bwo ná: «Bwaŋɡ, ηkí bí búə nə gúl sâ bí bí nə ηkul bándwələ búúd nə ndí yí, lásúgá ja gaád.»

¹⁶ Pwôl mú tōw tətəlí, a fufə bwo mbwê, a músə lás ná: «Nə bag ó *Izəryél nə bəonɡ bwə ηgə gwəzə Zembî wá, bí ɔ gwágúlá mə. ¹⁷ Zembî á kúl búúd Izəryél jísú ga nyə a féésh osóonɡú búú. Nyə a sá nə kúl búúd jísú í kəɡ bul mpyáánz nūŋ jiya á Igípten d̄i. Nə ndéé nyə a yíl bwo nūŋ nə mbwê ηkúl yé. ¹⁸ A mú ηgə jísəw bwo shí a shwééshá dí kə wóos je kumə mimbû məwûm mánə. ¹⁹ A mú jaŋgələ ílwoŋ í búúd zaŋgbá shí á Kanaan nə ndéé a yə

13:11 9.8; 22.11 13:13 13.5; 15.38 13:14 17.2 13:15 15.21 13:17
 MmN 1.7; Mbá 5.15 13:18 MmN 16.35; Ilŋ 14.33-34; Mbá 29.4 13:19
 Mbá 7.1; Zho 14.1

ódâ shí nyánj tânj lúgí ²⁰ shú mímbû kúnə-kúnə mitəd minjə nə məwûm métóon.

«Mpúsə wəɔŋgû a mú də wéeshuli bwo osémbye ɔ mílósú nə ndéé zə wóós fwála mə *múúd micúndə Samyêl. ²¹ Ja jəɔŋgû bwo mú jii nə bwə bəg nə wánj njwú-buud. Zembî mú yə bwo Sawul mwân mə Kís a njúl mbyágá á bæend mə Bəŋzhamê. Sawul mú jwú nə bwo tânj mimbû məwûm ménj. ²² Zembî mú yil nyə, a mú tâl bwo *Dávid njwú-buud. Dávid wəɔŋg wə Zembî nyə á bwiiŋg lânj yé nə: “Mə mə dúg nə Dávid mwân mə Yése jisə muud mə kwaga nə tédúgá wâm yé, nyə wə mə bá də sá sá jêsh mə bá də jii nə a sáág yí.” ²³ Nyádí mpwəŋ buud dí wə Zembî nyə a lwándúlə mpu yé, a wéeshuli Yésus cugye buud á Izurəyêl yé. ²⁴ Shúshwóógú nə cugye wəɔŋg zég, Yuánes nyə a zə jíguli kúl búúd Izurəyêl jêsh nduwán tânj yuug nə bwə mə cénd mítédúgá. ²⁵ Ja Yuánes wəɔŋgû nyə á ngə shínal sáal dé yí, nyə á ngə ci nə buud nə: “Bí ngə ná téduga nə mə wə zə? Mə cugé múúd bí ngə téduga nə mə jisə yé. Nji, ngwól múúd zag mádí mpúsə. Mə ampíyáyé nə mə cínuyg nyə mikwoolú mí mənŋgwub məkuúd.” ²⁶ Bwááŋg bēsh, təɔ mpwəŋ buud mə *Aburaham təɔ bí bəɔŋg bí ngə gwɔɔ Zembî wá, shé wə Zembî nyə á nti kéel á cug dəɔŋg wá. ²⁷ Buud ɔ Yurúsəlem bēsh nə otówe ɔ shwóg bánj bwə á shígé mpu Yésus. Bwə á yida cəɣlə nyə shwiy. Ntó, bwə á sá nə iciyá í búúd ɔ micúndə shé mə də lɔ ósabaad bēsh dí yí í bwəmag. ²⁸ Tɛɛm bæ nda bwə á shígé kwey nyə nə məbɛɣé nə a yəg nə, bánj bwə á ci nə Pilát nə a gwúg nyə. ²⁹ Námə nji bwə á shín sá isà byēsh í á bæ cilyá Kálaad Zembî dí shú dé dí yí, bwə á shul yil nyə lííd bwə kə wá

13:20 OoM 2.16; 1Sa 3.20 13:21 1Sa 8.5, 19; 10.21; 11.15 13:22 1Sa 16.12; 13.14 13:23 Iza 11.1; Rom 1.3; Mbú 5.5 13:24 Luk 3.3 13:25 Luk 3.15-16 13:27 3.17 13:28 Luk 23.4, 14-15, 21-23 13:29 Luk 23.50-56

nyə shwónɔd. ³⁰ Nji, Zembî nyə a gwûmushi nyə. ³¹ Nyə a lwóya nyúúl mǎlú mǎlú, buud bǎnónɔ bwé á zhu Galilé bád kə Yurúsalem wá bwé á ngə dúg nyə. Buud bǎɔng wé bwé músé owúshined bé kúl búúd jêsh dî. ³² Jɔjɔ kéel dǎɔng námé wé sá ngé bwiing bí yí, nkaagé Zembî nyə a kaag odá yí. ³³ Zembî nyə a sá né nkaagé nyɔɔng í zég bwəma nə sá bwân gwúmúshilə nyə á gwûmushi Yésus yí. Sâ jɔɔng wé jísé cilyá Sôm ábɛê dí yí, né: “Wo ji mwân waamé, mə má byâ wo múús”. ³⁴ Jí ntó. Zembî nyə a gwûmushi nyə ákandɔg, a kú ná bá kwo bwo. Ntó wé nyə á ci yé, né: “Mə bá yə bí jɔjɔ ísá mə á kaag Dávid yí, mənkaagé mə cúgé nə nɔkul salan má”. ³⁵ Gwé námé wé á ngé báásulə gúl kúkúl cilyá dí ná: “Wo abulé bíd né jɔjɔ sǎɔl məsáal wə kág bwo shwónɔd”. ³⁶ Dávid nywáá nyə a shí sá mítédúgá mí Zembî fwála déd. A mú yə, a dɔw nə osóɔngú bé, a bwo. ³⁷ Nji, nyɔɔng Zembî nyə a gwûmushi yé nywáá nyə a shígé bwo. ³⁸ Bwaang bi mə jǎlá nə mpu ntó né nyə wé mə sá né bi gwágúg kéel ijuugá í *mísəm mín. Məçɛç mə Moyîz bí á dɛ bɛ má mə á shígé sá né bi ngég nə bə otútəlí. ³⁹ Nji Yésus wé jísé ná muud yêsh mə búgúlá nyə yé, a bə tútəlí ncindí nə ncindí. ⁴⁰ Bi ó bey né sâ búúd ɔ mícúndá bwé á ci yí, í bwəmag nə bî. Bwé á ci ná:

⁴¹ Bí buud ɔ mpyónɔ, dɔgá,
káámúgâ, bi jímbug!
Nəcé, té bí ngé ná dúgya yí,
mə zé bá sá gúl sâ bi ngé dúg,
sâ jí né nɔkí bi mə gwág nji lânɔ
bí kú *magulə yí.»

⁴² Ja Pwól bá Barnábas bwé á cúwo tóón yí, búúd bwé á jəgula nə bwo né bwé bəg kwo zə bwiing bwo lânɔ ngwúd

13:30 3.15 13:31 1.3, 8 13:32 Sôm 2.7; Rom 1.3-4 13:34 Iza 55.3
13:35 Sôm 16.10 13:36 2.29 13:38 10.43; 15.10 13:39 Rom 4.25;
6.7; 10.4 13:41 Aba 1.5

ni Sábaad mə bá bę yé. ⁴³ Ja buud bwé á bwílya yí, fwámé bímbí lú *Oyúden nə bóól búúd bwé á wá milám mísəon wáŋ dí wá bwé á bę Pwól bá Barnábas bə́nđŋ kə ŋgə lésħa. Pwól bá Barnábas bwé mú ŋgə wá bwo ŋkul milámúd nə bwé wág icug byáŋ mpaam mə Zembî dî.

⁴⁴ Sábaad nyə á bę yé, buud bwé á zə sɛɛŋgya je bə buud ɔ ŋgwála bēsh nə bwé zə gwágulə kéel mə Cwám̄ba. ⁴⁵ Nda bóól Oyúden bwé á dúg bímbí lú ncúlyá buud bəɔŋg nə, bwé á ka zə mp̄ii Pwól bá Barnábas váál áwuwaɣwə́, bwé mú ŋgə shwána bwo, ŋgə lwîy bwo. ⁴⁶ Pwól bá Barnábas bwé mú mpu jaaw bwo kú nə ifwaas nə: «Í á jəla nə bi wá téédúg gwág Milású mí Zembî. Nda bí bāŋ mə ka ban myo nə, bi mə lwágulə nə bi ampíyáyé nə cug á kandugə kandugə. Ntó, sá bāŋ mə zə lésħa nə ikúl í cúgɛ́ Oyúden yí. ⁴⁷ Nəcé Cwám̄ba nyə á ci nə sə nə: “Mə mə təl wo nə wo bəg məŋkenya m̄a ilwoŋ, nə wo kəg nə cug kə wóós íjumə í shíd”.»

⁴⁸ Nji ikúl ishús í á gwág ntáni yí, bwé á bul bə nə məshusug bwé ŋgə ságusə kéel mə Cwám̄ba. Bəɔŋg bwé á bə féeshá nə bwé dúgúg cug á kandugə kandugə wá bwé mú bə óbúgula. ⁴⁹ Kéel mə Cwám̄ba í á kyey loom wəɔŋg wēsh. ⁵⁰ Oyúden bwé á ka shwambulə fwámé búdá ɔ loom bwé á d̄u gwɔɔ Zembî wá. Bwé mú zə lwágulə Pwól bá Barnábas cúwúlí nə ndéé bwé wáamb bwo kə ntɔ́ mínji mí shí nyáŋ. ⁵¹ Pwól bá Barnábas bwé mú kudə fumbyá məkuú máŋúd^s shú dán, báá bwé mú kə Ikóniyum. ⁵² *Ompwíin bwé mú lág lwándúlá nə məshusug nə ŋkəŋkə Shíshim nə cwóó.

13:43 11.23 13:44 17.2 13:46 3.26; 18.6 13:47 Iza 49.6 13:48 11.18 13:49 2.41 13:51 18.6; Luk 9.5 § 13:51 Ja Oyúden bwé á d̄u kudə fumbyá məkuú dí yí, bwé á d̄u lwágulə nə, kúkúl shí bwé ámə təl məkuú máŋ yí, bwé mə kál gwo nə buud bí cínŋg wá, nə bwé músə s̄a nyéé.

14

Pwól bá Barnábas Ikóniyum

¹ Í á ka bæ, ja bwé á wóós Ikóniyum yí, Pwól bá Barnábas bwé á kə mpáánzə minjígúlá. Bwé á kə lésha nə buud mbíí á né *Oyúden nə Ogurék ηkí bul bulya bwé *magulə búgə. ² Bəəηg Oyúden bwé á shígé magulə búgə wá, bwé mú zə sá né ikúl í cúgə Oyúden yí bwé shínúg obúgula. ³ Nji, Pwól bá Barnábas bəη bwé á ji cínəηgú fwámé mwôw, bwé ηgə lás kú nə ifwaas. Bwé á ηgə bul ηwa ηkul wə Cwámba. Cwámba ηgə nəmə magulə kéel bwé á ηgə bwiηg yí, a ηgə yə bwo ηkul, bwé ηgə sá *isâ í ntɔ́ búúd ηkwón yí, nə *ísâ í mímbúgú. ⁴ Buud ɔ ηgwéla bwé mú béégya ígwoəηg íbá, gúl í ηgə bɛ ishwambulə í Oyúden, gúl í ηgə magulə *buud ɔ lwámá. ⁵ Nə Oyúden, nə bóól búúd bwé cúgə Oyúden wá, nə otówe ɔ shwóg bəη bwé mú zə sá yuug ná bwé jugushi búúd ɔ lwámá, bwé lúmə bwo məkwóógú. ⁶ Nda búúd ɔ lwámá bwé á mpu yuug jəəηg né, bwé mú túb kə Lístrə nə Dərbə, miηgwéla myâ Likawəní, nə cínəηg mákoogú məkoogú. ⁷ Bwé mú kə ηgə bwiηg Jɔjɔ Kéél wu.

Pwól bá Barnábas Listrə

⁸ ηgwól múúd nyə á bæ nūη Lístrə kú bwelə tōw tətəlí nə məkuú mé. Nyə a byél mbúmbwúgú, nyə a shígé bwelə kyey. ⁹ Dúl jwôw, muud wəəηg nyə á ka ηgə gwágulə nda Pwól nyə á ηgə lás né. Pwól mú dúg nyə né figə-figə, a mú dúg né muud éne ji nə búgə nə a ji nə ηkul yâl. ¹⁰ Pwól mú ci nə né gwów-gwôw ná: «Tówúg tətəlí nə məkuú mwô». Muud éne mú sáanz, a mú tééd ηgélə kyey. ¹¹ Buud bwé á bæ cínəηg wá bwé mú dúg sâ Pwól mə sá yí. Bwé mú ηgə lás gwów-gwôw kál lú Likawəní dánúé ná: «Ozembî bwé mə bæ nda buud né ndéé bwé mə shulə zə sádí». ¹² Bwé mú

ngə jôw Barnábas ná Zés, Pwôl nye ná Hermes* nəcə nyə wə nyə á dɛ bæ nə ciyá lésú. ¹³ Buud bwə á dɛ *búgula Zés wá bwə á dɛ bæ nə mpáánzə ngeé nyíngúlé ngwəla dí. Fada á yábə wəɔngú músə nwa míngwúm mí nteny nə ikəlɛgú-kəlɛg í dɛ lugushi dánd lú zān yí, bónɔn buud bwə mú zə kə ngeɛ nyíngúlé ngwəla. Bwə á cɛɛl kə cigə inteny nə bwə sâ Pwôl bá Barnábas *mətúnuga nda ozembí.

Pwôl bá Barnábas bwə jííguli búúd fwámé Zembí

¹⁴ Ja *búúd ɔ lwámá, Barnábas bá Pwôl bwə mə gwág ntó yí, bwə mú nyaa míkáándó†, bwə mú sáánz kə nə oŋkwiimbyê tām buud, ¹⁵ bwə ná: «Buud óga, jáyé ní? Sá búsə námə búúd nda bí. Sá ngə yida bwíing bí Jɔjɔ Kéél ná bí bídúg isâ í íkás íni, bí céndúg kuú njɔɔnd yid wə Zembí á kuwô. Nyə wə nyə a té gwôw nə shí, nə mān nə isâ byêsh bísé cínəng yí. ¹⁶ Nyə á ka yida bíd té zhúlə yág nə ilwoŋ í búúd byêsh í ngəg nə bɛ byán ijām nə ijag, ¹⁷ nji nye kú bíd ngələ lwágulə nə a jisə, a ngə námə sá bwo mpaam. Ntó námə wə á ngə nti bí ompú bwə ngə zhu gwów yé, a ngə yə bí məfwála məmpəg mə jála nə bugaban yí, a yə bí zhwoɔg idûw, a lwándulə bí məshusug mílámúd». ¹⁸ Nji, bwə á tɛɛm lás nə buud óni ntúni, buud óni bwə á shígé lɛɛl magulə nə bwə bíd sálə bwo *mətúnuga.

¹⁹ Bóól *Oyúden bwə mú zə wós bwə ngə zhu Antyósh nə Ikóniyum. Bwə mú zə kwambulə nə buud nə ndéé bwə mú lúmə Pwôl məkwoógú nə lúmə lúmə, bwə julə nyə shí nə shí nə ndéé kə wusə bugád. Bwə á téduga nə a mə yə. ²⁰ Nji, *ompwíin bwə mú kə lyɛ nyə. Pwôl mú wəɔl, a mú

* ^{14:12} nə Zés nə Hermes: Ogurêk bwə á ngə téduga nə Pwôl bá Barnábas búsə ozembí. ^{14:13} 10.25-26; Dan 2.46 † ^{14:14} nyaa míkáándó: Oyúden bwə á dɛ nyaa míkáándó jaá mpimbə mə bul bii lám yí. ^{14:15} MmN 20.11; 1Kr 8.4-6 ^{14:16} 17.30 ^{14:17} Sóm 147.8; Zhe 5.24 ^{14:19} 14.5; 13.50; 17.13; 2Kr 11.25

nyingə kə ɲgwəla. Mán mələm, a músə kyey kə Dərbə, bá Barnábas.

²¹ Bwə mú kə bwiing Jɔɔ Kéél nûɲ Dərbə ná ndeé bwə mú bæ nə ompwíin fwámé bímbí. Bwə músə nyingə kə Lístrə, cɔ kə Ikóniyum kə wós Antyósh. ²² Bwə á ɲgə wá ompwíin ɲkul mílamúd, bwə ɲgə cwîny bwo ná bwə sáág zény búgá. Bwə á ɲgə lwágulə bwo ná bwə mpúg ná: «Sə mə jəlá nə ɲgə bwəma nə *incwaw í ntug, sə ɲgə ntɔ ɲgə ntɔ ɲgə ntɔ ná ndeé sə mú ka nyíi Faan mə Zembî dî.» ²³ Bwə á ɲgə sá ná, *Dɔ lú óbúgula dēsh dí, bwə féesh bwo ocúmbá buud, bwə ci idûw jəgula nə Zembî, bwə mú ɲwa bwo cwámɓələ Cwámɓa wáɲ bwə á *búgula yé.

Pwôl bá Barnábas bwə nyingə kə Antyósh

²⁴ Bwə mú líina Pisidí, kə kumə Paməfilí, ²⁵ bwə bwiing kéel mə Zembî Pərzhe ná ndeé bwə mú shulə kə Antalya. ²⁶ Kǎlə wú Antalya, bwə mú ɲwa byóól kə Antyósh wú bwə á zhu ja mpaam mə Zembî í á féesh bwo ná bwə sáág sáal bwə mə sá yí. ²⁷ Ja bwə á kə jé yí, bwə á sɛɲɲ *Dɔ lú óbúgula, jaaw bwo sâ jēsh Zembî nyə á yə bwo ɲkul ná bwə sáág yí, bul bæ ná ndeé nda Zembî nyə a mə juw zhíí ná ikúl í cúgɛ *Oyúden yí í máguləg búgá ná. ²⁸ Bəndɲ *ompwíin bwə mú ji na fwámé məma fwála.

15

Sɛɲɲá á Yurúsəlem

¹ Bóól búúd bwə á shulə wú Yudéa zə ɲgə jíguli óbúgula ná: «ɲkí bi mə bé kú síya ábiwáág nda Cɛɛ mə Moyîz í ɲgə ci ná, bí cugé nə ɲkul *dúg cug.» ² Buud bəɲɲgú bəndɲ Pwôl bá Barnábas bwə mú zə sɛɲɲa məkəl, í mú sá fwámé zhuyâ. Cígúlá í mú zə bæ ná Pwôl nə Barnábas, nə bóól

14:22 11.23 14:23 6.6; Tit 1.5 14:26 13.1-2 14:27 11.18; 15.12
15:1 Ləv 12.3; Gal 5.2 15:2 Gal 2.1-10

óbúgula bwá kág nà lésú wəɔŋg Yurúsəlem kə lwágulə *buud ɔ lwámá bənɔŋ ocúmbá buud. ³ *Dɔ lú óbúgula í músə kənd bwo. Bwə mú lína Fenisî nə Samaríya, bwə ŋgə bwiing buud nda ikûl ishús í má cénd mítédúgá ná. Sâ jəɔŋg í mú ŋgə bul sá bóól óbúgula məshusug. ⁴ Ja bwə má kə jé Yurúsəlem yí, nə Dɔ lú óbúgula, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, bēsh bwə mú lág bwo. Bāŋ bwə músə jaaw bwo bímbí dēsh Zembî má balan nə bwo sáal dé dí yí. ⁵ Bóól óbúgula bwə á bə ŋkəɔmə *Ofarizyēŋ dí wá bwə mú báásulə nə í ji ná ikûl í ŋgə cénd mítédúgá yí í ŋgəg nə síya ábiwáág, bwə bɛ nəmá Məççə mə Moyîz. ⁶ Buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud bwə mú ka zə seɛŋgɔ, zələ faas lésú wəɔŋg. ⁷ Buud bwə mú nəmá bul sɛŋusa məkəl. Ntó, Pyēr mú ka zə lás. Nyə ná: «Bwaŋg, bi má bwey mpu ná Zembî nyə a féesh mə wa bídí mwəw mə ashúshwóógú dí, a kənd mə nə mə kág bwiing ikûl ishús Jɔjɔ Kéél, bwə búgúlág. ⁸ Nyə muud mə mpú milâm mí búúd yé, nyə a lwágulə nə a má magulə ikûl, a yə bwo ŋkəŋkə Shíshim nəmá nda nyə á yə sá ná. ⁹ Nyə a shígé wá mbéégí mpédúgá sənɔŋ ikûl. Nyə a fúb nəmá bwo milâm nəcé bwə bələ nə búgá. ¹⁰ Nəcə jí bí é ka zə shweenzh Zembî, zə zhimb *ómpwíin məma mbag wúsə ná tɔɔ impáámbá bísú, tɔɔ sáméfwó sá á shígé bə nə ŋkul mə jísəw yí? ¹¹ Nji sə ŋgə *magulə nə sá má dág cug mpáam mə Cwámba Yésus dí, ntó nəmá wə jí nə ikûl yé.» ¹² Buud bēsh bwə mú ji ókúl-ókúl, ka gwágulə Barnábas bá Pwól, gwágulə nda Zembî nyə á balan nə bwo, *isá í ntɔ búúd ŋkwóŋ yí nə *isá í mímbúgú í ŋgə sŋy ikûl ishús dí ná. ¹³ Ja bwə má shîn bwiing yí, Zhâk mú ka zə lás, nyə ná: «Bwaŋg, bi ɔ gwágúlə mə. ¹⁴ Shímun má kúnəw shîn jaaw sá nda Zembî nyə a sá ná: ná nyə á kənd mísh íkûl ishúsúd kə féesh búúd bwə ŋgə bɛ jíná dé cínəŋg wá.

15:4 15.12 15:7 10.1-43 15:8 2.4; 10.44 15:9 10.35 15:10 15.19;
Gal 2.16; 3.10-12; Ifz 2.5-8 15:12 2.22

¹⁵ Sóólúgú wəɔŋg í bwəma nə sâ *búúd ɔ mícúndá bwé á ci yí. Nəcə jísə cilyá Kálaad Zembî dí né:

¹⁶ Mpúsə isâ íni, mə bá kwo zə lwɔ́ banda mə *Dávid.

Mə bá sɛɛŋg íbúgúlə yâ cínəŋg
nə ndéé mə kwo təl banda dəɔŋg tətəlí.

¹⁷ Ja jəɔŋgâ, buud bēsh bwé bá sɔ́ Cwám̄ba.

Haaw, buud ɔ ílwoŋ byēsh mə á jōw nə í bɛ́g jínə dām yí.
Ntó wé Cwám̄ba nyə á ci yé.

¹⁸ A mə sá íyuug byé sə mə bwey mpu wúlə yág yí.

¹⁹ «Sâ jəɔŋg wə mé mə dúg nə, ilwoŋ í búúd í ŋgə cénd kuú nɔ́ɔnd ŋgə yid wé Zembî yí, sə ajəláyé nə wá bwo məkwowula cugud. ²⁰ Nji, sə cílég bwo nə bwé sásúlég məlwaaguwə mə ózembî ó áyadúg, nə məlwaaguwə mâ jaŋgálə múúd biná kú nə bâ, nə məlwaaguwə mâ dələ cúdí nyə ámə yə məcíí kú shwiy yé, nə dələ məcíí. ²¹ Sə mə mpú nə tééd íkala í búúd í ayág óbwiingye ɔ lân ó Moyiz búəsə míŋgwəla myéshud. Mwôw mə Sáb̄aad mēsh dí, bwé lɔ́ mícilyá myé *məmpáanzə mə mínjígúlá mēshud.»

²² Ntó, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, nə Dɔ́ lú óbúgula dēsh bwé mú dúg nə bwé jəlá nə féēsh bóól búúd bə́nəŋ Pwôl nə Barnábas bwé kəg Antyósh. Bwé músə kənd bóól fwámé búúd wə Dɔ́: nə Yúdə bwé á dū nəmá jōw nə Barnábas yé, nə Sílas. ²³ Bwé mú kənd bwo nə kálaad éga né:

Sə, buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud nə bóól óbúgula bēsh, sə mə bəda bí óbúgula bí cúgé Oyúden wá, bí bəɔŋg búəsə Antyósh nə Sirí nə Silisí wá. ²⁴ Sə mə gwág kúga nə bóól búúd búsu bwé á zə nə mínjígúlá myəŋ

15:16 Amo 9.11-12; Iza 45.21 15:19 Gal 5.3 15:20 15.29; 21.25 dələ cúdí: 1Kr 8.1-13; 10.23-33 jaŋgálə múúd biná kú nə bâ: Ləv 18.6-18 cúdí nyə ámə yə məcíí kú shwiy yé: Ləv 17.15 dələ məcíí: Ləv 17.10-14 15:21 13.15 15:22 11.18; 16.4 15:24 Gal 1.7; 5.10

nûŋ bídí zə sá nə mitédúgá mí búbúlóg bí mílámúd. Sá dí sá á nti bwo. ²⁵ Gwə wə sá bēsh sá ámə bə cúnj nə sá má fēēsh búúd bwə zəg nûŋ bídí, bənŋ Barnábas bá Pwól omínyoŋú búsu wá ccelí, ²⁶ buud bwə á má keenzh ícug byáŋ shú jíná má Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst wá. ²⁷ Sá má ka nti bí Yûdə bá Sílas nə bwə zəg báásulə jaaw bí sâ sá ŋgə cilə ga. ²⁸ Nə ŋkəŋkê Shíshim, nə sá, sá má dúg nə sá ajəláyé nə zhimb bí wúl m̄bag, sá má cilə bí nji isá bí cúgé nə ŋkul kwanz yí: ²⁹ bí má jəlá nə sásulə ocúdí buud bwə ámə cigə shú ózembí ó áyadúg wá, bí kú d̄ə də mácií, kú də cúdí nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, bí kú d̄ə sá jaŋga. Bí má ká d̄ə sásulə ísá íní, í bə bí mpwogé. Bí ó ji nə shee.

³⁰ Yûdə bá Sílas bənŋ Pwól nə Barnábas bwə mú béégya nə obúgula, bwə mú shulə kə Antyósh. Bwə mú kə seŋg obúgula, yə bwo kálaad. ³¹ Bwə mú lú kálaad nə ndéé a mú wá bwo ŋkul mílámúd, bēsh bwə mú bul bə nə məshusug. ³² Nda Yûdə bá Sílas bwə á bə *buud ə mícúndá nə, bwə á ka námé kwo d̄ə lésha nə obúgula, d̄ə cwĩny bwo, d̄ə wá bwo ŋkul mílámúd. ³³ Bwə á ji cínŋgú fwámé fwála nə ndéé obúgula bwə mú jəna nə bwo nə bwə nyíŋgəg nə shee kə kwey búúd bwə á nti bwo wá. ³⁴ * [Nji Sílas mú kwey nə nyə anyíŋgáyé, nyə má ji wu.]

³⁵ Pwól bá bāŋ Barnábas bwə á ji námé cínŋg Antyósh. Bənŋ bósł obúgula bwə ŋgə yə buud minjígúlá, bwə ŋgə bwiŋg jəjə lân á kéel mə Cwám̄ba.

³⁶ Mpúsə baalé mwôw, Pwól mú ci nə Barnábas nə: «Shwə nyíŋgəg ná kə ŋgə dúg omínyoŋú búsu míngwəla myēsh shwə á bwiŋg kéel mə Cwám̄ba myá. Í jii nə shwə mpúg nda bwə mú ŋgə bə ná.» ³⁷ Barnábas nyə á ka námé

15:28 10.19; 15.20; Luk 11.46
ayág mí cugé nə iciyá íga.

15:32 11.23, 27
15:37 12.12

* 15:34 Míl mícilyá mí

ji ná bwé kég nə Yuánes nyə á bə nə dúl jínə ná Márkus yé.
³⁸ Pwôl nyé mú dúg ná bwé ajélayé nə kwo kə nə muud nyə á fwo kə mpáŋgulə bwo nə iséy, kə béégya nə bwo Pamufilí yé.

³⁹ Bwé mú séŋusa mákəl ná ndéé bwé mú béégya. Barnábas mú ŋwa Márkus, báá bwé mú ŋwa byóól kə Shíprə.

Pwôl mə zə nyiŋgə kyey, bá Sílas

⁴⁰ Pwôl nyé mú féésh Sílas ná bá bwé kə. Obúgula bwé mú jôw Cwám̄ba ná a jáándug nə bwo mpáam nyéd.

⁴¹ Pwôl mú jaand Sirî nə Silisî, a ŋgá wá mædɔ mə óbúgula ŋkul mílámúd.

16

¹ A mú kə wóós Dérbə, kumə Lístrə. A mú kə kwey ŋgwól *mpwíin nûŋ nə jínə ná Timotê. Timotê wəŋgû nyəŋgú njúl shilə *Yúden mbúgula Yésus, sóŋgú nyé njúl mwâ Gərêk. ² Obúgula wâ Lístrə nə Ikóniyum bwé á ŋgə bwiŋg lâŋ mə Timotê nə a ji jɔ múúd. ³ Pwôl nyə á ka cœel ná bá bwé kə. A mú ŋwa nyə, a sá nyə ábîwáág nəcə ŋgələ bæemb *Oyúden wâ shí nyəŋg nəcə nda bwé á bwey mpu ná sóŋgú jisə mwâ Gərêk ná. ⁴ Míngwəla myêsh bwé á ŋgə kə myá, bwé á ŋgə kala obúgula micígúlá *búúd ɔ lwámá nə ocúmbá buud wâ Yurúsəlem bwé á ŋwa myá, bwé ŋgá təl obúgula məkuú shí ná bwé bég micígúlá myəŋg. ⁵ Mædɔ mə óbúgula mə mú ŋgə lal, buud bwé ŋgá kwíduli jwôw dêsh. ⁶ Pwôl nə gwoŋg jé bwé mú lína Frizhî nə shí á Galátia lína línág nəcə ŋkəŋkə Shíshim nyə a shígé magulə ná bwé bwíiŋgug kéel Azi. ⁷ Ja bwé mə kə

15:38 13.13 15:39 13.4 15:40 14.26 16:1 14.6 Timotê: Rom 16.21;
 1Kr 4.17; Flp 2.19; 2Tm 1.5 16:2 6.3; Flp 2.20, 22 16:3 Gal 2.3-5; 1Kr
 9.20 16:4 15.22-29 16:5 2.41 16:6 10.19

wóós íjumê í Mishî yí, bwé mú ηwá kə Bitinî, nji Shíshim má Yésus kú magulə. ⁸ Bwé mú ka líina Mishî ná ndéé kə wóós Truwás. ⁹ Gúl búlú dí, Pwôl mú dúg *ntamá á mísh ná bagá, ηgwól múúd Masedwân tál ηgá téég nyə məbwə ná: «Zaá Masedwân, zə kwíind sê.» ¹⁰ Nda nyə á dúg ntó ná, sá á shwal zə sý ná sá mə ké Masedwân, sá ηgá mpu bábálé ná Zembî ηgə jêw sá wu ná sá kág bwiing kéel. ¹¹ Sá mú ηwa byóól Truwás, sá kə ná tíη kə wóós Samoturas. Mán mələm sá ó kumə Neyapolis. ¹² Tílə cínəηgú sá mú kə Filipî, ηgwəla ashúshwóógú á mpál shí Masedwân. Filipî wəəηgú njúl ηgwəla ózhul ə Róma, sá mú ji cínəηgú baalé mwəw. ¹³ Jwəw lú Sábaad sá mú cúwo wú ηgwəla, kə bwūη lú ηgwəz, wú sá á téduga ná bwé á kwambulə ηkúmba kúl shú məjəgula wá. Sá á ka bə sá njúl nūη, sá ηgá lésha nə budá bwé á səəηgya cínəηg wá. ¹⁴ ηgwól múdá nə jínə ná Lidiya nyə á zhu ηgwəla á Tiyatîr, nyə á də kusha ijimé í míkáandé mí atítî; mudá wəəηgú nyə á də gwəz Zembî. A mú də gwágulə Pwôl ná ndéé Cwám̄ba mú bēny nyə lâm ná a máguləg lésú mə Pwôl. ¹⁵ Ja múdá éne nyə á ka duwan nə buud ə njów bə bēsh yí, nyə a téég sê məbwə ná: «Ŋkí bi mə kwey ná mə ji mbúgula mə Cwám̄ba, zəgá ji mádí njów.» A mú yímbuli sá ná sá máguləg.

Sáal mə Pwôl bá Sílas Filipî

¹⁶ Í á ka zə bə, dúl jwəw sá ηgá kə kúl sá á də jəgula yí, dúl sás mú zə bwəma nə sê. Sás dəəηg í á də sá ísəy í mələwá. Nyə á bə nə jamb lú lweendí, lweendí jəəηg dúgə yə buud bwé á bə nə nyə wá zhwoɡ məbii. ¹⁷ Sás dəəηg mú zə ηgə bə Pwôl, a ηgá kîm gwów-gwəw ná: «Buud óga básə osóol ə məsáal ó Zembî á gwów-gwəw. Bwé ηgə jaaw bí zhí á cug.» ¹⁸ Nyə á ka nómə də sá ntúní mwəw ηkí bulya ná

16:13 17.2 16:14 17.4 16:15 8.36 16:16 19.24 16:17 19.15;
Luk 4.34, 41 16:18 3.6

ndéé Pwôl mú lwáduga nyə, a mú yid dúg nyə mpúsə, a mú lás nə jamb ná: «Jínó má Yésus-Krîst dî, mə yîmbuli wo ná wo wúg múdá éne dí!» Shíshim músə námə cúwo cé nə cé. ¹⁹ Nda búúd bwə á bə nə nyə wá bwə á dúg ná búgá jáŋ bwə də bə nə məbii yí í mə jímb ná, bwə mú bii Pwôl bá Sílas, wádugə kə nə bwo ósémbye ó mílású dí wú buud bwə á də seɛŋgya tâm dánd wá. ²⁰ Bwə mú kə lwóya bwo ótówe ɔ shwóg dí, kə shwəman bwo ná: «Buud óga bwə má təl sá ŋgwála ná shwu. Bāŋ bwə njúl *Oyúden, ²¹ bwə ŋgə zə jíŋguli buud məfúlú má ajáláyé ná sə buud ɔ Róma sá bwélég magulə má.» ²² Buud bwə á bə cínɔŋg áncuncuma wá bēsh bwə mú shwal mpíi bwo. Otówe ɔ shwóg bwə mú tí bwo mikáándá, bwə lwâm buud ná bwə yídúg bwo nə milwón. ²³ Bwə mú danŋulə cú bwo na né ndéé bwə kə wusə bwo njów mímbwug, bwə nə mása á njów mímbwug ná: «Wo ɔ mpú ŋgə baagusa sə buud óga.» ²⁴ Nji mása á njów mímbwug nyə á gwág ntáni yí, a kə ntâg fad bwo kúl fúm dí cwû, a wá bwo mimbwagə mákuúd.

²⁵ Ŋgée tâm bulú, Pwôl bá Sílas bwə mú ŋgə jəgula nə Zembî bwə ŋgə sey isusa gúmálálə Zembî. Bwə á ŋgə sá ntó míl mímbwug myêsh mí ŋgə gwágulə bwo. ²⁶ Seegya ná shí í mú jág ntaŋusa mbii á né mənyuŋg mə njów mímbwug má ŋgə shwágusa máshugud. Mimpumbé myêsh mí mú námə ləl shîn juw, mimbwug myêsh məŋkəda shîn sémb. ²⁷ Mása á njów mímbwug músə juum. A mú dúg mímpumbé ná bagá, a mú ntâg wéem kafwele ná a gwílyá nyúul, a ŋgə téduga ná mimbwug mí má shîn túb. ²⁸ Pwôl músə ka kîm nə ŋkulû ná: «Kú sá wóméfwó məbôw. Sə bēsh sə búsa wa.» ²⁹ Mása á njów mímbwug mú jôw buud ná bwə zég nyə nə məlámba. A mú ŋgə lilya, a mú fwágəwa kə, kə búla Pwôl bá Sílas shí məkuú, ³⁰ a mú ŋwa

16:20 17.6 16:22 2Kr 11.25; 1Te 2.2 16:27 12.18-19 16:30 2.37; 11.14; Yuá 6.28-29

bwo kə nə bwo tóón kə jî bwo ná: «Omása e, mə sáág jí shú né mə dúgúg cug?» ³¹ Bwé mú bɛsa nə nyə ná: «Búgúlág Cwám̄ba Yésus, wo b̄ag *dúg cug, nə woméfwó nə njów wô wêsh.» ³² Bwé mú bwiing bwo kéel mə Cwám̄ba, nə nyə nə buud ɔ njów bé bêsh. ³³ Námá wəla dɔɔŋgá, tām bulú, mása á njów mímbwug mú kə nə bwo kə gusa bwo mǎfəŋ né ndéé, nə nyə nə buud ɔ njów bé bêsh bwé mú duwan. ³⁴ A mú kə nə bwo nyádí njów kə yə bwo id̄w. Nə nyə nə njów yé wêsh bwé mú kɔɔs nə məshusug nácé bwé búgúlálə Zembî.

³⁵ Ja mán í á lâm yí, otówe ɔ shwóg bwé á ka kənd ifulish kə ci nə mása á njów mímbwug ná: «bídúg búúd óni bwé kág.» ³⁶ A mú kə jaaw Pwôl ná: «Otówe ɔ shwóg bwé má nti búúd zə ci nə mə né mə bídúg bí, bi kyéyug. Ntó, bi báá, cúwógá tóón bi kág né shee.» ³⁷ Na wé Pwôl mə cí nə bwo ná: «Bwé ámə yíd sá tām buud kú námá jî sá kɔɔd, í njúl né sá búsa buud ɔ Róma. Bwé mú wusə sá mímbwugəd. Ja gaád bwé ceel zə bíd sá nyima buud kú mpu. Mbô! Í ábayé ntó! Bwáméfwó bwé zág bíd sê!» ³⁸ Ifulish í mú kə jaaw otówe ɔ shwóg iciyá íni byêsh. Bwé mú bul bə nə ifwaas nə gwágulə né buud bɔɔŋg búsa buud ɔ Róma. ³⁹ Bwáméfwó bwé mú kə cweel bwo milâm, wééshuli bwo tóón, bwé mú jəgula nə bwo ná bwé kyéyug wú ŋgwála wɔɔŋgúd. ⁴⁰ Pwôl bá Sílas bwé mú wú njów mímbwug bwé mú kə Lidiya dí njów. Bwé mú də cwîny óbúgala né ndéé bwé músə kyey.

17

Sáal mə Pwôl Tesaloníka nə Berê

¹ Bwé mú líina Amfípolis nə Apoloniya, bwé kə wóós Tesaloníka wú *Oyúden bwé á bə nə *mpáánzə minjígúlá

wá. ² Pwôl mú kə bwəma nə Oyúden bəwəngú námə nda nyə á də bwey sá ná. Bə́nə́ŋ bwé mú ji mwə́w mə́ Sábaad mə́lə́l, a ɲgə́ lésha nə bwo, ³ ɲgə́ jǐ́gúli bwo nda mícilyá mí Kálad Zembî mí ɲgə́ ci ná. Nə́: «Í á jə́la nə́ *Kříst júgug nə́ ndéé a yə́, a mú gwúm.» Nyə́ nə́ bwo nə́: «Kříst wə́wɲg wə́ Yésus mə́ ɲgə́ bwiiɲg bí éga.» ⁴ Bóólúgá Oyúden bwé mú magulə́ ɲjǐ́gúlá wə́wɲg. Bwé mú sɛɲgya gwoɲg nə́ Pwôl bá Sílas. Bóól zhwoɲg Ogərək bwé á də́ gwə́ɲ Zembî wá bwé mú námə́ sá ntó, tɛem bə́ námə́ bóól ncúlyá fwámé́ búdá wá́ cínə́wɲgú. ⁵ Nji, Oyúden bwé mú zə́ jág shɪɲ bwo. Bwé mú kusə́ wə́ambeshé-mbéshe wá nyaan milám bwé á də́ ji ntó kú nə́ iséy wá, bwé zə́ shwambulə́ búúd nə́ ndéé təl ɲgwə́la nə́ shwuu. Bwé músə́ kə́ Yason dí ɲjə́w nə́ bwé kə́ bii Pwôl bá Sílas, zə́ nə́ bwo tām buud. ⁶ Nda bwé á shígé kwey bwo nə́, bwé mú bii Yason bə́nə́ŋ bóól óbúgula, kə́ nə́ bwo ójwú́ ó lə́om dí bwé ɲgə́ kĭm nə́: «Mə́ɲkúmbə́ mə́ búúd mə́ ɲgə́ wá zhizhə́om shí nyēsh myá mí mə́ wóós wa. ⁷ Yason nyə́ a bə́le lə́g bwo nyə́dí ɲjə́w, í ɲjúl nə́ bwé ɲgə́ nə́ bísh mə́cɛɛ mə́ Káázəl, bwé ɲgə́ yida ci ná wúl Njwú-buud íshús wúsə́, nə́ wə́ wə́ Yésus.» ⁸ Oɲkwiiimbyé bə́ŋ óni bwé mú kə́nd buud milám gwə́w tə́w ojwú́ ó lə́om bēsh. ⁹ Ojwú́ bwé á zə́ bíd Yason bə́nə́ŋ bóól óbúgula óni ɲji bwé mə́ fwo wá myə́na kwiidúlə́ mə́nyúul.

¹⁰ Obúgula bwé mú lə́elú kə́nd Pwôl bá Sílas Beré bulú nə́ bulú. Ja bə́ŋ bwé á kə́ wóós Beré yí, bwé á kə́ mpáánzə́ minjǐ́gúlá. ¹¹ Oyúden wá Beré bwé á bə́ nə́ jə́ mílám ntə́ bə́wɲg wá Tesaloníka. Báá, bwé á lə́g kéel nə́ mə́jigə́wa, bwé mú də́ bigas mícilyá mí Kálad Zembî jwə́w dēsh shú nə́ bwé dág mpu ɲkí minjǐ́gúlá mí Pwôl mísə́ tətəlí.

17:2 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10, 17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17 17:3
 3.18 17:4 13.50; 16.14; 17.17 17:5 Yason: Rom 16.21 17:6 16.20
 17:7 Luk 23.2; Yuá 19.12 17:10 17.2 17:11 Yuá 5.39

¹² Zhwog buud bán bwé á *búgula, nə bóól zhwog budá Ogurêk, fwámé búdá, nə zhwog budúm námé. ¹³ Ja Oyúden wá Tesaloníka bwé á gwág nə Pwól má kə námé bwiing Milésú mí Zembî Berê yí, bwé á tí námé kə wu, kə wá zhizhəəm, kə sá nə buud mitédúgá mí búbúlég mílúúd. ¹⁴ Obúgula bwé mú ntâg læel ηwa Pwól kænd nyə kóómb á mân. Sílas bá bân Timotê bwé mú lúg Berê. ¹⁵ Buud bwé á kə lúgal Pwól wá bwé á kə nə nyə kə kumə Atên, bân bwé mú nyingə. Pwól mú nti bwo nə məkál shú má Sílas bá Timotê nə bwé léélug kə kwey nyə.

Sáal mə Pwól Atên

¹⁶ Ja Pwól nyə á ηgə bwánd Sílas bá Timotê Atên yí, lâm í á bul cey nyə cwû nə dúgúlə nə buud ɔ ηgwála wəɔŋgû bwé á ηgə gwɔɔ zhwog ivuguli í ózembî ó áyadúg. ¹⁷ Nyə á ka du kə *mpáánzə minjígúla kə du lésha nə bwo nə bóól búúd bwé á du gúmal Zembî wá, a du námé kə jwôw dêsh tâm dánd kə du lésha nə buud á kwéy wú wá. ¹⁸ Bóól məma wəáfaas mitédúgá bwé á du námé lésha nə nyə, bwé njúl buud ɔ Epikyur nə bəɔŋg ɔ Stoyik. Bóól bwé mú ka du jî ná: «Jí gwáméfwó lás-lás múúd ga ηgə ci yí?» Bóólúgá ná: «Jísə nda a ηgə bwiing lâŋ ózembî sé abwélé gwág wá.» Nəcə Pwól nyə á ηgə bwiing lâŋ má Yésus nə gwúmúlə nyə á gwúm yí. ¹⁹ Bwé á ka ntâg ηwa Pwól, kə nə nyə buud onání bwé á du σεηγγα Areyopagos dí wá. Bwé nə né ná: «Fwog ná mpu jaaw sé wó njígúla ágúgwáan wó ηgə kyey nə ndí ni. ²⁰ Wo má sá nə məlwê məsú má gwágúg isâ í ágúgwáan. Sé má cœl wámbulə isâ byəɔŋgû.» ²¹ Buud ɔ Atên bēsh nə ojón bwé á du ji wu wá bwé á du cŋguli fwála dánŋ njí dúlə ηgə bwiing nə ηgə gwágulə milánŋ mí ágúgwáan mí ηgə kúnəw wóós myá.

²² Ná ndeé, Pwôl tál na tútám Areyopagos a mú ka zə lás nə buud ná: «Yé búúd ɔ Atên, mə mə dúg nə íkóomb byêsh dí bî mə jág bul cɛɛl yááb. ²³ Nəcə ja mə mə ηgə kyey bídí ηgwála ηgə dúg bín ísâ bí ηgə yə gúmá yí, mə ámə kwey ηgwól *alatâr nə cilyá ná: “Nyíga ji shú mə Zembî sá ampúyé é”. Sâ bí bân ηgə yə gúmá kú mpu ni, gwə wə mé mə ηgə zə bwiing bí yí. ²⁴ Zembî nyə á té shí nyêsh nə isâ bísá cínəng yé, á ji Cwamba á gwôw nə shí yé, nyə ádé ji móm páanzə búúd bwə shúmá nə məbwə má. ²⁵ Sáal dé í ádé sîy məbwə mə búúd dí námə nda á jii ná buud bwə sáág nyə gúl sâ. Nyɛɛ muud ηgə yə sá bêsh cug nə məyɔwɔda nə bíl ísâ byêsh yé, sâ í cúgé nə ηkul fúfə nyə.

²⁶ «Nyə a té ilwoŋ í búúd byêsh í ηgə zhu wə muud ηgwúd, ná ilwoŋ byɔəng í jíŋə shí nyêsh dí. Nyə á cɛɛlə buud məfwála mə cug, a tál námə bwo minji mí máshí bwə ηgə ji má. ²⁷ Nyə a sá ntó ná buud bwə sɔ́ɔ́g nyə, bwə ηgəg bwówələ ka bwə é kwey nyə, í njúl ná a cugé shwóg-shwóg nə sâ. ²⁸ Nəcə, cug sá ηgə cugə yí, í ηgə zhu nyédí, nyə wə ηgə sá ná sá ηgəg nə kuwo, nyə wə ηgə sá ná sá bəg sâ sá búsé yí. Sâ jəəng wə bóól ócile ó ókálaad bân bwə á cɪ yí, ná: “Nəcə sá búsa mpəg jé”. ²⁹ Nda sá búsa ka bə mpwoŋ buud nyé ná, sá ajáláyé nə táduga nə Zembî jisə nda or ηkí nda kwóógú bwə də lúlə *mwaanê nə ndî yí ηkí gúl jimá kwóógú sâ búúd ɔ ikəŋ bwə yágúlá nə milúu ná ndeé bwə mú caag yí. ³⁰ Zembî nyə aŋgê ná nə kənd mísh məfwála búúd bwə á də bə jág dí má. Nji, a ηgə jôw buud bēsh íkúl byêsh bwo njúl yí ná bwə céndúg mítédúgá. ³¹ Nyə á mə tál ηkúmba jwôw á bá cígal mílású myâ shí nyêsh sémyé á tətálí yí nda múúd nyə á féésh yé mə bá zə sámə ná. Nyə

17:24 7.48; Sôm 146.6; 10j 8.27 17:25 Sôm 50.10-13 17:26 Mbá 32.8;
 Zhb 12.23 17:27 Iza 55.6 17:28 Mət 1.27 17:29 19.26; Iza 44.9-20
 17:30 14.16; Rom 2.4 17:31 3.15; 10.42

a lwágulə buud bēsh yuug nə nyə á féesh muud wəɔŋgə gwúmáshilə nyə á gwúmashi nyə yí.»

³² Nji bwə á gwág Pwól mə ci nə muud nyə a gwúm yí, bóól bwə mú tééd ŋgələ cágulə nyə, bóólúgá bāŋ nə né ná: «Sə é bá kwo gwágulə wo nə lân wə ni gúl ja.» ³³ Na wə Pwól nyə á zə béégya nə bwo yé. ³⁴ Nji, bóólúgá báá bwə á shí leedya nə nyə, bwə *búgula. Í á bə buud nda Denis muud Areyopagos, nə mudá bwə á də jōw nə Damaris yé, nə bóólúgá námə na.

18

Sáal mə Pwól Kərênt

¹ Ja ísâ íni í mə shîn bə ntáni yí, Pwól músə wú Atên kə Kərênt. ² A mú kə kwey ŋgwól *Yúden nūŋ nə jínə né Akilas, a njúl muud á Pōŋ. Akilas éne bá mudá yé Priska bwə á ŋgə kúnəw wós, bwə ŋgə zhu Italî nəcé Klóod nyə a wíŋg Oyúden bēsh nə bwə wúg Róma. Pwól mú seŋgya nə bwo. ³ Nda í á nyîn nə bənonŋ bwə á jíg váál ísáy ŋgwúd ná, bənonŋ bwə mú ji kəl ŋgwúd də sēy. Bwə á də laad məbanda nə míkáándə*. ⁴ Pwól nyə á ka də kə lésa nə buud *mpáanzə minjígúla dī mwōw mə Sábaad mēsh, a dágə mpu sá nə Oyúden nə Ogurêk bwə máguləg kéel. ⁵ Ja Sílas bá Timotē bwə á wós wúlə Masedwân yí, Pwól nyə á ka zə wá nyúul nyé nyēsh bwíŋgúlə kéel dī, a ŋgə mpu bwaagulə Oyúden nə Yésus wə jísə *Krîst. ⁶ Nji, Oyúden bwə mú zə bul fūm nyə, bwə də jág lwīy nyə. Pwól mú ka samusə míkáándə nyə nə bwo ná: «Mpwene wún mə jágwə nə biméfó, kú bə mə. Mεε mə zə ka yág kóomb búúd bwə cúgə Oyúden wá jaá gaád.» ⁷ A mú wú na kə nyíi

18:2 Akilas: Rom 16.3; 1Kr 16.19; 2Tm 4.19 18:3 20.33-34; 1Kr 4.12; 9.12-18; 1Te 2.9; 2Te 3.7-9 * 18:3 Mán məbanda mə a də bə, bwə laad káándə mbíí á nə bwə ká wəef í bə banda. 18:5 11.18

18:5 3.26; 5.42 18:6 13.51; 20.26

njów má ηgwól múúd bwé á ðu jôw né Titiyos Yustos yé. Muud wəɔŋgû nyə á ðu gúmal Zembî, njów yé ni i njúl koogú læ mpáánzə minjígúálá. ⁸ Kríspus múúd nyə á bæ njwû á mpáánzə minjígúálá yé nyə a *búgula Cwám̄ba nə njów yé wêsh. Zhwoɡ buud ó Kəɾênt bwé á ðu gwág Pwól wá bwé á búgula námé, bwé mú ηgə duwan. ⁹ Pwól mú ðág *ntamé á mísh né bagé gúl búlúd Cwám̄ba ηgə ci nə nyə ná: «Wo kú fúndə. Wεε ηgag nə lás, wo kú ji kúl-kúl, ¹⁰ nəcé mə ji nə wo, múúd cugé nə ηkul kún̄ya nə wo ná a sá wo bôw. Mə ji nə búúd ηkí bulya wa ηgwəla gaád.» ¹¹ Pwól nyə á ji na mbû ncindî nə oŋkwoond ósaman, a ηgə bwiing bwo Milású mí Zembî.

¹² Nji, ja Galiyôŋ nyə á bæ ηgwém̄na íjwûga yâ Róma í á t̄əl Akayî yí, Oyúden bêsh bwé á tów ciŋú-cindê nə Pwól, bwé mú bií nyə kə nə nyə ósémb̄ye ɔ mílású ðí ¹³ kə shwəman nyə ná: «Muud éga ηgə shwúguli buud né bwé yég Zembî gúmá mbií í yídá lúmb̄uli nə Məççə yí.» ¹⁴ Pwól mú nywá c̄eel lás, n̄ji Galiyôŋ mú ci nə Oyúden ná: «Í mb̄əm̄ bæ ná muud éne má shwey gúl wôŋ ηkí né a má sá gúl sâ áyíyáág, mə lóg shwəman jín nda í jəla né, yé Oyúden. ¹⁵ Nji, nda jísé né bí ηgə shuya shú sâ í dúgyá nə minjígúálá mín, nə míné mún, nə məççə mún ná, biméfwó lásúgá isâ bín. Mə acéélé lás mbií lású ni.» ¹⁶ A músə nying bwo né bwo wúg njów mílású. ¹⁷ Bêsh bwé mú bií Sostên njwû á mpáánzə minjígúálá, ðu ðaŋgulə cú nyə námé na mpumbé njów mílásúð Galiyôŋ kú bísh. ¹⁸ Pwól nyə á nyingə kwo ji Kəɾênt fwámé zhwoɡ mwôw né ndéé a mú jéna nə obúgula, a mú kəwa byóólúð kyey kə Sirí, bánðŋ Akilas bá Priska. Nyə á ka kə kənyə lúú Saŋkrê nə ηkaagə nyə á sá yí. ¹⁹ Bwé mú kə kumə Ifêz, Pwól mú béégya nə Akilas bá mudá. Nyεε mú kə mpáánzə minjígúálá kə lés̄ha

18:8 8.36 18:9 Iza 41.10; Zhe 1.8; 1Kr 2.3-4 18:13 6.13 18:14 23.29;
25.18-20; Yuá 18.31 18:19 17.2

nə Oyúden. ²⁰ Bwé mú bií nyə ná bə́nónɔ́ bwé nyág ná já fwámé mwôw. A mú ban. ²¹ A mú jóna nə bwo, nyə ná: «Ŋkí Zembî má magulə, mə é bá nyiŋgə zə wa bídí.» A mú kəwa byóólúd kyey wú Ifêz. ²² Bwé mú kə səl byóól Sezarê. Pwôl mú bád kə, kə báda *Dɔ́ lú óbúgula, a músə ka shulə kə Antyósh. ²³ A mú ji wu baalé fwála nə ndéé a mú kyey. A líina shí Galátia a cɔ́ Frizhî, a ɲgə yə *ompwíin məcwûŋ ɲgə́lə wa bwo ɲkul búgád.

Apolos má bwiing kéel Ifêz nə Kərənt

²⁴ ɲgwól *Yúden nə jínə ná Apolos nyə á bə muud á Aləguzandrî, nyə á ka zə wóós Ifêz. Nyə á bə nə cóŋ lósú, a ɲjúl námə nə fwámé mpúyá kéel má Zembî. ²⁵ Nyə á shí jíg isâ í dúgyá nə zhií mə Cwámba yí. Nyə á bə nə məma yéesh ísəy a mú də bwiing ísâ í Yésus, a də jígali byo ɲjígúla á tətəlí í ɲjúl nə nyə á mpu ɲi nduwán má Yuánes. ²⁶ Nyə á ka də bwiing kéel *mpáánzə minjígúla dí, kú fúndə múúd. Priska bá Akilas bwé mú də gwágulə nyə nə ndéé bwé mú ɲwa nyə bwədí ɲjów zə nyiŋgə mpu lwágulə nyə zhií má Zembî ná sán sán. ²⁷ Nda nyə á ka ɲgə cəel kə Akayî ná, óbúgula bəsh bwé mú wá nyə ɲkul lámúd, bwé cilə bəɲg wá wu ná bwé bəg ɲwa nyə nə məshusug. Ja nyə á ka kə jé wu yí, mpaam má Zembî í mú sá ná a bəg nə məma mfíí shú óbúgula. ²⁸ Iciyá í lósú byé í á də sá ná məshwán *Oyúden bwé á də cəel sá má má bəg zhizhe. Nyə á də mpu lwágulə bwo mícilyá myâ Kálaad Zembî dí ná Yésus wó jísə *Křst.

19

Pwôl mə ká Ifêz

¹ Í á ka zə bə, ja Apolos nyə á bə Kərənt ni, Pwôl nyə a shín líina shí á mimbún nə ndéé a mú shulə kə Ifêz. Nyə

á ka kə kwey bóól *ómpwíín nûŋ, ² a mú jî bwo ná: «Ye bi a shí lóg ŋkɛŋkɛ Shíshim ja bí á *búgɛla yí?» Bwé nə né ná: «Sá afwóyé námá bwele gwág ná ŋkɛŋkɛ Shíshim jisə.»

³ A mú kwo jî ná: «Wáyé nduwán bí á ka duwan yí?» Bwé ná: «Nduwán má Yuánes.» ⁴ Pwôl mú ka ci ná: «Nduwán má Yuánes í á bæ shú búúd bwé á magɛlə ná bwé cénd mítádúgá wá. Yuánes nyə á ŋgə lwágɛlə kúl búúd ná bwé búgúlág múúd ŋgə zə nyádí mpúsə yé. Muud wəŋg wə Yésus.»

⁵ Nda bwé á gwág ntó ná, bwé á duwan jíná má Cwámba Yésus dí. ⁶ Ja Pwôl nyə á bæd bwo məbwə yí, ŋkɛŋkɛ Shíshim mú zə bwédí, bwé mú ŋgə lás mákálúđ bwé ŋgə cúndə micúndə mí Zembî. ⁷ Bwé á je bæ buud wúm nə óbá.

⁸ Pwôl nyə á kə nyíi *mpáánzə minjígúlá, nyə a də bwiŋg kéel cínŋg tãŋ ɔŋkwoond olóol kú fúndə mísh mə buud, a ŋgə lésha nə buud, a ŋgə sá ná bwé mágɛləg sâ í dúgya nə Faan má Zembî. ⁹ Nda bóól bwé á ŋgə sá lal lúú bwé kú magɛlə sá nyə á ŋgə ci yí bwé ŋgə yida *lás nə zhií mə Cwámba bwaasúlə mpu tãm buud ná, Pwôl nyə á ka ntãg béégya nə bwo, a ŋwa ómpwíín, a kə də lésha nə bwo jwəw dēsh shikúl má Tirános dí. ¹⁰ Nyə a sá ntó tãŋ mimbû mímbá, í mú sá ná buud ɔ Azî bēsh bwé gwágúg kéel mə Cwámba, təw *Oyúden təw Ogurêk.

¹¹ Zembî nyə a wéeshɛli *məshimbá má álal-ŋkul məb-wə má Pwôl dí, ¹² mbií í á bæ ná bwé á də ŋwa onábukən nə mikáándə mí á də kúnya nə Pwôl myá, bwé də báaw mímbəl nə myo, məbwas bíđ mímbəl myəŋgú, məjamb wú.

¹³ Bóól ɔŋkɔɔ ɔ Oyúden bwé á də kyey mílɔəm mílɔəm də yíl búúd məjamb wá, bwé mú zə tééd ná bwé də jəw jíná má Cwámba Yésus ná í lwágug minjumbúlu. Bwé á

19:2 2.38; 8.16 19:3 18-25; Luk 3.3-4, 16-17 19:6 2.4 19:8 17.2;
28.23 19:9 9.2 19:10 20.18 19:11 2.22 19:13 3.6; Luk 9.49-50

du ci ná: «Mə yímbúlí bí jíná mə Yésus Pwôl ηgə cúndə yéd.»¹⁴ Ntó, bóól búúud zanjgbá bwə njúl bwân ó wúl lúlúú ófada Oyúden bwə du jôw nə Skéva yé, bwə á ka námá zə sá sóólúgú wəɔŋg.¹⁵ Ntó jamb í á zə fɛɛl bwo ná: «Mə mpú Yésus, mə mpú námá Pwôl, bí bân wə ozá?»¹⁶ Muud nyə á bə nə jamb ni yé mú ncoŋ bwo nyúúlud, figə bêsh shí ntə bwo ηkul. Nyə a sá bwo ná ndéé bwə mú wɛɛnzɔ na njów ni dí oshushwáás nə məfəŋ nyúúlud nə jæd.¹⁷ Buud ɔ Ifêz bêsh, təɔ Oyúden təɔ Ogurêk bwə mú gwág lâŋ wəɔŋg, í mú sá bwo ifwaas nə ndéé jíná mə Cwám̄ba Yésus í mú jwə.¹⁸ Ncúlyá buud wâ bəɔŋg bwə á búgula wá bwə mú zə ηgə magulə məbôw máŋ, bwə ηgə bágulə isâ bwə á du sá yí tâm buud.¹⁹ Bóól zhwog buud bwə á du sá májig wá bwə mú du zə nə okálaad bəɔŋg du zə ηkúnd tâm buud nə ndéé jǵal. Bwə á bála bímbí lú ókálaad dəɔŋg ná í á kumə misaŋ mí *mwaanê otóshin məwúm mətóɔn.²⁰ Nə ndéé, kéel í á ηgə mpyáanz nə ηkul mə Cwám̄ba, misóólúgú mí ηgə s̄y.

Məma zhizhəom á Ifêz

²¹ Ja isâ ini í á shîn s̄y yí, Pwôl mú zə bii tédúgá nə á kyey Masedwân nə Akayî kə Yurúsəlem. Nyə ná: «Ja mə bá kumə Yurúsəlem yí, í bá námá ji nə mə kág Róma.»²² A mú kənd bóól ósóol ó məsáal bé óbá Masedwân, nə Timotê nə Erâst. Nyɛɛ mú lɛŋguli fwámé fwála Azî.²³ Fwála dəɔŋg wə ícucu í á zə bə shú zhí mə Cwám̄ba yí.

²⁴ ηgwól álúlə igwámúgê nə jíná nə Dəmitrî nyə á du lúlə kwóógú bwə du lúlə *mwaanê nə nd̄i yí, du sá ímpúmpáanzá í zembî ámudâ bwə á du jôw nə Artemís yé. Sâ jəɔŋg í á du sá nə buud bwə á du sá íság-ság í məbwə wá bwo bíg fwámé məbii.²⁵ Nyə á ka sɛɛŋg buud ɔ íság-ság

bəɔŋgú nə bóól búúd bēsh bwá də sá mbií māsáal məɔŋg wá, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bi mə mpú ná iséy íga wé í ŋgá yə shé məbugubaan. ²⁶ Bí ŋgə dí gwág nda í mú ŋgə lís ná! Nə, tɔɔ wa Ifêz tɔɔ Azî yêsh, Pwôl éne mə shîn sá nə zhwoɔg buud bwá máɔgʉləg lâŋ yé nə ozembî buud bwá lúla nə məbwê wá bwá cúgέ ózembî. ²⁷ Sâ jəɔŋg í é sá nə iséy bísú í bəg zhizhe. Kú námə bul bæ nji ntó, í é sá námə ná mpáánzə mə Artemís məma zembî á mudá í nyínúg zhizhe, buud bwá mú dúg nywo nda sâ cwag, í kú ná nyiŋgə bæ nə gúmá Azî nə shí nyêsh bwá ŋgá gúmal Artemís yí.»

²⁸ Nji bwá á gwág ntúni yí, bwá mú nyada, bwá mú tééd ŋgələ kîm ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anúní.»

²⁹ Ŋgwála wêsh mú shwal tîw ná shwu. Buud bwá mú cíg kə mpáánzə iseeŋgyá. Bwá bii búúd ɔ gwoɔŋg ɔ Pwôl, Gáyus bá Aristárug, buud wâ Masedwân, julə kə nə bwo wu mpáánzə iseeŋgyá. ³⁰ Pwôl mú ci nə a ké lwóya nyúul wu tám buud. Nji, *ompwíin bwá mú ban ná a kú kə. ³¹ Bóól búúd ɔ Azî bwá á bæ oshwá bé wá bwá mú námə kənd búúd kə téég nyə məbwê ná a kú tâl məkuú mpáánzə iseeŋgyá. ³² Í á shwal zə bæ buud ŋgə kîm ntúni, nyâŋ kîm yé ŋkwiiimbyê, nyâŋ kîm yé. Í mú bæ áfúlukumbê, bóól ncúlyá buud kú námə mpu sâ gwáméfwó í ámə seeŋg búúd yí. ³³ Bóól búúd bwá mú mpu jaaw Aləguzándrə sâ í ŋgá cɔ yí, nye muud *Oyúden bwá á tál shwóg yé. A mú ŋgə fufə buud mbwê ná bwá gwágúləg, á cɛel lwágulə búúd sâ jísə yí. ³⁴ Nji bwá á yag ná a ji Yúden yí, buud bēsh bwá á shwal ŋgə kîm nda ŋgwa ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anúní.» Bwá á kîm ntó nə ndéé je bæ tâŋ məwəla məbá.

³⁵ Muud nyə á də cilə isâ í ŋgwála yé mú ka zə mpu jil búúd ná shee. A mú lás nə bwo ná: «Ye búúd ɔ Ifêz, nyáyé múúd á shí ga mə jág ná nji wa Ifêz wə mpáánzə

má Artemís mæma zembî ámudâ nyísé yé, nji wa námé wá vuguli jé í á kud wú gwów yí jísé yé? ³⁶ Muud cugé nə ɲkul shwána sâ jəŋg. Ntó, bi mə jəlá nə ji ná shɛɛ bi kú jigəwa ná bi mə sá wúl sóólúgú kú fwo téduga. ³⁷ Bí ámə zə nə buud óga wa í ɲjúl ná bwá asáyé zembî ámudâ wúsú bôw, kú námé *lás nə né bwaasúlə mpu. ³⁸ ɲkí Dəmitrî bənđɲ buud ɔ ísáɡ-sáɡ bé búsə nə lósú nə muud, ɲgaá né mílósú mí də lís ɲjów mílósú, ogwámuna búsə námé! Bwá kəg nə lósú wáɲ íshwəman dî. ³⁹ ɲkí bi mə ka bə nə gúl sâ bí ɲgə shwaag yí, í jəlá nə lís fwámé sɛɲgyád. ⁴⁰ Jəŋg sə ɲgə sá múús ga jísə ojwú jee wáám bə sə ná sə ɲgə wá zhizhəom ləoməd. Sə búsə ná nə ɲkul ka jaaw búúd ná sɛɲgya ga jísə shú jí?» ⁴¹ Nji nyə á shîn lás ntúní yí, a mú ci nə buud ná bwá bwílyág.

20

Pwôl mə wú Ifêz

¹ Ja zhizhəom ni nyə a shîn yí, Pwôl nyə a jôw *ompwíín, a zə cwíny bwo. A mú jəna nə bwo ná ndéé a músə tí kə Masedwân. ² A mú kyey máshí məŋg dí a ɲgə cwíny obúgula ɲkí bulya ná ndéé a mú kə kumə shí Ogurêk. ³ A mú já cínəŋgá oɲkwoond olóol. Nyə á ka bə ná a ɲwa byóól kə Sirî. Nji nda nyə á gwáduga ná *Oyúden bwá ɲgə bwéel nyə ná, a mú nyiŋgə kə Masedwân. ⁴ Buud ó gwoŋg bé bwá á bə, nə Sopater mə Pírus muud á Berê, nə Aristárug bá Səgundo búúd ó Tesaloníka, nə Gáyus á Dərbə bá Timotê, nə Tishik bá Trofím buud ó Azî. ⁵ Bâɲ bwá á kə shwóg kə bwánd sə Truwás. ⁶ Sə bâɲ sə á ka zə tí ɲjəond Filipî ja mwôw bwá á də də ibuléd yâ kú nə *ləvur má á shîn yí. Sə mú ɲwa byóól, sə já zhíid mwôw mətóon

ná ndéé sá mú kə kwey bwo Truwás. Sá á ji cínəŋgú mwôw zəŋgbá.

⁷ Sá á ka sɛɛŋgya jwôw shwénde má də tééd yí ná sá má zə féya buléd. Nda Pwôl nyə á bə ná nyə é kyey mán mələm ná, nyə á ka ŋgə lésha nə buud, a ka julə kaand ná ndéé kə wóós tām bulú. ⁸ Kúł sá á bə fúm á njów dí gwów wá, mələmba má á bə minjidyá fwámé bímbí. ⁹ Dúl ncwəmə í á bə a njúl vúnded, ncwəmə dɔəŋgú nə jínə ná Etíkus. Nyə á ka zə cɔ gwəd ná cúg, Pwôl nye ŋgə kə nə kaand shwóg. Nda gwê í á bul bií Etíkus ná, nyə á yŋ wú nŋ bədyé álél* á njówd zə kadəwa shí. Bwə zə wɛel nyə, a má yə. ¹⁰ Pwôl mú shulə. A mú lɛelú kə, kə ŋkəny ncwəmə ní məbwəd. A mú ci nə buud ná: «Kúgá kənd mílām gwôw. Jím jé jisə ná nyə nyúúlúd.» ¹¹ Pwôl mú nyingə bád, a mú fêy buléd a də. A mú kə nə kaand shwóg ná ndéé mán mú ləm. A músə kyey. ¹² Bwə mú kyey nə ncwəmə ní kuwó. Sâ jəəŋg í á bə məma sâ í á mpu yə buud ŋkul yí.

¹³ Sá mú kə shwóg, sá ŋwa byóól kə Asos wú í á bə ná sənŋ Pwôl sá é kə nyingə lad gwoŋg wá. Nyee, nyə á kyey njwón nə njwón nda nyə á cɛel ná. ¹⁴ Pwôl mú kə kwey sá Asos. Sá mú ŋwa nyə byóólúd sá músə kə Mitilên. ¹⁵ Wúlə cínəŋgú, sá mú kə nə byóól mŋh ná ndéé mán mələm sá mú kumə ná beendyá nə Kyos. Jwôw í á bɛ yí sá kumə ŋgeé Sámos, jwôw í á kwo bɛ yí sá mú kumə Milêt. ¹⁶ Pwôl nyə á ŋgə bul jii ná a kyey mŋh nə mŋh, cɔ Ifêz kú shigula shú ná a kú ná kwo bwey Azí. Nyə á ŋgə cáás ná ŋkí fwála dí nə ŋkul bə, a bə Yurúsələm jwôw lú Pantekôt.

Pwôl mə jóná nə ocúmbá buud wâ Ifêz

¹⁷ Sá njúl na Milêt íí, Pwôl nyə á kənd muud Ifêz kə jôw

20:7 2.42, 46 * 20:9 bədyé álél: Njów gwów í də bə wúl njów mbód wúlúgád. Kúkul í ŋgə ciy na ní jisə, wo lɔ mínjów myəəŋgú mílól wúlə shí kə gwôw. 20:10 10j 17.21 20:17 18.21

ocúmbá buud wâ *Dɔ lú óbúgula ó Yésus. ¹⁸ Ja ocúmbá buud bwé á zə wós nyódfí yí, nyə a lás nə bwo ná: «Bi mə mpú nda má á cugə nə bí mwôw mēsh tééd jwôw má á wós Azî yí. ¹⁹ Nə mə a sêy nə Cwamba mə kú bwεε ηkêny nyúul, mə ηgə sêy nə micúη nə mindɔólú mə á ηgə bwəma nə ndí nə mələáamb *Oyúden bwé á ηgə ndêny mə má. ²⁰ Bi mə mpú ná mə a shígé shweel gúl fwámé sâ í á jəla nə kwíind bí yí, nji mə á bwiing bí kéel, mə dɔ yə bí minjígúla tām buud nə bídfí mínjów, ²¹ mə ηgə báásulə Oyúden nə Ogurêk bēsh nə bwé céndúg mítádúgá zə wó Zembî, bwé búgúlag Cwamba wúsá Yésus. ²² Ja ga, ηkêηkê Shíshim má bíí mə mbwug, mə wé ηkág Yurúsəlem kú mpu sâ í ηgə bwánd mə shwóg éga. ²³ Sâ jísə yí jí nji nə míngwəla míngwəla, ηkêηkê Shíshim ηgə jaaw mə nə məηkəda nə *incwaw í ntug wé má é kə bwəma nə ndí yí. ²⁴ Nji, mə adúgə cug jām nda gúl məma sâ. Má jii nji nə mə mpúg ju kálə má ηgə ju yí, mə mpu sâ ísəy Cwamba Yésus nyə á yə mə yí, ísəy í bwiingúla Jɔjɔ Kéél á mpaam má Zembî. ²⁵ Jaá ga, mə mpú ná bí abúlé ná kwo dúg mpwóombá nyām, bí buud mə á ji bídfí ηgəla cúndə Faan má Zembî wá. ²⁶ Mə ka ηgə jaaw bí fwámé jaaw múús nə mə cugé nə məbξξ má ηkúmba muud na bídfí. ²⁷ Mə a bwiing bí tédúgá má Zembî wēsh kú shweel tɔɔ sâ. ²⁸ Bi ɔ mpú baagulə bíméfwó, bí mpu námə baagulə sɔɔnz jēsh ηkêηkê Shíshim nyə á təl bí ná bí bág obaagulə yí. Bi ɔ mpú wíil Dɔ lú óbúgula Zembî nyə á kusə nə məcií mé yí. ²⁹ Mə mpú ná ja mə é cɔ yí, oηkweny ó ányinyaanə bwé é zə nyíi na bídfí. Bwé ábúle jagulə sɔɔnz jín. ³⁰ Bóól búúd bwé bá dɔ wɔɔf na bídfí gwoonηg dfí bwé dɔ jíguli bów-bôw mínjígúla dɔ julə

20:18 19.10 20:21 11.18 20:22 ηkêηkê Shíshim: 10.19 20:23
 21.4, 11; 9.16 20:24 21.13; 2Tm 4.7 20:25 28.23 20:26 18.6 20:28
 11.23 20:28 1Pr 5.2 20:29 Mat 7.15; Yuá 10.12 20:30 Gal 4.17; 1Yn
 2.19

*ompwíin ná bwá bég bwo. ³¹ Gwá wá má cí nà bí ná: “Jigá ñkasâ. Bi ó du téduga ná, tâñ mimbû mílól, mæ á du kéwáli muud yêsh nà bulú nà mwásá, mæ nà mæzhwíle míshúd.” ³² Nà ndéé, mæ má bəd bí mábwo má Zembî dí, nà kéel á mpaam nyéd. Nyə wá jí nà ñkul sá ná bí ñgág nà lal búgád, nyə námá wá jí nà ñkul yə bí mænywa nyə á bwey kwæmusa shú búúd nyə á má sá ná bwá bág minñkëñkë wá. ³³ Mæ a shígé wímb *mwaanê ñkí or ñkí káándé má múud. ³⁴ Biméfwó bi mæ mpú ná ísâ má á du jii yí nà byəñg búúd ó gwoñg jâm bwá á du jí yí, mæbwê mâm mága má á du sêy, má du bii. ³⁵ Mæ a lwágulə bí fwámé lwágulə ná ntága wá múúd mæ jólá nà wáduga yé shú ná a kwíindúg bəñg básé kú nà mæñkul wá. Muud téduga námá íciyá Cwamba Yésus nyə a cwééd yí ná: “Nə muud mæ yána yé, nə nyəñg mæ lóg yé, nyəñg mæ yána ɔ jísá nə ocúncésh.”» ³⁶ Ja nyə á shín lás ntáni yí, bəñóñ bēsh bwá á kúd mæbwóñ shí, a músə jəgula. ³⁷ Buud bēsh bwá músə ñgə bwawada, bwá ñgə kúlal nyə, bwá ñgə kaləwo nyə cəñúd. ³⁸ Bwá á bul gwág cəy lámúd nəcə nda nyə á cí nə bwo ná bwá ábále kwo dúg mpwóombú nyé ná. Bwá á ka kə lúgal nyə kə wós byóólúd.

21

Pwól ñgə kə Yurúsələm

¹ Ja sá á ka tí mænyúúl na béégya nə bwo yí, sá á ka wú nə byóól dúsú bwúñúd, sá mú bə zhí tútəlí kə Kos. Mán mæləm sá mú kə Rodes, sá wú Rodes kə Patara. ² Sá mú kə kwey dúl byóól ñgə cəel kə Fenisî, sá mú bád cínəñgú kyey. ³ Sá mú ñgə kə ná ndéé sá mú dúg Shíprə ñgə nyín sá shwóg. Sá mú sásulə Shíprə, sá kə kóómb Sirî ná ndéé sá kə səl byóól Tir wú í á bə ná í kə shul ísâ wá. ⁴ Sá

á ji cínongú mwôw zangbá nácé sé á kwey bóól óbúgula cínong. *Ompwíin bəonɡú, Ɔkɛŋkɛ Shíshim í á tōw bwo lúúd bwé mú ci nə Pwôl né á kú bád kə Yurúsəlem. ⁵ Nda mwôw sé á jəla nə ji cínongú mə á shîn né, sé á tí njəond. Obúgula bēsh nə budá nə ikágó bwé mú kə ngə lúgal sé kə cúwo ngwəla dí tóón. Ja sənónh mə kə wóos ncindye mən yí, sé bēsh sé mú kúd məbwónh shí jəgula nə Zembî. ⁶ Sənónh sé mú shîn jéna. Sé mú kə byóólúd, bən bwé mú nyingə kə kwáádá. ⁷ Sé bən, tílə sé á tí Tir yí, sé á kə səl byóól Tolemayis, sé báda óbúgula sé á kwey wú sənónh sé mú já jwôw ngwúd. ⁸ Mán mələm, sé mú kyey. Sé kə nə ndeé kə wóos Sezarê, sé mú kə nyíi wə Fílíp mbwiingye lân mə Yésus nyə á bə ngwól múúd á buud zangbá bwé á féeshəw Yurúsəlem wá. Sé mú ji cínong nyédfí. ⁹ Nyə á bə nə məsás mənə mə njúl oncwíyê, məsás məonh mə á du cúndə micúndə mí Zembî. ¹⁰ Nda sé á ji cínongú ɲkí bwey jiya né, ngwól *múúd micúndə mú wóos wúlə Yudéa, nyə nə jínə né Agabus. ¹¹ A mú zə sádfí, a ɲwa kandá mə Pwól, a wóolə nyéméfwó məkuú nə məbwə nə ndeé a mú ci ná: «Ɔkɛŋkɛ Shíshim ngə ci ná muud jí nə kandá éga yé, ntúga wə *Oyúden bwé é kə wóolə nyə Yurúsəlem yé, bwé keenzh nyə məbwə mə íkúl ishúsú.» ¹² Nda sé á gwág ntó ná, nə sê, nə óbúgula wə Sezarê sé bēsh sé á téég Pwól məbwə né a kú bád kə Yurúsəlem. ¹³ Né ndeé Pwól mú bəsa nə sé ná: «Nácé jí bí é zə bəwuli mə lâm nə yə bí ɲgə jii nə yí? Mɛɛ mə ji ɲkwəmsá né bwé wálúlag mə məɲkəda nūɲ Yurúsəlem, təw bwé gwú ntəg mə jínə mə Yésus dí, bwé gwúg.» ¹⁴ Nda nyə á shígé magulə sá sé á ɲgə ci yí ná, sé á shígé námə kwo nándulə nyə, sé mú shwal ci ná: «Í síyúg nda Cwámba mə céel ná.»

¹⁵ Mprésə baalé mwôw, sé á ka kwəmsa nə ndeé sé mú

kyey bádúlə kə Yurúsələm. ¹⁶ Bóól ómpwíín wâ Sezarê bwá mú nyíí sádí gwoon̄gud. Bwá mú kə nə sá wə ηgwól muud Shíprə nyə á bwey bæ *mpwíín yé nə sá jígu nyədí njów. Muud wəon̄gú nyə á bæ nə jíná ná Múnason.

¹⁷ Ja sá á kə wóós Yurúsələm yí, omínyon̄hú búsu wâ búgá bwá á lóg sá nə məshusug. ¹⁸ Mán məlê̄m, Pwól mú kə nə sá wə Zhâk, ocúmbá buud bwá mú námá wóós. ¹⁹ Pwól mú báda bwo nə ndeé a mú ká zə jaaw bwo bímbí Zembî nyə á balan nə nyə ikûl ishúsúd yí. Nyə á ηgə bwiing sâ jêsh a ηgá féel.

²⁰ Bwá mú də gwágulə nyə nə ndeé bwá mú ságusə Zembî, bwá mú ci nə nyə ná: «Mwaan̄g, wo má dí dúg bímbí lú ncúlyá Oyúden bwá mú obúgula yí, bêsh milúu myán̄ mísə ná Məççə má Moyîz dí ná tîny. ²¹ Bwá mé shîn gwáduga lân̄ í ηgá kyey yí nə wo ηgə jínguli Oyúden búsa ikûl íkûl dí wá nə bwá bídúg məççə má Moyîz kú ná kwo bə mwo. Wo ηgə námá ci nə bwo nə bwá kú ná ηgə sá bwân bán̄ ábiwáág, bwá kú ná ηgə bə ijâm nə ijag bísu. ²² Jân̄ wá jí? Bwá é gwáduga nə wo má zə. ²³ Gwé wá jí ná, ság sâ sá má zə jaaw wo ga. Bóól búúd búsa wa ón̄p bwá ámə də ómbyûl. ²⁴ ŋwag bwo binón̄ kág gusa ηgusa íci, wo ka jéna mətân̄ mún̄ mēsh shú nə bwá kənyag milúu. Ja jəon̄g, buud bēsh bwá é mpu nə lân̄ í ηgá kyey shú dwô dí yí wúsə ijóó, wo ηgə ná bə Məççə má Moyîz. ²⁵ Shú bəon̄g búúd bwá cúgə Oyúden n̄ji bwá á má *búgula Yésus wá, sá á shí bwey ηwa mícígúlá, sá mú cilə bwo nə bwá cíg ocúdu ó *mátúnuga má ívuguli í ózembî ó áyadúg, bwá yəw dúlə də məcií, nə dúlə də míshwun mí shígé shwiy məcií myá, bwá yəw jan̄ga.»

²⁶ Ntó, jwôw í á bə yí, Pwól nyə á ηwa buud bəon̄g, bəón̄n̄

21:18 15.13; Gal 1.19 21:19 11.18 21:21 ábiwáág: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2 21:23 Iη 6.13-21 21:25 15.29 21:26 1Kr 9.19-23

bwá kə gusa ɲgusa íci ná ndéé a mú ka zə nyíi *Luɲ má Zembî zələ jaaw jwôw ɲgusa íci wəɲɲg í bá shîn yí, jwôw múúd yêsh mə bá lwágulə sâ á kéénzh yí.

Bwá zə bii Pwôl

²⁷ Ja í á ka ɲgə bæ ná mwôw zəɲgbá məni má zə shîn yí, *Oyúden wâ Azî bwá mú dúg Pwôl *Luɲ má Zembî dí cwû. Bwá mú shwambulə búúd bêsh ná ndéé bwá mú bii nyə. ²⁸ Bwá mú ɲgə kîm ná: «Bag ó *Izəɾəyêl, oshwoɲ, zəgá, muud éga wə ɲgə lúmbuli nə kúl buud jísú nə məcçç məsú nə Luɲ ga. A ɲgə lúmbuli nə sə mínjígúlá myé á ɲgə jíguli buud bêsh kúl jêsh yííd. Nyə a bále námə zə nyíɲgal Ogurêk wâ Luɲ, a mə wá məlwaagəwo wa fééshá kúl gaád.»

²⁹ Nda bwá á ɲgə dúg Pwôl bá Trofîm muud Ifêz ɲgwəla ná, bwá á téduga nə nyə a nyíɲgal nyə Luɲ. ³⁰ ɲgwəla wêsh í mú tôw ná shwuu, buud bwá mú zə wóos áncuncuma. Bwá mú bii Pwôl, bwá julə wú nə nyə Luɲ má Zembî, bwá ləel ntəg fad mímpumbé. ³¹ Nda bwá á ɲgə sɔ ná bwá gwú nyə ná, lân í mú kə wóos wə lúlúú á ózimbi tóóshin í á ɲgə jwú cínəɲg yí ná: «Yurúsəlem yêsh músə ná shwuu.»

³² Námə cé nə cé, a mú ɲwa ózimbi nə milúlúú mí ózimbi təd, bəndəɲ bwá mú kə nə mikúlə wú búúd bwá á bii Pwôl wá. Nji búúd bəɲɲg bwá á dúg lúlúú ózimbi tóóshin nə bóól ózimbi yí, bwá á yəw yídúlə Pwôl. ³³ Lúlúú á ózimbi tóóshin músə shish nyədí, maməsə bii nyə, ci ná bwá wálúlóg nyə nə mikwoolú mí ɲkwánz mímbá. A mú ka ɲgə jî ná a mpúg ná muud wəɲɲg wə zə? Jí nyə ámə sá yí?

³⁴ Nji, na məɲkumbə mə búud dí, í á bæ nyâɲ ɲgə kîm jé, nyâɲ ɲgə kîm jé. Kakúlə jəɲɲg mú sá ná lúlúú ózimbi kú wámbulə sâ í ámə sîy yí. A mú ntəg ci ná bwá kəg nə Pwôl luɲgula ízambid.

³⁵ Ja Pwôl nyə á kə kumə ícé í mákuú yâ bádúlə njów yí, ózimbi bwə á ñkēny nyə gwôw nəcé buud bwə á bæ ñji nə bwə sá nyə bôw, ³⁶ nəcé, bēsh bwə á ñgə bɛ nyə bwə ñgə kîm nə: «A jəlá nə yə!»

Pwôl ñgə kaad mísh má buud ɔ ləom dî

³⁷ Ja í á ka bæ nə bwə wál zə nyíi nə Pwôl lɔŋgula ízimbi dí yí, Pwôl mú ci nə lúlúú á ózimbi tóóshin nə: «Ye mə ji nə ñkul ci wo ciyá?» Lúlúú ózimbi nə: «O! wo mpú dɔ lás Gərêk í? ³⁸ Ntó ji nə wo dí mwân Igîpten nyə á ndəm zə wá zhizhəom wa nə ndéé a mú kə nə izhilɔŋgaanó otóóshin onɔ shí a shwéeshá dí yé?» ³⁹ Pwôl mú bɛsa nə nyə nə: «Μεε mə ji mwā *Yúden á Tárus, shí á Silisî. Mə ji muud á ñgwála wúsé kú bæ zhizhe ñgúñgwála yí. Má jəgula nə wo nə wo yég má fwála, mə fwóg lésa nə buud óga.» ⁴⁰ Nda bwə á magulə nə a lásúg nə, Pwôl nyə á ka tôw na ícé í mákuú yâ bádúlə njówúɔ, a mú fufə búud mbwə. Buud bēsh bwə mú ji kúl-kâl nə kufug. Pwôl mú tééd lásúlə nə bwo kól lú heburə dí, nyə nə:

22

¹ «Yé bwááŋg nə odâ, gwágúlógá kəod mə zə kaad bídí míshúɔ yí.»

² Ja buud bwə á gwág nə Pwôl ñgə lésa nə bwo kál lú heburə dí yí, bwə á nyíŋgə mpu ji okúl-ókúl nə kufug.

³ «Mə ji mwân *Yúden. Mə a byél Tárus á Silisî, ñji mə á wəof wa ñgwála gaád, mə ñwa nəmá ñjígúlá wa wé Gamalyel. Njígúlá wəəŋg í á bæ ñjígúlá á nə mə á bɛ məcɛɛ mə impáámbe bíshé mbií í á jəla yí. Mə a wá nəmá lúú ázembî dí nda mə dúg bí ñgə sá múús éga. ⁴ Buud bēsh bwə á bɛ zhií ga wá, mə a lwágulə bwo cúwúlí á shwíy. Mə á dɔ bíí bwo, dɔ wóolə bwo, dɔ wusə bwo mímbwugɔd,

21:36 22:22; Luk 23:18; Yuá 19.15 21:38 5.36 22:3 5.34-39; 9.11 22:4
8.3; 26.9-11 22:4 9.2

təɔ budûm təɔ budá. ⁵ Ajəláci á ofada nə ocúmbá buud ó ázembî bí nə ŋkul mpu bwiing lân wâm. Bwé wé bwé á yə mə okálaad shú bwáang wâ Damás. Mə mú ká zə kə wu nə mə ká bií bəɔng wâ nûŋ mə zə nə bwo wa Yurúsəlem nə bwé zəg bwəma nə intúgáli.

⁶ «Í á ka bə nə mə, mə ŋgə shísh Damás, ŋge tām mwásə, yáag-yáag mənkenya mú zhu jon dí, zə lyɛ mə. ⁷ Mə mú kaduwa shí, mə mú gwág kál í ŋgə ci nə mə ná: “Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwúlí ntáni yí?” ⁸ Mə mú jí ná: “Cwám̄ba, wo zə e?” Nyə nə mə ná: “Mə Yésus á Nazarēt, mə wé wó ŋgə lwágulə cúwúlí yé.” ⁹ Buud ó gwoong bām bwé á dúg mənkenya nji bwé kú gwág kál í á ŋgə lás nə mə yí. ¹⁰ Mə mú ci nə: “Cwám̄ba e, mə sáag jí?” Cwám̄ba nə mə ná: “Wəɔlúg wo kəg Damás. Nûŋ wé bwé é kə jaaw wo sâ jêsh Zembî mə ci nə wo sáag yí é.” ¹¹ Nda mísh mə á ntama mə nə mənkenya məɔng nə mə á ka wú na, kumə Damás buud ó gwoong bām bwé ŋgə bii mə mbwád.

¹² «Ŋgwól múúd nyə á bə nûŋ nə Ananíyas, nyə á du gwɔɔ Zembî nda məççə mə cî né. Oyúden bēsh bwé á bə nûŋ wá bwé á du ságusə nyə. ¹³ Muud wəɔngə nyə á ka zə kwey mə kúl mə á bə yí, nyə nə mə ná: “Mwáang Sól e, mísh mə bánúg wo.” Námé cé jəɔngə di, mísh mə mú dúgya mə, mə mú dúg nyə. ¹⁴ A mú ci nə mə ná: “Zembî odā nyə a féesh wo nə wo mpúg tédúgá yé, wo dúg tətəlí múúd, wo gwág lésú á mpu yé. ¹⁵ Nəcé wo bá bə wúshined yé, bwiing búud bēsh isâ wó mə dúg nə byəɔng wo mə gwág shú dé dí yí. ¹⁶ Nə ndéé, kú ná kwo bwánd. Tówúg, wo kámbúg jíné dé, wo duwan, wo mú bii íjuugá í *mísəm myô.”

¹⁷ «Mə á ka nyingə kə Yurúsəlem. Í á ka kə bə nûŋ dúl

jwôw di, mə ɲǝǝ ǰǝǰula *Luɲ mə Zembî dí cwû, mə seegya mə músə nda *shíshim wâm mə wú mǝdí nyúúúúú. ¹⁸ Mə mú dúǰ Cwám̄ba ɲǝǝ ci nə mə ná: “Né câ! Lɛɛlǝǝ cúwo wú wa Yurúsələm. Nǝcé buud ó wa bwǝ ámagulǝyé lân wó é bwiɲǰ shú dām yí.” ¹⁹ Mə mú ci nə né ná: “Cwám̄ba, bwǝ bwey mpu né mə á dǝ kǝ *mǝmpáanzǝ mə mínǰǰǰǰá mə Oyúúúúú dí kǝ dǝ bii búud bwǝ á dǝ *búǰula wo wá dǝ wá bwo mímbwug dí, dǝ yíd bwo nə milwónǰ. ²⁰ Ja gwǝmǝfwo bwǝ á gwú wúshined woó Itiyen yí, mə á bǝ cínǰǰǰ mə ɲǝǝ magulǝ buud bwǝ á ɲǝǝ gwú nyǝ wá, mə wǝ mə á ɲǝǝ baagulǝ bwo mikáándǝ.” ²¹ Cwám̄ba mú ci nə mə ná: “Kaág, mɛɛ mə zǝ kǝnd wo shwóg-shwóg, ílwoɲ í cúǰé Oyúúúúú yíúú.”»

Pwôl bá Lúlúú ózimbi tóóshin

²² Buud bwǝ á ɲǝǝ gwágulǝ nyǝ ná ndéé zǝ wóós ja nyǝ á cwééd iciyá íni yí, bwǝ mú kǝm gwów-gwôw ná: «Jím̄bálúǰá mbií múúúúú ní! A yǝǰ! Nyǝ ajǝláyé nə ji shí gaád!» ²³ Bwǝ mú ɲǝǝ kǝm, bwǝ ɲǝǝ tí mikáándǝ, bwǝ dǝ myɛɛǰ mífumbýǝ gwôw. ²⁴ Lúlúúú á ózimbi tóóshin mú ci nə bwǝ nyíǰǰǰǰǰ nyǝ luɲǰula ízimbi dí, bwǝ kǝǰ yíd nyǝ nə milwónǰ, a jááwug sǝ bwǝ ɲǝǝ shwaag nə nyǝ ntó yí. ²⁵ Nda bwǝ á wóólǝ nyǝ nə mikwoolú mí kúúúúú ná bwǝ zǝ fyámusǝ nyǝ milwónǰ ná, a mú jǝ lúlúúú ózimbi tǝd í á bǝ cínǰǰǰ yí ná: «Ye bi búúúúú nə zhií ná bi yídúǰ muud a ɲǰúl muud á Róma a kú nǝmǝ fwo kaad lǝsú?» ²⁶ Lúlúúú á ózimbi tǝd mú gwág ntúni, a mú kǝ jaaw lúlúúú ózimbi tóóshin, nyǝ nə né ná: «Wo e sǝ ntúúúúú! Muud éne ji bále bǝ múúúúú lǝm á Róma!» ²⁷ Lúlúúú á ózimbi tóóshin mú kǝ jǝ Pwôl ná: «Jaawúǰ mə. Wo ji bále bǝ múúúúú lǝm á Rómǝ?» Pwôl nə: «Haaw». ²⁸ Lúlúúú á ózimbi tóóshin mú ci nə né ná: «Mɛɛ mə a wá zhwog *mwaané shú ná bwǝ máǰulǰǰ

né mə bég muud á Róma.» Pwôl ná: «Μεε mə ji mbyágá.»
²⁹ Buud bwá á bæ né bwá zə yíd Pwôl a lásúg wá bwá mú shîn kyey. Ifwaas í mú bii lúlúú á ózimbi tóóshin nə a zələ mpu né muud loom á Róma wá á mə sá né bwá wálúlóg ηkəda éne.

Pwôl mə kaad mísh mə ósembye ɔ mílósú wá Zembî dî
³⁰ Lúlúú á ózimbi tóóshin nyə á bul yáág né a mpúg sá *Oyúden bwá á ηgə bwaagulə Pwôl né nyə ámə sá yí. Ntó, mán məlēm nyə á wiinzh Pwôl məηkəda, a jôw milúlúú myâ ofada nə *Gwoonɔg ósembye ɔ mílósú wá Zembî bêsh bwá zə seηɔya. A músə ka zə nə Pwôl zə tál bwo míshúd né a káádɔg.

23

¹ Pwôl mú bûn mísh dúg *Gwoonɔg ósembye ɔ mílósú wá Zembî, a mú ci ná: «Bwaanɔg, mə ηgə séy nə Zembî lâm né sáj zə wóós múús.»

² Ananíyas, Ajəláci á ofada, mú ci nə buud bwá á bæ nyə kúnə-kúnə wá né bwá nyífág nyə bóónz mpud. ³ Pwôl mú ci nə nyə ná: «Wo ji nda mbeé fifim bwá mə shîn wá fóm yí. Zembî nyə é yíd wo. Wo mə zə ji na shí né wo zə sám b mə lósú nda máççɛ mə jí né, nji wo abéýyé sá máççɛ mə ηgə ci yí, wo yida lwâm né bwá yídúg mə.» ⁴ Buud bwá á bæ cínɔng wá bwá mú ci nə nyə ná: «Wo lwîy Ajəláci á ofada ɔ Zembî?» ⁵ Pwôl ná: «Bwaanɔg, mə shígé mpú ná jísə Ajəláci á ofada. Mə mpú né jí cilyá Kálad Zembî dí ná: “Wo ajəláyé nə lwîy tówe shwóg á kúl búúd gwô.”»

⁶ Nda Pwôl nyə á mpu né buud búsé na Gwoonɔg ósembye ɔ mílósú dî wá búsé bóól *Osadwisyêη bóól *Ofarizyêη né, nyə á kîm cínɔng cwû ná: «Bwaanɔg, mə ji Farizyêη,

mwân Ofarizyêḥ. Mə təl kəɔdɔd nəcé mə ḡgələ bwánd nə búgə ná mimbimbə mí bá gwûm.»⁷ Námə nji nyə á ci ntúni yí, Ofarizyêḥ bánḥ Osadwisyêḥ bwə mú sɛḡusa mákəl, gúfúgá ósémbye ɔ mílósú í mú bóóg máḡkəw məbá. ⁸ Nəcé Osadwisyêḥ bāḡ bwə dɔ ci nə muud má yə yé cugé nə ḡkul kwo gwûm, sâ bwə jów nə *éḡgəles yí í cúgə, gúl sâ cúgə námə nə *jîm. Ofarizyêḥ bāḡ bwə dɔ magulə ísâ byəɔḡḡ byêsh ná bísə. ⁹ Í músə zə bə bwo nda zhuyâ. Bóól *Oyíguli ó máccɛɛ bwə á bə Ofarizyêḥ wá bwə mú tōw ótútəlí ḡgə lás nda bwə tí mányúul, bwə ná: «Sá bāḡ sá adúgə nə muud éga ji nə gúl sâ məbɛɛ. Jí nə ḡkul bə nə wúl shíshim í ámə lésha nə nyə, ḡkí ntāḡ ḡgwól éḡgəles.»¹⁰ Zhuyâ músə bul yáág. Nə ndéé lúlúú á ózimbi tóóshin mú fúndə nə bwə á bá nyaa Pwôl nə məbwə. A mú ci nə ozimbi nə bwə shúləḡ kə nūḡ kə yíl Pwôl kə nə nyə bwədí kóógúlád. ¹¹ Búlú í á bɛ cínḡḡ yí, Cwám̄ba mú zə wóós wə Pwôl, zə ci nə nyə ná: «Wo ɔ wá ḡkûl. Wo má bwaagulə lâḡ wām wa Yurúsəlem, í jii nə wo kəḡ námə bwaagulə wə Róma.»

Oyúden bwə cɛɛl gwú Pwôl

¹² Mán mələm, bóól *Oyúden bwə á sá shwushwaga. Bwə ci ídāw nə məḡḡul, bwə ná, ḡkí bwə agwúyé Pwôl bwə bə nə məzhúḡgúlú. ¹³ Buud bwə á sá kúdúgú jəḡḡ wá bwə á bə buud cɔ məwûm mánḡ. ¹⁴ Bwə á ka kə dúgya nə milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud, kə ci nə bwo ná: «Sá má jōw məzhúḡgúlú sádí ícɛḡ dí, sá má ci idāw nə məḡḡul kə wóós ja sá é gwú Pwôl yí. ¹⁵ Í jii já gaád nə bínḡḡ *Gwoḡḡ ósémbye ó mílósú wā Zembî bi dúgyág nə lúlúú á ózimbi, a zəḡ nə Pwôl bídí ná bi mə zə faas lésú yé. Sá má shîn kwəmsa nə sá é gwú nyə a nda fwo kumə bídí.»

23:8 4.1-2 23:9 25.25; Luk 23.4 23:11 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23
23:12 9.23 23:14 25.3

¹⁶ Pwôl táá yé í á ka gwág kúdúgú jǝǝng. A músə kə nyíi lunɣula ízimbi dí kə jaaw Pwôl. ¹⁷ Pwôl mú jǝw ηɣwól tówe shwóg á izimbi, zə ci nə nyə ná: «Kaág nə ncwəmə́ ga wé lúlúú á ózimbi tóóshin, a ji nə sá á ká jaaw nyə yí.» ¹⁸ Tówe shwóg éne mú kə nə ncwəmə́ ni wé lúlúú á ózimbi kə lwóya nyə ná: «Pwôl jí mímbwug dí yé nyə ámə́ jǝw mə, a mú ntí mə nə ncwəmə́ ga ná a zég jaaw wo gúl sá.» ¹⁹ Lúlúú á ózimbi mú bii ncwəmə́ ni mbwéd kə nə nyə koogú kə jí nyə ná: «Jí wó céél jaaw mə yí?» ²⁰ A mú bɛsa nə né ná: «Oyúden bwé mə shín kwambulə ná bwé zə ci nə wo ná wo kág nə Pwôl mán Gwoonɣ ósémbye ó mílósú wá Zembí dí nda bwé ceel kə faas lósú yé. ²¹ Wεε kú bá magulə. Búsə buud cǝ məwúm mənǝ́ bwé ηgá bwéél ná bwé gwú nyə wá. Bwé mə ci ídúw, ci málwəg, jǝw ná bwé bág nə məzhúngúlú icug byánúđ ηkí bwé bə́ kú gwú nyə. Bwé ηgə bwánd nji ná wo máguləg sá bwé cí yí, bwé mə bwey kwəməsa.»

²² Lúlúú á ózimbi tóóshin músə bíđ mwān ncwəmə́, nyə nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd ná wo mə shín zə lwágulə mə kúdúgú ga.» ²³ A mú jǝw milúlúú mímbá myá ozimbi təd, nyə nə bwo ná: «Kwəməsagá ozimbi mitəd mímbá, nə bǝonɣ bwé də́ ju nə ikabulí wá məwúm zəngbá nə ifulísh mitəd mímbá bwé bág zə kə Sezaré məwəla ibuú má mpwó-bulú dí. ²⁴ Bwé kwəməsag námə́ íkabulí shú ná bwé kág nə Pwôl a kú shwúg jús kú bwíim bǝonɣú kə wóós nə nyə wé ηgwəməna Felígús.» ²⁵ A mú cilə kálaad ntúga:

²⁶ Mə Klódyus Lísyas, mə cilə lwám ηgwəməna Felígús. Wo ǝ lás ǝ! ²⁷ Muud mə ηgə nti wo éga, Oyúden bwé ámə́ bíí nyə, bwé mú shín bə́ ná bwé gwú nyə. Sənǝ́ η ozimbi sé mú fεemushi nyə nəcé sé ámə́ gwág ná a jí muud á Róma. ²⁸ Mə ηgə ka sǝ́ ná mə wámbulé cwoomb bənǝ́ η bwé yé nə ndí yí, mə ámə́ kə nə nyə

bwádfí Gwoonḡ ósémbye ó mílósú wâ Zembî dí, ²⁹ mə mú kwey ná b́nónḡ bwé ḡḡ śḡḡsa mákâł ísâ í dúḡyá nă məcɛɛ máḡ yí. A cugé nă məbɛɛ mí nă ḡkul sá ná bwé ḡwúḡ nyə ḡkí ná bwé wáág nyə mímbwug dí má. ³⁰ Nda má ámə ka ḡwáduga ná bwé ḡḡ bwéél ná bwé ḡwú nyə ná, mə má ka ntí wo nyə. Mə má námə jaaw búúd bwé ḡḡ wáámḡ nyə wá ná bwé zág bwaagula nyə məbɛɛ mé núḡ wódfí.

³¹ Ozimbî bwé á ka sá nda ijwûga í á bə ná, bwé mú ḡwa Pwól kyey nă nyə bulú nă bulú kálə nă nyə Antipátris. ³² Mán məlêm, bwé mú bíđ ná bɔḡḡ bwé á ḡḡ ju nă ikabulí wá bwé kág nă nyə shwóg, bāḡ bwé mú nyḡḡ nă mpúsə kə luḡula ízumbid. ³³ Bɔḡḡ bwé á kə nă Pwól wá bwé mú kə kumə Sezarê, bwé músə yə ḡḡwámuna kálad, bwé lwágula námə nyə Pwól. ³⁴ ḡḡwámuna mú lḡ kálad ná ndéé a mú jî Pwól kóómb mpál shí kwáádə nyé nyísə yí. A mú ḡwág né mpál shí á Silisî. ³⁵ A mú ci nă Pwól ná: «Mə é bá ḡwágula wo ja buud b́nónḡ búśə nă lósú wá bwé bá zə yí.» A mú lwâm ná bwé kág jil nyə luḡ má Herod đí.

24

Pwól mə kaad wá Felígús

¹ Mpúsə mwôw mətón ntáni, Ananíyas, Ajəláci á ofada, b́nónḡ bóól ócúmbá buud nă ḡḡwól lwóya bwé á đú jôw nă Tertúlos yé bwé á wóós Sezarê. Bwé mú zə shwəman Pwól wé ḡḡwámuna. ² Bwé mú jôw Pwól. Tertúlos mú tééd ḡḡlə búḡə nyə lósú, nyə ná: «Yé lwám múúd Felígús, wo wé mə sá né sá búlug mpu cugə ná shee năcé wóó mbií wó ḡḡ kyey nă ijwûga yí, í mə mpu kwambulə lwonḡ buud jísú. ³ Sə ḡḡ lḡ wo kúkúl jêsh nă wəla đêsh shú jḡjḡ sóólúgú wô wɔḡḡ. ⁴ Mə abúlé ḡḡ julə lwónḡ julə kwasa, mə tééḡ

wo məbwê ná wo gwágúlég mə cíg-cîg námá nda wo bwéy bæ nə jɔ fúlú ná. ⁵ Sə mə kwey nə muud éga jisə ɲkí jág wagəwo. Nyə wə jísə lúlúú á ɲkəəmú buud bwə jów nə buud ó Nazarêt wá, nyə wə ɲgə təl *Oyúden bēsh wá shí mishwun ná shwu. ⁶ Nyə a sɔ námá ná a séémbəli *Luɲ mə Zembî, sə mú ka bií nyə. *[Sə á jii ná sə mə lás lású yé nda məcəɣ məsú mə ɲgə ci ná. ⁷ Nji Lísyas, lúlúú ózimbi tóóshin nyə á leelú zə nə júdá zə déég sə nyə, ⁸ a mú ci ná buud bə́nónɲ bú́sə nə lású wá bwə zég bɛ nyə wa wódí.] Ja wóméfwó wó é ɲgə jî nyə mishílí mí kəəd yí wo é je magulə mábɛɣ mēsh sə ɲgə bwaagulə nyə má.»

⁹ Oyúden bwə mú mpu bwaagulə lású ni wēsh ná ntó wə jísə yé. ¹⁰ ɲgwəmuna mú yə Pwól lású, Pwól mú ci ná: «Mə mpú ná wo mə kyey nə lwonɲ jísú ga tətəlí mimbú mimbú. Mə zə kaad kəəd wám nə búgá. ¹¹ Mə ɲgə kúnəw bád kə Yurúsəlem ná mə ká yə Zembî gúmá, í afwóyé sá mwôw wúm nə mábá. Wo jî nə ɲkul je fyál sə mə ɲgə ci ga. ¹² Bwə abwélé kwey mə Luɲ mə Zembî, ɲkí *məmpáánzə mə mínjígúlá mə Oyúden dî, sá muud sə ɲgə séɲusa məkəl ɲkí ntəg nə mə ɲgə wá zhizhəəm ɲgwála. ¹³ Sâ jēsh bwə ɲgə ci mə ni, bwə cúgə nə ɲkul lwágulə ná jísə búbálé. ¹⁴ Nji, mə mpú magulə wódí míshúd ná, na zhíí bwə mə jôw ná ɲkəəmú ni dí wə mə ɲgə yə Zembî á impáámbə bísú gúmá yé, mə ɲgə *magulə sâ jēsh jísə cilyá kálad məcəɣ nə ókálad ɔ *búúd ɔ mícúndá dí yí. ¹⁵ Sâ bwə ɲgə bwánd nə búgə ná Zembî mə bá sá yí, gwə námá wə mə ɲgə bwánd nə búgə yí. Jísə ná buud bwə bá gwúm, təw bəonɲ ó ányunywaâ, təw bəonɲ ó abúbôw. ¹⁶ Gwə wə jí ná, mɛɛ ɲgə wá ɲkul ná mítédúgá myâ lâm mí bég mə tətəlí ja jēsh

24:5 17.6 24:6 21.28, 30 * 24:6 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 24:14 9.2 24:15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Yuá 5.28-29 24:16 23.1; 1Kr 4.4; 2Kr 1.12; 2Tm 1.3

mísh má Zembî nê mísh má búúd dî. ¹⁷ Mə a cînguli mimbû ñkí bulya né ndeé mə á ka zə né mə zə yə mímúbumbúwá myâ lwoŋ buud jâm mikwíindyá, mə keenzh námé ílíím, ¹⁸ ja jəŋg wé bwé á kə kwey mə Luŋ mə mə shîn fyá nyúul. Í á bə ntâg kú nê gúfúgá búud, kú nê icucu. ¹⁹ Nji gúl búbaalé Oyúden wâ Azî wé bwé á bə, bwé wé búsé né bwé zág tîw wo míshúd shwéman mə, ñkí búsé nê sâ bwé lámusa nê mə yí. ²⁰ ñkí ntó dí, buud óga, bəŋg bwé tál óga bwé jáawug ñkí mə a shí biil nê wŋŋ ja mə á kaad *Gwoong ósémye ó mílósú wâ Zembî dí yí. ²¹ Ye nji ciyá mə á ci mə tál tâm kəod ná: “Mə təl múús kəodud nəcé mə ñgələ magələ né mimbimbə mí bá gwûm” yí?”

²² Felígús nywáá nyə á bwey bul mpu isâ í dúgyá nê zhií Pwôl nyə á ñgə bə yí. Nyə á ka bíd bwo né bwé bəg shúgula zə, nyə nê bwo ná: «Ja Lísyas lúlúú á ózimbi tóóshin mə bá wóós yí, ja jəŋg wé mə bá zə faas lósú wún yí.» ²³ A mú ci nê lúlúú ózimbi təd né a bááguləg Pwôl, nji a bíd né a jéég ñgə wiinzh nyúul, a kú kaambulə nê buud bé nê bwé kú zə dúg nyə. ²⁴ Baalé mwôw mə mú cə. Felígús bá mudá yé Drusíl shilə Oyúden bwé njúl ntáni, a mú jôw Pwôl né a zəg jaaw bwo sâ í dúgyá nê búgə búgúlálə Yésus-Kríst yí. ²⁵ Nji, Pwôl mú ka ñgə bul lás lósú cugələ cug á tútəlí, dúlə mpu bii lám, nê lósú sémye mílósú í bá zə sîy yí. Felígús mú gwág íkukwendə, a mú ci nê Pwôl ná: «Fwog je nyiŋgə jíga ja. Mə é bá kwo jôw wo ja shús.» ²⁶ Nyə á ñgə bwánd nê búgə né Pwôl nyə é je yə nyə *mwaané. Gwé wé í á sá né a dúg bul jôw nyə ija ija zə də lésha nê nyə. ²⁷ Mimbû mí á cə mímbá. Porsyus Festos mú zə cénd Felígús. Nda Felígús nyə á ñgə jí né Oyúden bwé gwágúg nyə nywa ná, nyə á kyey a lúgə Pwôl mímbwugəd.

24:17 11.29-30; 21.17-28 24:21 23.6; 24.15 24:22 9.2 24:23 27.3;
28.16, 30 24:27 25.9

25

Pwól má kaad wá Festos

¹ Festos nyə á ka wóós mpál shí jəəŋgúd. A mú já Sezarê mwôw málóol, a mú bád kə Yurúsəlem. ² Nə milúlúú myá ofada, nə otówe ɔ shwóg wâ *Oyúden bwá mú zə shwəman Pwól nyádí, bwá téég nyə məbwâ, ³ ná a bwíígúg bwo ná ŋkwonjé, a ntííg Pwól Yurúsəlem. Í á bə bwá má shîn cwɔ yuug ná bwá zə gwú nyə zhíd. ⁴ Festos mú bəsa nə bwo ná Sezarê wá Pwól jí mímbwug dí yé, nyəmэфwó Festos mə zə námá kə wu. ⁵ Nyə nə bwo ná: «Otówe ɔ shwóg búŋ bwá zág sónŋ kág. Ŋkí gúl sâ abúbôw í ŋgə dúgya nə muud wəəŋgú, bwá ka kə shwəman nyə nŋh.»

⁶ Festos nyə a já cínəŋg bwádí mwôw mwəəmb ŋkí wŋm. A músə shulə kə Sezarê. Mán məlêŋ nyə á kə ji jiya sémbyé mílósú, a mú ci ná bwá zág nə Pwól. ⁷ Pwól mú zə. Oyúden bwá á zhu Yurúsəlem wá bwá mú lyɛ nyə, bwá mú ŋgə jéég nyə məma minjagə bwámэфwó bwá cúgé nə ŋkul mpu bwaagulə myá. ⁸ Pwól mú shwɔ nyúul, nyə ná: «Mə afwóyé shwey wôŋ nə məcɛɛ má Oyúden, kú shwey wôŋ nə *Luŋ má Zembî, kú shwey wôŋ nə *Káázəl.» ⁹ Nji, Festos mú cɛel sá Oyúden mənywa. A mú ci nə Pwól ná: «Ye wó magulə ná mə kəndug wo Yurúsəlem, lósú wô í kág lís wu mə njúl?» ¹⁰ Pwól ná: «Mə tál *mpáánzə mílósú mə Káázəl dî. Í jii ná lósú wám í lísúg cínəŋg. Mə afwóyé sá Oyúden gúl sâ abúbôw, womэфwó má bwey mpu ntó. ¹¹ Ŋkí jísə mpu bə ná mə ji nə məbɛɛ, ná mə mə sá gúl sâ á shwiɣ, mə kú ban shwiɣ. Í ká yidá bə ná mə cugé nə məbɛɛ ísâ byêsh búga bwá ŋgə jéég mə íga dí, muud nyə ajáláyé nə keenzh mə ná bwá kág gwú mə. Mə jii ná lósú wám í kág wá Káázəl.» ¹² Festos bəŋŋ osémbye ɔ mílósú bé bwá mú

du lésna na né ndéé a mú ci nə Pwôl nə: «Wo má jii ná lésú wô í kég wá Káázəl, wo é ka námé kə wu.»

¹³ Baalé mwôw má mú cɔ. Njwú-buud Agurípa mú zə wóós Sezarê, bá mudá yé Berenís ná bwə zə báda Festos. ¹⁴ Nda bwə á já cínəŋgú fwámé zhwog mwôw ná, Festos nyə á ka jaaw njwú-buud lésú má Pwôl. Nyə ná: «Felígús nyə a lúgə ŋgwól múúd wa mímbwugəd. ¹⁵ Ja má á kə Yurúsəlem yí, milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud wâ Oyúden bwə á shwəman muud wəŋgə, bwə ná mə mágələg nə a ji nə məbɛɛ. ¹⁶ Mə á ka ci nə bwo ná buud ɔ Róma bwə cúgɛ nə ŋkul kɛenzh múúd ná a yég, muud wəŋgə bənəŋ buud ɔ lésú bé bwə kú fwo kaad íí, muud wəŋgə kú fwo bə nə fwála ná á shwə nyé nyúul. Bwə ádé sá ntó. ¹⁷ Sánónɔ bəsh sá á ka zə wa. Mə kú námé nyɛŋgə neela, mə mú ji jiya sémbyé mílósúd, mán mələm, mə mú jôw ná bwə zəg nə muud wəŋgə. ¹⁸ Buud ɔ lésú bé bwə mú námé zə, nji isâ bwə á ŋgə ci nyə yí í kú bə nə isâ í abábôw mé mə á ŋgə téduga yí. ¹⁹ Bənónɔ bwə á ŋgə sɛŋusa məkəl isâ í yábə wánúud. Bwə á ŋgə wáamb nyə nə lésú má ŋgwól múúd nə jínə ná Yésus. Muud wəŋgə nyə á yə, Pwôl ka ŋgə ci ná a ji kuwó. ²⁰ Mɛɛ mə a shígɛ ka mpu sâ má sáág yí. Mə á ka jî nyə ŋkí a ji nə ŋkul magələ nə a kə Yurúsəlem, lésú yé kég lís wu. ²¹ Nji, Pwôl mú ci ná á jii ná lésú yé í kég wá Káázəl, nyə wə kég sámb wə. Mə á ka námé ci ná bwə báágələg nyə njôw mímbwug kə wóós ja má é bá kənd nyə wə Káázəl yí.» ²² Agurípa mú ci nə Festos ná: «Məməfwó má cɛl námé fwo gwágələ múúd éne.» Festos ná: «Wo e gwágələ nyə mán.»

Pwôl má kaad wə Agurípa

²³ Ja mán í á ləm yí, Agurípa bá Berenís bwə á zə nə isâ í gúmə byəsh í du bə ja njwú-buud í ŋgə kyey yí, bwə

mú zə nyíi *mpáánzá milésú, bónôŋ milúlúú mí ózimbi nə otówe ɔ shwóg wâ ηgwála. Festos mú sá né bwé zég nə Pwôl. ²⁴ Festos mú lás ná: «Njwú-buud Agurípa nə buud bēsh búsa wa wá, bi má dúg múúd éga? *Oyúden bēsh wâ Yurúsalem nə bəŋg wâ wa, bwé á shwəman nyə mádí bwé ηgə yáág né nyə ajéláyé nə kwo cugə. ²⁵ Jâm kóómb dí, mεε mə a shígé dúg né a má sá gúl sâ abúbdw á jálá nə yə nə ndí yí. Nji, nda nyə á jî ná lósú yé í kég wé *Káazel ná, mə á ka námə magulə né mə é kənd nyə wu. ²⁶ Nji mə cugé nə fwámé sâ má cíløg Káazel shú lósú wəŋg dí yí. Gwé wé má ámə zə nə nyə wódí né ηkí wo e sá né a lásúg íí, mə je bii sâ má cíløg yí. ²⁷ Nəcə í é bə kú nə wúmbúlé né mə bííg muud, mə kənd nyə, mə kú mpu lwágulə fwámé sâ nyé ámə sá yí.»

26

¹ Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Wo músə je kaad já níí.» Pwôl mú séémb mbwə, a mú tééd kəod. ² «Njwú-buud Agurípa, mə dúg né í má bul jəla mə nda má tál wódí mpwóómbúú múús né mə zə kaad shú ísâ byēsh Oyúden bwé ηgə máág mə íni. ³ Í bul jəla nəcé wo mpú íjâm nə ijag í Oyúden byēsh, wo mpú námə ísâ bwé dū séŋusa məkəl nə ndí yí. Má ka jəgula nə wo ná wo gwágúløg mə nə lám jísów.

⁴ «Oyúden bēsh bwé mpú cug jâm té wúlə shí. Bwé mpú nda má á ηgə cugə wa mádí lwəŋ buud dí nə wa Yurúsalem ná. ⁵ Bwé bwey mpu ná kóómb yəbá wúsú dí mə á bə ηkəómú í búl bə nə ηkúd yííd, mə á bə *Farizyēŋ. ηkí bwé cεel, bwéméfwó búsa nə ηkul je bwiiŋg lâŋ wâm. ⁶ Mə má zə tŋw kəodud ja ga dí nəcé ηkaagə Zembî nyə á kaag odá yí, mεε ηgə bwánd nywo nə búgá. ⁷ Ibεend

wâm nâ íbá byêsh sâ bússâ nâ ndî yí í ngâ yâ Zembî gúmá bulú nâ mwásâ kú yow. Ibænd byoong í ngâ bwánd ñkaagâ nyoongú nâ búgâ. Yé Njwú-buud, wâm bwándúlâ woong wâ Oyúden bwâ ngâ wáamb mâ nâ ndî ga. ⁸ Nâcé jí bí bân bí cúgé nâ ñkul magulâ ná Zembî ngâ gwûmushi mimimbâ yí? ⁹ Mæ mâ á fwo námâ dâ téduga ná má jêlá nâ bul lumbâli nâ jínâ má Yésus á Nazarêt. ¹⁰ Ntô námâ wâ má á dâ sâ Yurúsalem yé. Mæmfwô mâ á dâ bíi zhwoog obúgula nâ ñkul milúlúú myâ ofada mí á yâ mâ yí, mâ dâ wâ bwo mímbwugud. Mâ á dâ námâ bâ cûñ nâ buud bwâ á dâ gwú bwo wâ. ¹¹ Mâ á dâ kyey *mâmpáanzâ má mínjígúlâ má Oyúden dî, mâ dâ ngâ lwágulâ obúgula cúwúlí, dâ yímbâli bwo ná bwâ kílyág búgâ jâñ. Mâ á nteeng námâ sóólúgú wâm, mâ kâ dâ bÿ obúgula míngwâla mishúsú. ¹² Gwâ wâ í á sâ ná mâ kâg Damás, milúlúú myâ ofada mí má yâ mâ ñkul nâ lwámâ má kâg sâ yí. ¹³ Mâ ngâ kâ ntâni tâm mwásâ, yé Njwú-buud, mâ mú dúg ñji mâma máñkenya má má faan cÿ yásâ. Mâñkenya mâni má mú lyê sânonñ buud ó gwoong bâm. ¹⁴ Sâ bêsh sâ mú kadwâ shí. Mâ mú gwág kâl í ngâ lás nâ mâ kâl lú aramyê dí ná: “Sôl, Sôl, nâcé jí wô búl lwágulâ mâ cúwúlí ntâni yí? Mpug ná wo cugé nâ ñkul sâ míngáádâ nâ shushwom*.” ¹⁵ Mâ mú jí ná: “Wo zâ e, Cwâmba?” Cwâmba ná: “Mâ Yésus, mâ wâ wô ngâ lwágulâ cúwúlí yé. ¹⁶ Nji, wâólúg, wo tówúg tâtâli nâ mâkuú mwô. Mâ âmâ zâ lwóya nyúul wódí ná mâ zâ sâ ná wo bég mâ kâgâ mílwámâ, wo bwiing sâ wô má dúg yí nâ byoong byêsh má bá nyiingâ zâ dâ lwágulâ wo yí. ¹⁷ Mâ é cug wo nâ kúl gwô nâ ikûl ishús, kúl jêsh má é lwâm wo yí. ¹⁸ Mâ lwám wo ná wo kâg bêny bwo mísh, bwâ wúg yídúgú zâ máñkenyad, wú mpêl mâ *Sâtan dí zâ

26:9 8.3 26:12 9.1-22; 22.5-16 * 26:14 shushwom: Bwâ á dâ sâ wúl mbií shushwom nâ líí. Bwâ kâ dâ lúmâ ínteny ná í kyéyug.
26:18 Ifz 2.2; 5.8-14; Kol 1.13

wá Zembî. Búgá bwá é *búgula mə yí í é sá ná bwá lágúg ijuugá í *mísém myán bwá mú ηwa jiya, bə́nə́η bə́əηg búúd bwá mú miŋkə́ŋkə́ nəcé ηgə́lə búgula mə wá.”

¹⁹ «Ntó, yé Njwú-buud Agurípa, sâ mə á dúg í á zhu mə gwów yí, mə a shígé mpyēny gwo. ²⁰ Mə á yida tééd njə́ənd, mə tééd kə búúd ə Damás dí, mə mú nyiηgə́ kə bə́əηg wā Yurúsəlem nə bə́əηg wā Yudeá yēsh dí, kə námə íkùl ishúsúd, mə kə bwiηg bēsh ná bwá céndúg mítádúgá bwá cénd kuú njə́ənd yid wá Zembî, bwá mú cugə́ cug í lwágulə ná bwá mə cénd mítádúgá yí. ²¹ Sâ jə́əηg wá Oyúden bwá á kə bíí mə *Luη mə Zembî dí, bwá ηgə́ sə́ ná bwo gwú mə nə ndî yí. ²² Mə ηgə́ cugə́ zə wós múús ηji nəcé Zembî, shú ná méé ηgə́g nə bwiηg kéel, bwiηg íkúkágə́, bwiηg ócumbá buud. Mə ηgə́ bwiηg ηji sâ *búúd ə mícúndá nə Moyîz bwá á bwey jaaw ná í bá bə́ yí, kú bəd sâ gwów. ²³ Í á bə́ ná *Kříst mə jə́lə nə bá jug, á jə́lə nə bá bə́ múúd ashúshwóógú gwŭmálə, á jə́lə nə bá bwiηg kúl jisú nə byə́əηg í cúgə́ Oyúden yí məŋkenya.»

Pwôl mə cəel ná Agurípa búgúlag Yésus

²⁴ Pwôl ηgə́ kə shwóg nə kəəd yé ntáni, Festos mú ηkáánd ná: «Pwôl wo ji lad. Bulúlə mpu wô ni í mə kənd wo ímpwúfúd.» ²⁵ Pwôl nye mú ci ná: «Mə cugé lad ye Festos lwám múúd. Lású mə ηgə́ lás yí wúsə fwámé lású, í njúl lású fəg. ²⁶ Njwú-buud mə ηgə́ lésha nə ndî kú fúndə yé, a mpú isá ini. Mə tádúgá nə mə ηŋgē nə kwab ja mə cí ntó yí, nyə́ ajagé́ tə́ sâ na. Nəcə́ isá byə́əηg í á shígé də́ sîy íshwoo mǎfə́fud. ²⁷ Njwú-buud Agurípa, ye wo ηgə́ *magulə́ isá *búúd ə mícúndá bwá á ci yí? Haaw. Mə mpú ná wo ηgə́ magulə́ byo.» ²⁸ Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Í mú wo kúnə́-kúnə́ ná wo sáág mə ná mə bə́g křisten ξé!»

26:20 9.20, 28-29; Luk 3.8 26:23 3.15; Iza 49.6; Luk 24.46-47; 1Kr 15.20
26:26 Yuá 18.20 26:28 11.26

²⁹ Pwôl ná: «Í bég ntó tɔɔ kíkídíga tɔɔ jáyé ja. Má jəgula nə Zembî ná tɔɔ wo, tɔɔ buud bēsh bwá ηgá gwágulə mə múús wá bi bég nda mə, nji bi kú yidá bə nə məɲkəda nda má jí nə mwo éga.» ³⁰ Njwú-buud mú tɔw, nə ηgwəmuna, nə Berenís nə buud bēsh bə́nɔ́η bwá á bə bwé njúl wá. ³¹ Bwá músə kə shwushwagád, kə lésha ná: «Muud éne nyə asáyé tɔɔ sâ búsə nə ηkul gwú nyə nə ndî yí, kú námə bə tɔɔ sâ bwá wálúlég nyə məɲkəda yí.» ³² Agurípa mú ci nə Festos ná: «Í mbəm bə muud éne kú jí ná lósú yé í kág wó *Káázel, wo mbəm je bíd nyə.»

27

Njɔɔnd mə Pwôl kélə Róma

¹ Ja í á zə wóós ná bwé kənd sá Italí yí, bwé á ηwa Pwôl nə míl mímbwug, bwé yə wúl lúlúú ózimbi təd. Lúlúú ózimbi wɔɔηg í á bə nə jínə ná Zhuliyus, nyə á də sēy kínda ózimbi ánánî bwé á də jɔw ná Kínda mə *Káázel yí. ² Sə á bád titíma á Adramít í á ηgə kə mábwûη mə Azí yí. Sə á bád cínɔɔgú, mú kyey sánɔɔη Aristárug muud Masedwân nyə á zhu Tesaloníka yé. ³ Sə mú kə shulə Sidon mán məlám. Zhuliyus nyə á bə nə jɔ lām nə Pwôl, a mú bíd nyə ná a kág óshwé bé dí, ka bwé é ηgə yə nyə isâ. ⁴ Sə mú tí na. Nda ɔɲkwɔ́ bwé á ηgə ntágulə sé ná, sé á ηgə baag kóómb fuundú mǎη á Shíprə ɔɲkwɔ́ bwé á də bə bwé mú ηgə cwaaləwo yí. ⁵ Sə mú ka líina mǎη mâ Silisî nə Pamúfilí, sé mú kə səl titíma Mira, mpál shí á Lisí. ⁶ Cínɔɔg wé lúlúú ózimbi wúsú nyə a dúg ηgwól titíma á Aləgəzandrî təl né a kə Italí yé. A mú ntɛɛηg sé titíma wɔɔηgúd. ⁷ Sə á ηgə kə ntúni, júgə cúnə nə cúnə, sé ηgə kə togútoogú, já zhíid zhwoη mwɔw ná ndéé sé mú kə wóós ηgeé Kanídu. ηkwɔ́ kú bíd sé fwála ná sé shíshúg kúnə-kúnə. Sə á shwal baag

26:31 23.29 26:32 25.11-12 27:1 25.12 27:2 19.29 27:3 24.23;
28.2

kóómb fuundú mâḥ á Kúrêṭ óḥkwô bwá á ðu bæ bwá mú ḥgə cwaaləwo yí. Sá á ḥgə kə ḥgée Salmóne. ⁸ Sá mú ḥgə líðuga nə ḥgələ baag na fuundú mâḥ nə ndéé sá mú kə wóós kúkúl bwá ðú jôw ná: «Jɔjɔ məbwûḥ» yí, ḥgwəla í njúl kúnə-kúnə nə cínəḥgú nji Lasaya. ⁹ Fwála í á bwey bul cɔ sá. Ka námə nyiḥgə bæ nə nda wəla lú ici í íðəw* í á cɔ ná júgə í á zə bæ ḥkí wagəwo. Gwá wə Pwôl nyə á ka zə kéwuli búud, ¹⁰ nyə ná: «Owey, njəond ga í é bæ sá ḥkí jág ḥkəḥgəla. Mə ðúg nə sá é jímbal mímbag mísú, tɔɔ titíma, sá je námə gwíil míkug mi búúd.» ¹¹ Lúlúú ózimbi nye mú yida bul bæ nə búgə nə njulye titíma bá amadí, a kú gwág sá Pwôl nyə á ci yí. ¹² Nda bwûḥ ðəḥḥg í á shígé bæ jɔ bwûḥ búud bí nə ḥkul cínḥgəli ḥkwān yí nə, zhwoḡ buud bwá mú ḥgə ci nə sá cɔḡ cínəḥḡ, sá sɔ́ḡḡ nə sá kúməḡ Fenígús, bwûḥ á Kúrêṭ, sá kəḡ cínḥgəli ḥkwān wu. Bwûḥ ðəḥḥg dáá ðúsə mbəḡ ḥgəe mpədə́gá *məkóól mə jwôw† nə kóómb jwôw í ðu jímə yí, í njúl námə mbəḡ ḥgəe mpədə́gá *məncwúm mə jwôw‡ nə kóómb jwôw í ðu jímə yí.

Məma ḥkwô mə zə kuḥḡ mâḥ

¹³ Gúl ḥḡúḥḡúl í ðu zhu məkóól mə jwôw§ yí í mú ḥgə wɔ́ɔlə. Bwá mú təðuga nə búəsə nə ḥkul kə, kə wóós Fenígús. Bwá mú yíl shwamá í ðu sá nə titíma kú kyey yí, bwo mú ḥgə bɛ fuundú mâḥ á Kúrêṭ. ¹⁴ Kú námə bwey, məma ḥkwô bwá ðu jôw nə Erakilôḥ* yé mú zhu

^{27:9} 2Kr 11.26 * ^{27:9} ici í íðəw: Í á ðu bæ zaḥ. Bwá á ðu sá zaḥ nyəḥḡ wəla lə bwóóḡúð ḥkwô bwá njúl ḥkí yáág. † ^{27:12} məkóól mə jwôw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ḥkəw á oféél-féélí ó íciyá ðí. ‡ ^{27:12} məncwúm mə jwôw: Í kə nə Nord; wo é kwey féél-féélí yé ḥkəw á oféél-féélí ó íciyá ðí. § ^{27:13} məkóól mə jwôw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ḥkəw á oféél-féélí ó íciyá ðí. * ^{27:14} ḥkwô wəḥḡ mə ðu zhu ḥgəe məncwúm mə jwôw.

nûŋ ŋkwamád zə byaluga nə bwo. ¹⁵ Nda titíma í á shwal t̄w ná, fwála mə kwo t̄l nyə yí í a shígé ná bə. Sə mú bíd, ŋkw̄ mú ŋgə kə nə sá kóomb í ajáláyé yí. ¹⁶ Sə á ka kə c̄ mpúsə ŋkwamə bwə j̄w ná Koda yí, í mú nywá laa sə ŋkw̄, sə músə ka t̄em balan nə bíbyóól acíg-cíg sə mə fwo bul líduga. ¹⁷ Ofála bwə mú kəl bíbyóól j̄wŋg titíma dí gw̄w ná ndéé bwə mú ŋgə c̄xlə mikwoolú lyɛ titíma nəcé bwə á ŋgə fúnda nə ŋkw̄ nyə a bá kə nə sá ná ndéé sə kə mága bw̄ŋ á Sírut. Bwə mú shul shwamá í dí cwánəwo yí məjúwód, sə mú shwal ŋgə kə, kú ná bə kóomb sə mə céel yí. ¹⁸ Jw̄w í á bɛ yí í á bə ŋkw̄ ŋgə ná námə zhíŋg s̄. Sə mú ka tééd wusələ mímbag məjúwód. ¹⁹ Jw̄w áléel, ofála bwəmfwó bwə mú ŋgə wusə is̄a í titíma məjúwód nə məbwə m̄ŋ. ²⁰ Sə á c̄gə mw̄w ŋkí bulya kú ná dúg jw̄w j̄wŋ dí, kú nə t̄w acén-cení, ŋji wúl mbií yáag-yáag ŋkw̄ ŋgə kuŋg. Sə mú sh̄n dúg nə sá b̄ŋ sə ácugəyé.

²¹ Í á bə námə buud bwə mə bul já kú də. Pw̄l mú ka zə t̄w bwo t̄tám, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bí a mb̄m gwág s̄a mə a ŋgə ci yí, ŋki sə á shígé tí mákuú K̄r̄t, sə á mb̄m sásulə míga mícúŋ nə intáma. ²² Mə ka ci nə bí ja gaád nə bi lwóyág iŋk̄ŋ. C̄g múúd í ájimbéé wa t̄w ŋgwúd. Sá jí nə ŋkul ntáma, ŋji titíma. ²³ Zemb̄ mə gwág nə nd̄ yé, mə ŋgə yə gúmə yé, ŋgwól *éŋgəles yé nyə ámə wóds m̄dí búlú gaád. ²⁴ Nyə ámə lás nə mə ná: “Pw̄l, wo kú bə nə ifwaas. Í j̄i nə wo kúmæg wə *Kááz̄el. Zemb̄ nyə e c̄g námə búúd ə titíma gw̄w nəcé wo.” ²⁵ Gwə wə mə cí nə bí ná, oshwə b̄m, lwóyágá iŋk̄ŋ. Mə ji nə búgə nə Zemb̄ ná is̄a í é bə nda nyə ámə jaaw mə ná. ²⁶ Sə é kə mága nyúl ŋkwamə dí.»

²⁷ Í á ka zə bə, ŋkw̄ mə j̄ɛla nə sá nt̄ni ibulú w̄m nə ílól. Búlú w̄m nə n̄ dí, sə ŋgə ná námə nt̄ŋ m̄ŋ

bwé jów nə Adriyatík má di, ísâ í tâm bulú, ofúla bwé mú gwáduga né sé mú kúné-kúnə nə nyúl shí. ²⁸ Bwé mú wusə zhwanḡula májúwód, bwé kwey né í gwaa shí kə wóós ómáda məwúm məlól nə zaḡbá. Sé mú shísh shwóg, bwé mú kwo wusə zhwanḡula, bwé kwey ómáda məwúm məbá nə mwəmb. ²⁹ Bwé mú beemb né sé á bá kə mága gúl kúkúl á məkwóógúd. Bwé mú wá məshwamá ménḡ bán titíma dí, bwé ḡḡə wímb né mán í léélug lâm. ³⁰ Ofúla bwé mú ka zə bii tédúgá né bwé túb. Bwé mú shul bíbyóól ácíg-cíg májúwód nda sâ má cí né bwé kə wá məshwamá mâ lúú titíma. ³¹ Pwól mú ci nə lúlúú ózimbi né: «ḡkí buud óni bwé bá kú ji titíma dí, bí kú faam nə shwiy.» ³² Ozimbi bwé mú sámb míkwoolú mí bíbyóól nə ndeé í mú wô.

³³ Té bwé á ḡḡə bwánd né mán í lámúg yí, Pwól nyə á ḡḡə cwîny buud né bwé dág ídêw. Nyə á ci nə bwo né: «Í mə bæ mwôw wúm nə ménḡ múús bi njul bi ḡḡə bwánd, muud kú də. ³⁴ Mə ḡḡə jii né bi nyíḡḡəg tééd ḡḡələ dá, sâ jəḡḡ í é sá bí mpwogé. Mpugá né muud nyə ajímbalé təə ntand shilú ḡḡwúd wa.» ³⁵ Nji nyə á shîn ci ntúni yí, nyə á ḡwa buléd, a jəḡula nə Zembî né ndeé a fêy, a mú tééd dále. ³⁶ Bêsh mənyúúl mə mú lal, bwé mú ḡwa ídêw ḡḡə də. ³⁷ Sé bêsh sé á bæ titíma dí buud mitəd mímbá nə məwúm zaḡbá nə ósaman. ³⁸ Ja bwé á shîn də jílə yí, bwé á ka zə sḡ məzhií mə sá né titíma ḡwág yísa. Bwé mú wusə ídêw májúwód.

³⁹ Ja mán í á ka lâm yí, bwé a shíḡé yag shí bwé á kə wóós ni. Í á yida bæ nda wúl mbwê mân í á zə shúsə cindú. Mbwaanəulə shé í á ḡḡə nyîn cínḡḡ. Wu mbwaanəulə wəḡḡ dí wə bwé á dḡḡ né bwé ceel kə tâl titíma yé ḡkí í á bæ nə ḡkul sîy ntó. ⁴⁰ Bwé á ka wiinzh məshwamá mēsh bwo mpáḡulə mwo májúwód, bwé wiinzh námə míkwoolú mí sá í də fiinzh titíma yí, bwé mú wəef *sanda

ngúl, ngúl mú ngə kə nə titíma kóómb mbwaanẓələ shẹ. ⁴¹ Nji bwə nda fwo kumə bwûŋ, titíma mú kə mága dúl kú lú shẹ í á bə májúwó dí shí kú ngə nyîn yí. Lúú titíma í mú nyíi shẹ dî í kə yím. Ikwɔ́ í májúwó í mú də zə jiwa bán titíma dí nə ndeé bán titíma í mú shîn wôŋ.

⁴² Ozimbi bwə mú dág nə bwə shîn gwú mimbwug shú nə muud kú gwáág nə ndeé túb. ⁴³ Nji nda lúlúú ózimbi nyə á cɛel cug Pwôl nə, nyə á ci nə ozimbi nə bwə kú gwú mímbwug. A mú yida lwâm nə bɔɔŋg bí nə ŋkul gwáág wá bwə gwáágúg kə cínú, ⁴⁴ bɔɔŋg bwə lúg wá bwə ngég nə badawo mábóómbúd, bóól íbwíl í titíma dí bwə ka ngə kə cínú. Ntó wá bēsh bwə á faam nə shwiy yé, bwə mú kumə cínú mpwogé nə mpwogé.

28

Pwôl má kumə ŋkwamə á Malta

¹ Ja sé má shîn faam nə shwiy ntáni yí, sé mú gwág nə bwə də jôw nyâŋ ŋkwamə nə Malta. ² Mimbyágá mí shí nyɔɔŋg mí á ŋwa sé nə dúl váál ósusa í cúgé kúl jêsh yí. Nda mpú nyə á ngə nywɔ́ yôŋ í ngə fafulə nə, bwə á sɔ məma kuda, bwə mú ŋwa sé bēsh nə sé kég gwáalə. ³ Pwôl nyə á ka ŋkêny dúl bímbí lú ncaga wusə kudad. Yúul mú kə wú cínɔŋgú nə gúŋ kuda, zə bwaməsə nyə mbwəd nada. ⁴ Ja mímbýágá mí shí mí á dág yúul kál Pwôl mbwəd yí, bwə á ngə lésha bwámé nə bwámé nó: «Muud éga ji wámɔlə bə ŋgwúl buud. A má tɛem faam nə shwiy májúwó dî, myéndí í á mágúláyé nə á cúgəg.» ⁵ Nji Pwôl nywáá mú saməsə yúul kuda dí, a kú námə gwáduga tɔɔ məcɛy. ⁶ Bâŋ bwə á ngə táduga nə bwə é je dág Pwôl ngə gúsə, gúl ja nə bwə é seegya nji a má yuŋ kadəwa shí mbimbə. Bwə á bwánd nə kákáká, bwə kú dág tɔɔ sâ ábúbôw í bə nə nyə.

Bwé mú cénd mítédúgá, bwé ná: «A cugé zhizhe muud, a ji zembî.» ⁷ Ɔgwól kâñ nyə á bæ kúnə-kúnə nə kúkál bwé á bæ ni. Kâñ wəɔŋg njúl kâñ mə Publíyus, lúlúú múúú á ɲkwamá nyəɔŋg. Publíyus éne mú ɲwa sé nə cɛɛlí, a mú jil sé nyádí kâñ mwôw málól. ⁸ Sóóŋgú yé nyə á bæ a mbwúg shí nə kwas. Nyúúł í á ɲgə gwɔ̄ nyə, a ɲgə námə kwas nɔwú-məcií. Pwôł mú kə nyádí, kə jəgula nə Zembî, bæd nyə məbwə, a mú yâl. ⁹ Í mú ka zə bæ ná, míł mímbêł myâ ɲkwamá nyəɔŋgú mí mú ɲgə zə nyádí, mí ɲgə zə yâl. ¹⁰ Buud bəɔŋg bwé mú bul ɲwa sé nə gúmə, gúmə í ɲgə nyîn mimbíí mimbíí. Bwé á yə námə sé isâ í ɲjəɔnd ja sé á kyey yí.

Pwôł mə kə kumə Róma

¹¹ Sé á ji cínəŋg ɔŋkwoond olól. Gúl titíma á Aləgəzan-drí í á cínəguli ɲkwán cínəŋg ɲkwamá nyəɔŋgú. Titíma jəɔŋg mə méyigyé mə á bæ yuug «Məwáás»*. Gwé wə sé á ɲwa kələ nə ɲjəɔnd shwóg yí. ¹² Sé á kə nə ndéé kə shulə Sirakús, sé mú já cínəŋgú mwôw málól. ¹³ Tíłə sé á tí na yí, sé á ɲgə baag nciindyə nə nciindyə nə ndéé kə wós Regyo. Mán mələm, ɲkwɔ̄ á məkól mə jwôw† mú kuŋg. Mpúsə mwôw məbá sé mú kumə Puzhwoləs. ¹⁴ Sé mú kwey ból ómínyəŋú búśú óbúgula na. Bwé mú jəgula nə sê nə sánəŋ sé jág mwôw zəŋgbá. Mpúsə wəɔŋg wə sé á kə kumə Róma yé. ¹⁵ Na, ból ómínyəŋú búśú wá Róma bwé á gwáduga nə sé ɲgə zə. Bwé á zə, zə bwəma nə sé Ifacilá í Apyus, bólúgá kál bwé də jəw nə Minjəw mí ójəŋ mílól yí. Ja Pwôł nyə a dúg bwé yí, nyə á yə Zembî cúncəsh, ɲkul bul wós nyə

* ^{28:11} Məwáás məɔŋg wə Kastor bá Polugus. Bwé á bæ ozembî wá yəb Oğurək. Buud bwé á də təduga nə ozembî bəɔŋg wə bwé á di baagula ofúla. † ^{28:13} məkól mə jwôw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ɲkəw á oféél-féélí ó íciyá dî.

nyúúlúđ. ¹⁶ Ja sé á kumə Róma yí, bwə á bíđ Pwól né a jeg kə ji kúl á céel yí, bá ηgwól zimbi nyá é du baagusə nyə yé.

Pwól mə bwiing Jəjə Kéel Róma

¹⁷ Mpusə mwôw málóol ntúni, Pwól nyə á jôw otówe ɔ shwóg wə *Oyúden, bwə zə bwəma nə nyə kúl nyə á du ji yí. Ja bwə á zə seηgya yí, nyə á ka ci nə bwo ná: «Bwaηg mə a shígé shwey wôη nə kúl búud jíshé, kú shwey wôη nə ijâm nə ijag ódá bwə á lúgə yí. Nji tɛem bæ ntó, bwə á bii mə Yurúsəlem, keenzh mə məbwə mə búud ɔ Róma đí. ¹⁸ Buud bəηg bwə á shí jî mə kəod, bwə mú kwey né bwə bíđ mə nəcé bāη bwə á shígé kwey mə nə məbɛ́ mə mpíyá nə shwíy má. ¹⁹ Nji, nda Oyúden bwə á ηgə ηgaan né, gwə wə mə á jî né lésú wām í zég wə *Káazel nə ndí yí. Nji ntó cugé né mə ji nə məshwán nə lwoη búúd jām. ²⁰ Sā jəηg wə mə ámə sɔ né shé dúgyág nə ndí yí, shé lésha yí. Búbálé mə ji məηkəda đí nəcé sā *Izrəyêl ηgə bwánd nə búgə yí.» ²¹ Bwə mú bɛsa nə né ná: «Sə afwóyé bii ηgwól kálaad ηgə wú sé Yudéa shú dwô đí, ηki ntāη ná ηgwól *mínyəηú wúsú mə zə jaaw sé wúl bów-bôw lân shú dwô đí. ²² Nji, sé mə jii né woméfwó jááwug ná sé tédúgá wô shú nyəηg ηkəomú a búgə wó mə kə nyíi ni. Sé ηgə gwág ná buud bwə ηgə ban nywo kúl jêsh.» ²³ Bánóη bwə á cɛxlə ηkúmba jwôw bwə bá zə cínəηg nyədə́ ηjów yí. Ja jwôw dəηg í á jé yí, bwə á zə bwə njúl buud ηkí bul bulya. Pwól mú zə lwóya búgə jé wú mpámán wóds mpwó-kugú, a ηgə bwiing bwo Faan mə Zembî, a ηgə sɔ né bwə máguləg Yésus, a ηgə bwiing bwo né nyə wə Məcɛɛ mə Moyîz nə micilyá mí *búúd ɔ micúndá mí á ηgə ci yé. ²⁴ Bóól bwə mú ηgə *magulə isâ nyə á ηgə ci yí, bóólúgá kú magulə. ²⁵ Bwə á ka ηgə bwílya bwə njúl məcúnj məcúnj. Pwól mú

28:16 24.23 28:18 23.29 28:19 25.11 28:22 9.2 28:23 1.3; 8.12;
19.8; 28.31; Luk 17.21

kwo ci bwo nji sâ ηgwúd ná: «Sâ ηkεηkε Shíshim nyə á lás nə impáámbé bín mpú mə múúd micúndé Izayi dí yí í mé mpu nyîn. Nyə á ci ná:

²⁶ Kaág kúl búúd ni dí kə ci nə bwo ná:

“Bí mə bá du kənd málwê, nji bí kú bwele wámbəle;

bí du kənd mísh, nji bí kú bwele dúg,

²⁷ nəcé kúl búúd ga í mé shîn lal mílâm.

Bwé mə shîn juwal málwê,

bwé búdal mísh;

né mísh mán mə á bá dúg,

málwê mán mə á bá gwág,

mílâm myán mí á bá wámbəle,

ηkwuηgá bwé á bá cénd kuú njəənd,

né ndéé mə mú lwag bwo.”

²⁸ «Kagá mpu ná Zembî mə kənd búúd bwé cúgé Oyúden wá cug jé jəəηg. Báá, bwé é gwágulə nyə.» ²⁹ †[Ja Pwól nyə a shîn ci ntúni yí, Oyúden bwé á shwal bwílya, bwé ηgə jág séηusa məkəl.]

³⁰ Pwól nyə á já mimbû mímbá oncindî, a ηgə ji njów nyéméfwó nyə á ηgə jána nə *mwaanê yé yí, a dúgə lág búúd bwé á du zə nyódí wá, ³¹ a ηgə cúndə kéel á Faan mə Zembî, a ηgə jíηguli buud minjíηgúlá mí dúgyá nə Cwámba Yésus-Kríst myá nə kpwoó kpwoó, kú nə gúl sâ í ntágúlə nyə.

28:26 Iza 6.9-10 28:28 13.46; Luk 3.6 † 28:29 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

Kálaad Zembî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

